

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

FORSORGEN FOR BORN OG UNGE, SOM HAR SÆRLIGE TILPASNINGS- VANSKELIGHEDER.

AFGIVET AF
ET AF ARBEJDS- OG SOCIALMINISTERIET UNDER
7. DECEMBER 1951 NEDSAT UDVALG

Det administrative bibliotek

Slotsholmsgade 12

1216 København K

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1953

**Socialministeriets
bibliotek**

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
I. Indledning	5
II. Historisk oversigt	8
A) Redegørelse for den fremsatte kritik af den hidtidige behandling af børn og unge, som har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder.	8
B) Anbringelse af børneværnselever til observation eller behandling på psykiatriske hospitalsafdelinger eller sindssygehospitaler.	12
C) Redegørelse for de af tidligere udvalg og kommissioner fremsatte forslag til oprettelse af hjem for børn og unge, som har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder.	13
III. Redegørelse for de bestående muligheder for behandling af børn med særlige tilpasningsvanskeligheder.	19
A) Uden for børneforsorgen.	19
1. Det børnepsykiatriske arbejde.	19
2. Børneafdelinger på almindelige hospitaler.	20
3. Skolepsykologisk virksomhed m. v.	20
4. Børnepsykologiske klinikker.	21
B) Inden for børneforsorgen.	22
1. Rådgivningsvirksomhed.	22
2. Institutionsforsorg.	22
IV. Udvalgets bemærkninger og forslag.	25
A) Observation m. v. af børn og unge under børneforsorg med henblik på deres fremtidige anbringelse, herunder om observation og behandling på psykiatriske hospitalsafdelinger og sindssygehospitaler.	25
B) Nødvendigheden af en ændret forsorg for adfærds- eller karaktermæssigt særligt afvigende børn og unge.	28
C) Redegørelse for, hvilke børn og unge der må anses for trængende til anbringelse i behandlingshjem for børn og unge, der har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder.	29
D) Antallet af børn og unge, der må anses for trængende til anbringelse i behandlingshjem for børn og unge, der har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder.	30
E) Udvalgets forslag til tilrettelæggelse af forsorg for børn og unge, der har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder, og principielle bemærkninger med hensyn til indretningen af særlige hjem.	31
1. Hjem, der fortrinsvis bygger på en gruppemæssig behandling.	32
a) For børn under og i den skolepligtige alder.	32
b) For mandlige børneværnselever over skolealderen.	36
c) For piger over skolealderen.	40
2. Behandlingshjem til individuel psykoterapi.	44
a) Almindelige bemærkninger vedrørende sådanne behandlingshjem.	44
b) Hjemmenes personale og indretning.	45
c) Principperne for behandlingen i hjemmene.	46
d) Oprettelse af behandlingshjem.	49
F) De økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag.	49
V. Sammendrag	53

	side
BILAG:	
1. Redegørelse for arbejdet i Himmelev børnehjem og børnehjemmet Egelundshuset	58
A) Statistiske oplysninger	58
B) Principperne for behandlingen	60
2. Redegørelse af 16. august 1953 fra forstanderen for børnehjemmet Nebs Møllegård for arbejdet i dette hjem	64
3. Skrivelse af 16. august 1953 fra forstanderen for statsungdomshjemmet Sølager.	68
4. Redegørelse for det svenske hjem for særligt vanskelige unge piger Ryagårdens yrkesskola . .	69
5. Driftsbudget for det af udvalget foreslåede hjem til gruppemæssig behandling af 20 børn i skolealderen	73
6. Driftsbudget for det af udvalget foreslåede statsungdomshjem i Viby for 38 særligt vanskelige unge piger	75
7. Driftsbudget for det af udvalget foreslåede behandlingshjem til individuel psykoterapi for 18 børn i skolealderen	77

I. Indledning.

Under 7. december 1951 tilskrev arbejd s- og socialministeriet særforsorgsdirektør E. Leuning, arbejds- og socialministeriet, således:

„I en årrække har man inden for børneforsorgen haft opmærksomheden henvendt på de problemer, der rejser sig i forbindelse med opdragelsen af børn med særlige tilpasningsvanskeligheder og af psykopatisk prægede børn og unge, og anbringelsen af disse børn og unge har voldt overordentlige vanskeligheder. Som følge af, at den særlige pædagogiske og lægelige behandling, der efter den nyere udvikling inden for videnskaben må anses for påkrævet over for de pågældende kategorier af børn og unge, stort set ikke har kunnet iværksættes i de bestående opdragelseshjem, har de hidtidige anbringelsesmuligheder været ganske utilstrækkelige. Da hertil kommer, at anbringelse i de almindelige opdragelseshjem af sådanne børn og unge med udtalte tilpasningsvanskeligheder af forskellig art efter erfaringerne ofte virker stærkt hæmmende — eller endog ligefrem ødelæggende — på opdragelsesarbejdet med de øvrige elever, har man set sig nødsaget til at lade adskillige børn og unge med fremtrædende psykopatiske træk udgå af børneforsorgen som uopdragelige i henhold til forsorgslovens § 170.

I erkendelse af de således eksisterende utilfredsstillende forhold har de herhenhørende problemer i årenes løb været gjort til genstand for undersøgelse og overvejelse, dels i et privat udvalg i begyndelsen af 1920'erne, dels i flere af ministeriet nedsatte udvalg, bl. a. i det af udvalget af 18. juli 1936 angående forskellige forhold vedrørende åndssvageforsorgen og børneforsorgen m. m. nedsatte underudvalg, psykopatudvalget, og der foreligger fra disse udvalg forskellige forslås angående tilvejebringelse af en særlig forsorg for psykopatiske børn og unge. På grund af forholdene, herunder de ret betydelige udgifter, der ville have været forbundet med realisationen af disse forslag, har det imidlertid hidtil ikke været muligt at gennemføre nogle af disse.

I den senere tid er spørgsmålet om gennemførelsen af specielle foranstaltninger for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder og for børn og unge med psykopatiske træk påny rejst over for arbejds- og socialministeriet af forskellige foreninger og organisationer såvel inden for som uden for børneforsorgen, bl. a. Børnesagens Fællesråd, Dansk Børneværnsforening og Dansk Kvindesamfund. Senest har man derhos fra sundhedsstyrelsen modtaget henstilling om nedsættelse af et eller eventuelt to udvalg til drøftelse af spørgsmålet om den fremtidige anbringelse og behandling af de nævnte grupper af børn og unge, om indretning og drift af de i så henseende fornødne institutioner samt om tilvejebringelse af egnet tilsyn og behandling.

Endelig har ministeriet gennem de sidste år modtaget forskellige indberetninger fra tilsynsmyndighederne om, at anbringelsen af børn og unge med stærke psykopatiske træk i de almindelige opdragelseshjem har ført til forskellige beklagelige og voldsomme episoder (samlede „oprør“, hyppige flugtforsøg og lign.), og at det må anses for uholdbart

fortsat at anbringe disse vanskelige elever i hjem, der hverken i bygningsmæssig eller personalemæssig henseende er beregnet på modtagelse af denne gruppe, og som ej heller råder over den fornødne lægelige bistand.

Foranlediget heraf har arbejds- og socialministeriet besluttet af nedsætte et sagkyndigt udvalg med den opgave nærmere at undersøge behovet for pladser til anbringelse af børn med særlige tilpasningsvanskeligheder og af psykopatisk prægede børn og unge under børneforsorg samt at gennemgå og revidere de tidligere udvalgs forslag til udformning af en særlig forsorg for disse under hensyntagen til videnskabens seneste resultater og de nyere erfaringer på dette område.

På grundlag af resultatet af disse undersøgelser og overvejelser anmodes udvalget om at fremkomme med indstilling om organisationen af den ønskelige særlige forsorg for og behandlingen af børn med særlige tilpasningsvanskeligheder og af psykopatisk prægede børn og unge under børneforsorg og om iværksættelsen af de nødvendige specielle foranstaltninger. Endvidere ønskes der fremsat forslag til en hensigtsmæssig placering, indretning og drift af de fornødne institutioner, så vidt muligt omfattende mere konkrete planer med skitseprojekter og overslag og udarbejdet under hensyntagen til mulighederne for bestående institutioners indpasning i den samlede plan og for en gradvis udbygning. Endelig udbedes forslag om, på hvilken måde det bedst egnede tilsyn og behandling kan iværksættes.

Man bemyndiger samtidig udvalget til i det omfang, hvori dette måtte skønnes ønskeligt, at anmode særligt sagkyndige om at deltage i forhandlingerne.

Under henvisning hertil skal man anmode Dem om at indtræde som medlem af dette udvalg og som formand at lede dets forhandlinger samt til sin tid at foranledige, at der tilstilles ministeriet en redegørelse for resultatet af udvalgets arbejde".

Udvalget fik iøvrigt følgende sammensætning:

Kontorchef i arbejds- og socialministeriet *H. Horsten*.

Overinspektør *Oluf J. Skjerbæk*, overinspektionen for børneforsorgen.

Professor, dr. med. *Oluf Andersen*, Dronning Louises børnehospital, sundhedsstyrelsens konsulent i børnehyggejne.

Overlæge, dr. med. *Carl Clemmesen*, Bispebjerg hospital, sundhedsstyrelsens konsulent i sindssygevæsen.

Overlæge, dr. med. *Georg K. Stump*, psykopatanstalterne, Herstedvester.

Afdelingslæge, dr. med. fru *Gudrun Brun*, Bispebjerg hospital.

Skolepsykolog, cand. psych. *Mogens Ellehammer*.

Forstander *O. Lystrup*, statsungdomshjemmet Bråskovgård.

Forstanderinde, frøken *Nanna Jensen*, Vejstrup statsungdomshj em.

Endvidere har arbejds- og socialministeriets undervisningskonsulent, cand. psych. *Poul W. Perch* deltaget i udvalgets møder som tilforordnet.

På grund af sygdom har særforsgsdirektør *E. Leuning* været forhindret i at deltage i udvalgets forhandlinger i tiden fra november 1952 til august 1953. Under hans fravær er udvalgets arbejde ledet af kontorchef *H. Horsten*. Yderligere har skolepsykolog, cand. psych. *M. Ellehammer* været forhindret i at deltage i udvalgets forhandlinger i tiden fra november 1952 til februar 1953 på grund af ophold i udlandet.

Som udvalgets sekretær har siden november 1952 fungeret ekspeditionssekretær i arbejds- og socialministeriet *Asger Friis*.

Udvalget, der har afholdt ialt 16 møder, har forhandlet med direktøren for statens sindssygehospitaller, professor, dr. jur. *C. L. Le Maire* om muligheden for et samarbejde mellem børneforsorgen og statens sindssygevæsen om behandlingen af piger over skolealderen med særlige tilpasningsvanskeligheder, jfr. nærmere redegørelsen side 40 f. Udvalget har endvidere forhandlet med kontorchef i justitsministeriet *Christian Ludvigsen* om muligheden for ved gennemførelse af de fornødne ændringer i lov nr. 118 af 13. april 1938 om sindssyge personers hospitalsophold og i forsorsloven at tilvejebringe hjemmel til en udvidet adgang til anbringelse og tilbageholdelse af børneværnselever på psykiatriske hospitalsafdelinger eller sindssygehospitaller, hvor en sådan anbringelse skønnes påkrævet af hensyn til barnets eller den unges tarv, jfr. nærmere side 26 ff.

Udvalgets sekretariat har om dette spørgsmål, der oprindeligt er rejst over for arbejds- og socialministeriet af landsnævnet for børneforsorg, samt om ydelse af støtte af den af landsnævnet bestyrede bidragsfond til opførelse af nogle hjem for børn og unge, der har særlige tilpasningsvanskeligheder, ligeledes forhandlet med nævnsformand *O. Garde*.

Om anvendelsen af en del af provenuet ved salg af nogle *lærlingeplejehjemmet Prøven* tilhørende arealer til finansiering af en udbygning af Bråskovgård og Sølager statsungdomshjem har udvalgets sekretariat forhandlet med tilsynsrådet for det nævnte lærlingeplejehjem, og om støtte til opførelse af et behandlingshjem til individuel psykoterapi for børn i skolealderen med bestyrelsen for legatet „*Børnesanatoriet i Snekker sten*“, kontorchef, frk. *Alice Brun*, finansministeriet, og medlem af udvalget, professor, dr. med. *Oluf Andersen*, Dronning Louises børnehospital, jfr. nærmere side 50 f. Endvidere har udvalgets sekretariat forhandlet med formanden for bestyrelsen for „*fabrikant E. H. Ludvigsen og hustrus legat*“, departementschef *H. H. Koch*, om støtte af dette legat til opførelse af et hjem til gruppemæssig behandling af børn i skolealderen, jfr. side 17 og 51.

Udvalget har forhandlet med bygningsinspektør, arkitekt *Thomas Havning* om indretningen af de af udvalget foreslåede behandlingshjem m. v. Arkitekten har i samråd med udvalget samt overinspektionen og i nogle tilfælde sundhedsstyrelsen udarbejdet skitseprojekter og overslag til de efter udvalgets opfattelse i første række påkrævede byggeforanstaltninger, jfr. herom side 34, 37—39, 43 og 49.

Yderligere har udvalget forhandlet med den tidligere psykiatriske tilsynsførende ved Vejstrup statsungdomshjem, overlæge *Georg V. Bredmose*, og forstanderen for statsungdomshjemmet Sølager, *Svend Åge Andersen*, samt forstanderen for skolehjemmet Kjettrupgård, *Jørgen Torpe*. Videre har man forhandlet med lederne af børnehjemmene for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, forstander *Gunnar Andersen*, Nebs Møllegård, fru *Ingeborg Larsen*, Fagerlund, frk. *Sofie Madsen*, Himmelev børnehjem, og fru *Bodil Pedersen*, Egelundshuset.

Endelig har udvalget for at gøre sig bekendt med den svenske forsorg for særligt vanskelige piger over skolealderen aflagt besøg på det af den svenske stat drevne hjem for sådanne piger, *Ryagårdens yrkesskola* ved Ørkelljunga, jfr. nærmere side 42 og bilag 4.

Ved udvalgets afsluttende møder i august 1953 er der opnået enighed om betænkningen.

II. Historisk oversigt.

Et karakteristisk træk inden for dansk børneforsorg i den sidste menneskealder har været en stadig udvikling af nye typer af opdragelseshjem. Formålet hermed har været at skabe mulighed for at anbringe børnene under hensyntagen til deres alder, åndelige udvikling, karakter, oplæringsmuligheder m. v. og derved igen at muliggøre en mere differentieret behandling. Trods denne udvikling mangler der imidlertid stadig visse typer af opdragelseshjem. Navnlig har det igennem en årrække været følt som en meget væsentlig mangel, at man ikke har mulighed for en rationel anbringelse af børn og unge, der har udvist ganske særlige tilpasningsvanskeligheder, og over for hvem opdragelseshjemmenes almindelige pædagogiske virkemidler derfor ikke har strakt til.

A. Redegørelse for den fremsatte kritik af den hittidige behandling af børn og unge, som har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder.

Det er blevet fremhævet, at de almindelige opdragelseshjem, hverken hvad de ydre rammer angår eller personalemæssigt, er indstillet på behandling af de særligt vanskelige tilfælde, og at tilstedeværelsen af disse børn i opdragelseshjemmene derfor i høj grad vanskeliggør opdragelsen af de mere normale børn. Dette gælder også skolehjemmene, hvis størrelse vanskeliggør en individuel behandling af børnene. Det er endvidere blevet fremhævet, at det ikke, som man tidligere har været inde på, er hensigtsmæssigt at søge at opdrage enkelte vanskelige børn ved at anbringe dem mellem andre mere normale børn, i al fald ikke når det drejer sig om børn med udtalte karakterafvigelser af aggressiv art. Sådanne børn har nemlig i reglen en stor aktivitet og tilbøjelighed til at dominere, således at det nemt bliver dem, der kommer til at præge tonen i hjemmet.

Disse vanskeligheder gør sig i lige høj grad gældende for børn i og over skolealderen. For børn over skolealderen har vanskelighederne i særlig grad samlet sig om de 2 statsopdragelseshjem for særligt vanskelige unge i alderen 15—21 år, Vejstrup statsungdomshjem for piger og Bråskovgård statsungdomshjem for drenge. For så vidt angår børn i skolealderen, har navnlig Sjølund statsskolehjem for piger og skolehjemmet Kjettrupgård for drenge haft store vanskeligheder med børn, der frembyder udprægede tilpasningsvanskeligheder.

For statshjemmenes vedkommende hænger dette sammen med, at det er disse hjemms opgave at modtage særligt vanskelige børn i henhold til overinspektionens bestemmelse i det enkelte tilfælde, så længe der ikke findes andre muligheder for deres anbringelse, medens private opdragelseshjem kan nægte at modtage et barn, hvis hjemmene ikke mener at kunne magte gennemførelsen af en opdragelse på grund af barnets vanskelige karakter.

Om forholdene i *Vejstrup statsungdomshjem* for piger har hjemmets tidligere tilsynsførende psykiater udtalt, at en meget stor del af de i de senere år i hjemmet anbragte

piger må anses for at være „psykopater i udtalt grad“. Disse piger viser meget ofte voldsomme „hysteriske“ reaktioner, og samlede „oprør“ og flugtforsøg forekommer meget ofte, og også selvmordsforsøg forekommer. Det er fremhævet, at man i hjemmet har meget begrænsede muligheder for at give dem den tiltrængte behandling. Det anses således for en væsentlig ulempe, at hjemmet er beliggende langt fra et sindssygehospital. Dette medfører, dels at hjemmet ikke kan opnå en jævnlig kontakt med den tilsynsførende psykiater, dels at hjemmet ikke har mulighed for at etablere et nært samarbejde med et sindssygehospital med deraf følgende adgang til i givet fald at anbringe en elev på hospitalet i en særligt vanskelig periode. Det må herved tages i betragtning, at hjemmet er en helt åben institution og således ikke har mulighed for at anbringe en særligt vanskelig elev på en lukket afdeling eller lignende. Hjemmet føler endvidere stærkt savnet af tilstrækkelige muligheder for en passende uddannelse af pigerne. I øjeblikket har hjemmet kun mulighed for at give uddannelse i husgerning og syning samt vask og strygning. Skal man gøre sig håb om at redde pigerne, således at de ikke straks efter udskrivningen glider tilbage i et asocialt liv, anses det for nødvendigt også at give dem adgang til en oplæring, der gør det muligt for dem at tage arbejde i fabrikker eller lignende, hvilket arbejde i mange tilfælde er det eneste, som disse ofte forholdsvis godt begavede piger kan tænke sig. For at give muligheder for en sådan oplæring må hjemmet ligge nærmere ved en større by, end tilfældet er for Vejstrups vedkommende. Det kan endelig oplyses, at sundhedsstyrelsen over for arbejds- og socialministeriet har udtalt, at en fortsættelse af institutionen under de nuværende forhold ikke kan betegnes som forsvarlig.

For drengenes vedkommende har man store vanskeligheder i det daglige arbejde på *Bråskovgård*. Da der praktisk taget aldrig idømmes straf, når lovovertræderen er under 18 år, idet tiltale frafaldes mod anbringelse under børneforsorg, og da børneværnsudvalgene i stadig videre omfang søger at undgå at fjerne børn fra deres hjem, så længe der er mulighed herfor, får man på *Bråskovgård* ofte meget vanskelige typer, uden at have særlige midler ud over opdragelseshjemmenes normale pædagogiske midler til at behandle netop sådanne typer. Dette går ud over den bedre del af eleverne, som der ellers ville være gode chancer for at hjælpe.

Det medfører i det hele taget betydelige vanskeligheder for *Bråskovgård*, at hjemmet er nødt til at arbejde med meget forskelligartede typer af unge. Hjemmet må undertiden modtage elever, som efter udskrivning fra åndssvageanstalter er blevet slået ud på grund af deres manglende evne til at tilpasse sig i samfundet og på grund af deres ringe arbejdsevne. Fra fredshjemmene og ungdomshjem for elever af sinketyper kommer der mange elever til *Bråskovgård*. Endvidere får hjemmet elever, som har adskillige måneders ophold i sindssygehospitaler bag sig. Hertil kommer normalt begavede og nogle få velbegavede, som på grund af store karaktervanskeligheder og kriminelle tilbøjeligheder ikke kan oplæres i private lærepladser, eller som ødelægger arbejdet i andre ungdomshjem eller ikke har kunnet forblive i læringlejehjem, fordi de ikke har kunnet tåle den relativt store frihed, disse hjem giver. Alle disse typer må på *Bråskovgård* undervises sammen, da man ikke har lærerkræfter nok til at muliggøre en sortering af eleverne efter deres behov. Det samme gælder ved den almindelige arbejdsstræning, idet elever med vidt forskellige arbejdsevner må arbejde sammen i store hold.

Også *Sjølund statsskolehjem*, der er normeret med 10 pladser i begynderafdelingen og 26 pladser i hovedafdelingen, og som optager piger i alderen 12—15 år, har haft store vanskeligheder med elever, der frembyder udprægede tilpasningsvanskeligheder. Der har gennem årene været en række tilfælde, hvor man har måttet indlægge elever til observation

og eventuelt også viderebehandling i sindssygehospital. Hjemmets vanskeligheder er blevet skærpet både ved, at man kun råder over et ringe antal eneværelser, og ved at det har været umuligt at finde kvalificerede lærerkræfter til at påtage sig den egentlige skoleundervisning'. Dette har ført til, at man til tider har måttet afvise elever i den undervisningspligtige alder, fordi man ikke så udvej til at få dem undervist. Ved velvilje fra den stedlige folkeskole er dog enkelte elever blevet undervist i denne skole.

I skolehjemmet *Kjettrupgård* har vanskelighederne bl. a. vist sig ved, at flere af drengene har gjort sig skyldige i hærværk og brandstiftelse på ejendomme i nærheden af hjemmet. Forstanderen har i en redegørelse for forholdene i hjemmet udtalt, at der er en gruppe børn, som det ikke i øjeblikket er muligt for hjemmet at hjælpe fuldt ud. Hjemmet er vel med sine pædagogiske midler i stand til at hjælpe børnene et stykke på vej, men for en del af børnene vil yderligere effektiv hjælp kun kunne ydes ved en indsats af uddannede psykologer og psykiatere. Forstanderen har endvidere udtalt, at det er en vanskelighed i arbejdet med de forskellige grupper af børn, at hjemmet ikke er opdelt i flere afdelinger, ligesom han har henvist til de vanskeligheder, der opstår som følge af, at det ikke er muligt at skaffe kvalificeret arbejdskraft og ikke muligt at holde på den arbejdskraft, der kan skaffes. Endelig har forstanderen henvist til de vanskeligheder, der fremkommer ved hjemmets beliggenhed i en tyndt befolket egn med begrænsede muligheder for kontakter uden for hjemmet.

Arbejds- og socialministeriets undervisningskonsulent har efter en i samarbejde med overinspektionen for børneforsorgen og hjemmets forstander foretagen undersøgelse af elevmaterialet i skolehjemmet *Kjettrupgård* udtalt, at ca. 29 drenge eller ca. 24 pct. af samtlige i hjemmet siden dets oprettelse anbragte drenge har frembudt så store vanskeligheder eller har haft vanskeligheder af en sådan art, at de burde have været anbragt i små hjem med muligheder for individuel psykologisk behandling. Af de for tiden anbragte gælder dette ca. 23 eller ca. 42 pct., hvad der hænger sammen med, at de vanskeligste elever ikke kan hjemgives, ligesom de heller ikke kan flyttes til andre hjem, før de har opnået en sådan alder, at de kan anbringes i fredshjem eller ungdomshjem. Der sker således en stadig ophobning af disse elever.

Det forholder sig sådan, at det ikke blot er graden af vanskelighederne, der spiller en rolle i denne sammenhæng, men også arten af vanskelighederne. Det viser sig, at drenge med overordentlig store vanskeligheder er blevet bragt væsentligt til ro, medens andre, hvis vanskeligheder måske har givet sig mindre kraftige ydre udtryk, ikke har kunnet hjælpes. Blandt de sidste er f. eks. drenge, hvis vanskeligheder antagelig går tilbage til konfliktsituationer i den meget tidlige barndom (ikke-tilfredsstillede behov i forholdet til moderen el. lign.), og for hvis vedkommende der må en individuel behandling til.

De 23 sidstnævnte drenge har praktisk taget alle været undersøgt af en psykiater inden anbringelsen på *Kjettrupgård*, og af journalerne fremgår det, at 13 af de 23 er anbefalet anbragt i små hjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder. Enkelte af dem har også været anbragt i sådanne hjem, inden de kom til *Kjettrupgård*, men man har ikke ment, at man kunne nå videre med dem i disse hjem.

Ser man på, hvor drengene har været anbragt, før de kom til *Kjettrupgård*, viser det sig, at kun 2 er kommet direkte fra deres hjem. De øvrige har været anbragt eller forsøgt anbragt (således at forstå, at de foreslåede institutioner har nægtet at modtage dem på grund af deres vanskeligheder) indtil 9 forskellige steder.

Intelligenskvotienterne fordeler sig som følger (sidst fundne IK):

under 70:	1
70— 75:	1
76— 80:	2
81— 85:	6
86— 90:	4
91— 95:	3
96—100:	3
over 100:	1
uoplyst:	2

23

I de psykiatriske journaler omtales følgende symptomer eller stilles følgende diagnoser:

Påfaldende aggressivitet og raserianfald i 15 tilfælde.

Neuroser, spec. angstneuroser i 8 tilfælde.

Psykopatisk præg i 7 tilfælde.

Hypervigilans i 5 tilfælde.

Lyst ved ildspåsættelse i 3 tilfælde.

Epilepsi i 2 tilfælde.

Seksuelt påfaldende i 3 tilfælde.

Psykisk påfaldende eller psykotisk præget i 2 tilfælde.

Enuresis forekommer i det store flertal af tilfældene.

I enkelte tilfælde forekommer kar akter vanskelighederne sammen med følgende somatiske lidelser: Kraniebrud, hjernerystelse, hjernehindebetændelse, adipositas og dysfunktion af testes eller skjoldbruskkirtel.

Det er endvidere fremhævet, at mangelen på hjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder har været stærkt medvirkende til, at børneforsorgen årligt er nødt til at lade et ret stort antal drenge og piger udgå af børneforsorgen som „uopdragelige“, jfr. forsorgslovens § 170, i 1951 således ialt 87 børn, heraf 66 drenge og 21 piger. Dette er meget uheldigt, da det som regel netop vil dreje sig om de unge, der i højeste grad har støtte behov. I adskillige tilfælde er endog unge på 16 eller 17 år udgået af forsorgen som uopdragelige — fra Vejstrup pighjem således 14 i de sidste 5—6 år, heraf 5 alene i den forløbne del af indeværende år. Det er ved en vurdering af den hidtidige behandling af de særligt vanskelige børn og unge stærkt fremhævet, at samfundet ikke kan forsvare at give op over for så unge personer.

Endelig er der henvist til, at oprettelsen af de børnepsykiatriske hospitalsafdelinger, der principielt er observationsafdelinger, ikke har løst børneforsorgens problemer vedrørende de særligt vanskelige børn, men ved at bidrage til at fastslå arten af børnenes defekter kun har understreget mangelen på rationelle behandlingsmuligheder. De 5 små børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, som børneforsorgen hidtil har rådet over, jfr. om disse hjem nedenfor side 22 ff. og side 35 f., har — hævdes det — heller ikke løst problemet, idet disse hjem — selv om de på grund af deres ringe størrelse giver mulighed for en individuel behandling af børnene — ikke har den fornødne psykiatriske og psykologiske bistand til at kunne give en tilfredsstillende psykoterapi. Hertil kommer, at disse hjem til dels er ret primitive i de ydre rammer og iøvrigt langt fra kan dække behovet for pladser til de adfærds- eller karaktermæssigt særligt afvigende børn.

B. Anbringelse af børneværnse ver til observation eller behandling på psykiatriske hospitalsafdelinger eller sindssygehospitalet.

Ved en vurdering af de bestående muligheder for behandling af børn og unge med særlige tilpasningsvanskeligheder må endvidere peges på, at børneværnsudvalgene efter de gældende regler kun i ret snævert omfang har mulighed for at anbringe børn og unge på sindssygehospitalet til observation eller behandling imod børnenes eller deres pårørendes vilje.

Ifølge § 2, stk. 2, jfr. § 5, i lov nr. 118 af 13. april 1938 om sindssyge personers hospitalsophold (sindssygeloven) kan tvangsmæssig anbringelse af en person på et sindssygehospital eller en helbredelsesanstalt for sindssyge nemlig kun finde sted

- 1) når den tilkaldte læge finder, at det vil være uforsvarligt, at den syge ikke indlægges til behandling, fordi den syge er farlig for sig selv eller andre,
- 2) når den tilkaldte læge finder det uforsvarligt at undlade indlæggelsen, fordi udsigterne for den syges helbredelse væsentlig vil forringes, hvis indlæggelse ikke finder sted, og lægens skøn godkendes af amtslægen (i København stadslægen).

På samme måde kan udskrivning ifølge lovens § 8 kun nægtes

- 1) når den behandelende læge skønner, at udskrivningen er uforsvarlig
 - a) fordi patienten er farlig for sig selv eller andre, eller
 - b) fordi udskrivning væsentlig vil forringe udsigterne for patientens helbredelse,
- 2) når udskrivning må antages at ville medføre væsentlige ulemper for patienten selv, og justitsministeriet tiltræder nægtelsen.

Ifølge § 9 kan udskrivning begæres af patienten selv eller af forældremyndighedens indehaver, værger, lavværger, tilsynsværger, ægtefællen, myndige børn, forældrene eller andre nære slægtninge. Hvis blot een af disse personer stiller krav om udskrivning, skal vedkommende udskrives fra hospitalet, medmindre betingelserne i § 8 for tilbageholdelse er til stede. Der er ingen rangfølge mellem de i § 9 nævnte personer. Forældremyndighedens indehaver kan således ikke med nogen virkning modsætte sig udskrivning, hvis denne kræves af en af de andre. Det antages, at patienten for selv at kunne stille krav om udskrivning skal være fyldt 15 år.

De fornævnte regler i §§ 2, 8 og 9 i sindssygeloven gælder ifølge justitsministeriets praksis såvel ved indlæggelse til observation som ved indlæggelse til behandling.

Forsorgslovens § 130, stk. 1, om tvangsmæssig anbringelse af børn uden ior deres hjem ved beslutning af et børneværnsudvalg indeholder ingen selvstændig hjemmel til at anbringe børn tvangsmæssigt på et sindssygehospital.

Selv om et barn under børneforsorg i og for sig trænger til ophold på et sindssygehospital, kan et børneværnsudvalg således ikke i kraft af den udvalget ved forsorgslovens § 133 tillagte forældremyndighed anbringe barnet på sindssygehospital mod barnets eller dets pårørendes vilje, hvis betingelserne i sindssygelovens § 2, stk. 2, ikke er opfyldt. Udvalget har heller ikke nogen mulighed for at lade et barn blive på et sindssygehospital mod barnets eller dets pårørendes vilje, hvis betingelserne i § 8 ikke er opfyldt, selv om det af hensyn til barnet selv efter et lægeligt skøn ville være det bedste, om opholdet kunne forlænges.

Det vil sikkert af børneværnene blive følt som en mangel, hvis man i tilfælde, hvor det af hensyn til den rette behandling af barnet har været ønskeligt at lade det indlægges til observation på et sindssygehospital eller en psykiatrisk afdeling, ikke kan gennemføre en sådan anbringelse, fordi barnet eller dets pårørende modsætter sig det.

Børneværnet i København har således i anledning af en foreliggende sag henledt landsnævnet for børneforsorgs opmærksomhed på problemet. Landsnævnet har forelagt sagen for arbejds- og socialministeriet med henstilling om, at sindssygeloven om fornødent søges ændret således, at det muliggøres at foretage tvangsmæssig indlæggelse af børneværns-elever såvel til observation som til behandling på sindssygehospitaler og psykiatriske hospitalsafdelinger. Landsnævnet har herved henvist til, at det må anses for særdeles ønskeligt, om børneværnene i fremtiden i større udstrækning end hidtil anvender psykiatriske undersøgelser ved behandlingen af en fjernelsessag og tillige under gennemførelsen af for sorgen, og at det under hensyn til den skepsis, mange nærer med hensyn til værdien af sådanne undersøgelser, må anses for påkrævet, at man ikke alene søger at afværge de hindringer, der må besværliggøre anvendelsen af de omhandlede undersøgelser, men også positivt tilskynder udvalgene til i videre omfang end hidtil at gøre brug af psykiatrisk bistand.

Arbejds- og socialministeriet har brevvekslet med justitsministeriet, der har udtalt, at sindssygelovens regler efter justitsministeriets formening må være gældende ved enhver form for tvangsmæssig indlæggelse og tvangsmæssig tilbageholdelse på et sindssygehospital, men at det dog formentlig vil være hensigtsmæssigt, at der tilvejebringes særlige regler, for så vidt angår de af børneværnet nævnte indlæggelser til observation.

C. Redegørelse for de af tidligere udvalg og kommissioner fremsatte forslag til oprettelse af hjem for børn og unge, som har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder.

Spørgsmålet om oprettelse af hjem, der er særligt bestemt til at tage sig af børn og unge med særlige tilpasningsvanskeligheder, er blevet rejst over for ministeriet gang på gang i de sidste årtier, uden at der dog hidtil har åbnet sig muligheder for at gennemføre de fremsatte forslag.

Allerede i begyndelsen af 20-erne blev spørgsmålet taget op til overvejelse i et på privat initiativ nedsat udvalg, hvoraf bl. a. professor *Wimmer* og overværgerådets daværende formand, overassessor *Brun*, var medlemmer.

Senere har overinspektionen for børneforsorgen gentagne gange henledt opmærksomheden på nødvendigheden af en særlig forsorg for de vanskeligste børn og fremsat forskellige forslag første gang ved en skrivelse af 28. juni 1928, ligesom spørgsmålet er blevet rejst i henvendelser fra børneforsorgens organisationer.

Spørgsmålet er på grund af den fremsatte kritik og de modtagne henvendelser gentagne gange blevet optaget til undersøgelse i forskellige af arbejds- og socialministeriet (socialministeriet) nedsatte udvalg.

1. Det af socialministeriet under 18. juli 1936 nedsatte udvalg angående forskellige forhold vedrørende åndssvageforsorgen og børneforsorgen.

Udvalget af 18. juli 1936 tog i et underudvalg, psykopatudvalget, spørgsmålet om en særlig forsorg for psykopatiske børn op til drøftelse. Et af dette underudvalg nedsat arbejdsudvalg, bestående af overlæge, professor, dr. med. *Hj. Helweg*, overlæge, dr. med. *Johs. Nørvig* og daværende forstanderinde for børneobservationshjemmet, Virginiavej, København, frøken *M. B. Gregersen*, udarbejdede i februar måned 1940 et detailleret forslag til etablering af en sådan forsorg. Dette forslag nåede ikke at blive færdigbehandlet i hovedudvalget, da udvalget måtte standse sit arbejde på grund af krigsforholdene. Det er imidlertid offentliggjort som bilag D til den nedenfor under 3 nævnte indstilling af 1943.

Forslaget gik i hovedtræk ud på følgende:

De (da) eksisterende psykiatriske børnepoliklinikker ved rigshospitalet og kommunehospitalet i København bevares og suppleres eventuelt med lignende poliklinikker ved andre større hospitaler. Ud over landet oprettes der rådgivningsstationer til brug for skoler, børneværn og hjem, psykologisk-pædagogisk ledet, men med adgang til psykiatrisk bistand. Ved rigshospitalet oprettes der ved siden af poliklinikken en børnepsykiatrisk afdeling til bmg ved indlæggelse i særlige tilfælde.

For de børn, der ikke ad denne vej kan hjælpes eller straks henvises til et normalt opdragelseshjem, oprettes en 3-leddet institution omfattende:

- a) modtagelsesafdelinger,
- b) behandlingsafdelinger og
- c) anbringelsesafdeling.

a) Modtagelsesafdelingerne er beregnet dels til observation af de børn, der direkte henvises dertil uden at have været på rigshospitalets observationsafdeling, dels til længerevarende observation af sådanne børn, der er hospitalsmæssigt observerede på rigshospitalets observationsafdeling, men som det er nødvendigt at iagttage gennem længere tid under friere og mere hjemlige forhold.

b) Behandlingsafdelingerne må være små. Hver enkelt bør ikke overstige 15 pladser, og deres art og antal må rette sig efter behovet, således som det efterhånden vil udforme sig. De er beregnede på længerevarende, vel oftest årelange ophold. Disse behandlingsafdelinger eller -hjem udgør den centrale kerne i institutionen.

c) Anbringelsesafdelingen er tænkt som anbringelsessted for sindssyge børn og muligt enkelte svære psykopater, som det vil være umuligt at have blandt børnene i behandlingshjemmene, men som på den anden side ikke bør anbringes i sindssygehospitaler mellem voksne.

Det er forudsætningen, at institutionen ikke opføres kasernemæssigt, men i spredte småvillauer på et stort terræn, så der er rigelig plads til haver og legepladser og rigelig afstand mellem de forskellige bygninger.

Ved at samle de nævnte led i en børnepsykiatrisk institution vil udvalget søge at opnå en samlet ledelse og et planmæssigt samarbejde i den daglige drift, som efter udvalgets opfattelse vanskeligt kan opnås ved mere spredte småhjem. De betydelige kræfter såvel på det psykiatriske som på det pædagogiske område, der måtte være til rådighed, kan på en samlet institution lettere udnyttes fuldt ud.

Yderligere tænkes en sådan institution at kunne virke som centrum for en organisation, igennem hvilken dertil egnede børn anbringes i private hjem under tilsyn, svarende til åndssvagevæsenets og sindssygevæsenets familiepleje.

Der anføres endvidere forskellige ulemper ved at etablere observations- og behandlingshjemmene ud over landet, navnlig vanskelighederne ved at skaffe fornøden psykiatrisk lægeassistance. Det udtales bl. a., at selv om hjemmene lægges i nærheden af de bestående sindssygehospitaler, er børnepsykiatri et så specielt felt, at sindssygelægerne i almindelighed må siges at være ukyndige deri.

Med hensyn til ledelsen af denne institution var der en divergens inden for det arbejdsudvalg, der udarbejdede forslaget. Udvalgets flertal (*Nørvig, Helweg*) så opgaven som værende af overvejende lægelig karakter og ville derfor gøre institutionen til en art psykiatrisk børnehospital under lægelig ledelse, dog således at de specielt på behandlingshjemmene ansatte pædagoger arbejdede med stor selvstændighed. Udvalgets mindretal

(Gregersen) lagde derimod hovedvægten på den pædagogiske side af sagen og ville derfor begrænse den lægelige ledelse til observationsafdelingerne og anbringelsesafdelingen, hvorimod pædagerne på behandlingshjemmene skulle have ledelsen med lægen som rådgiver.

Som nævnt foran forudsatte forslaget, at behandlingshjemmene var beregnet på længerevarende, vel oftest årelange ophold.

Forslaget blev som foran anført ikke gennemført på grund af krigsforholdene.

2. Det af arbejds- og socialministeriet under 19. april 1941 nedsatte udvalg angående den mod børne- og åndssvageforsorgen offentligt fremførte kritik.

Udvalget anbefaler side 32 i sin betænkning af 5. december 1941, at der oprettes eller indrettes nogle hjem udelukkende beregnet til psykopatiske børn. Der henvises herved til, at den hidtil anvendte fremgangsmåde, hvorefter psykopatisk prægede børn blev anbragt enkeltvis spredt på de forskellige hjem — den såkaldte „fortyndingsmetode“ — let kan medføre, at psykopaterne udøver en uheldig påvirkning på deres omgivelser.

Udvalgets betænkning blev henvist til overvejelse i det under 3 nævnte embedsmandsudvalg.

3. Det af socialministeriet under 22. december 1941 nedsatte embedsmandsudvalg til overvejelse af de i betænkningen fra udvalget af 19. april 1941 fremsatte forslag vedrørende børneforsorgen.

Spørgsmålet om oprettelse af psykopathjem behandles side 61—64 i udvalgets indstilling til socialministeriet af 5. februar 1943. Det udtales her, at forhandlingsdeltagerne ganske har delt undersøgelsesudvalgets ønske om oprettelse af nogle hjem specielt beregnede for psykopatiske børn, og forhandlingsdeltagerne stillede efter en fornyet overvejelse forslag om, at der snarest muligt søgtes etableret en institution for sådanne børn efter de i udvalget af 18. juli 1936 udarbejdede retningslinier. Forhandlingsdeltagerne foreslog endvidere, at der af hensyn til vigtigheden af, at de omhandlede børn kommer under behandling på et så tidligt tidspunkt som muligt, bliver pålagt staten at afholde udgifterne ved forsorgen fuldt ud, således at kommunerne ikke af hensyn til udgifterne skal føle sig fristet til at undlade at iværksætte forsorg, og at ændring i forsorgen for et sådant barn ikke bør kunne ske uden samtykke fra overinspektionen for børneforsorgen eller landsnævnet for børneforsorg.

4. Udvalget til undersøgelse af mulighederne for den fremtidige anvendelse af den „fabrikant E. H. Ludvigsen og hustrus legat“ tilhørende ejendom Nebbegård ved Hørsholm til gavn for ulykkeligt stillede børn.

Udvalget, der blev nedsat under 20. februar 1948, fik til opgave dels at overveje den fremtidige ordning af „fabrikant E. H. Ludvigsen og hustrus legates forhold, dels at foretage de fornødne undersøgelser af mulighederne for den fremtidige anvendelse af den legatet tilhørende ejendom Nebbegård ved Hørsholm til gavn for ulykkeligt stillede børn og på grundlag heraf at fremsætte egnede forslag.

Udvalget fremsatte i sin betænkning af 19. maj 1948 forslag til en ændret affattelse af fundatsen, hvorefter hjemmet fremtidig skulle ledes af en af socialministeriet beskikket legatbestyrelse.

Med hensyn til den fremtidige anvendelse af ejendommen Nebbegård foreslog udvalget, at der på denne oprettedes en institution for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder. Det af udvalget udarbejdede forslag går i hovedtræk ud på følgende:

Udvalget finder ikke tilstrækkeligt grundlag for at lade institutionen omfatte en observationsafdeling som foreslået af arbejdsudvalget under udvalget af 18. juli 1936. Udvalget forudsætter, at observation har fundet sted ved de (siden 1940 oprettede) børnepsykiatriske hospitalsafdelinger eller — for børn, der kommer fra andre opdragelseshjem — af opdragelseshjemmenes tilsynsførende psykiatere. Udvalget foreslår heller ikke nogen anbringelsesafdeling for sindslidende børn og henviser herved til, at denne opgave er af rent lægelig karakter.

Udvalget foreslår derimod, at der på ejendommen Nebbegård opføres et *behandlingshjem* for børn med særligt alvorlige tilpasningsvanskeligheder.

Det er udvalgets tanke, at institutionen, når den er fuldt udbygget, bør omfatte 40—50 pladser for børn af begge køn, som ved optagelsen på institutionen er i alderen fra 6—7 år og opefter. Der regnes med en modtagelsesafdeling, i hvilken nyanbragte børn opholder sig en kortere tid, hvorefter de efter ledelsens skøn fordeles på de enkelte behandlingshjem. Den færdige institution tænkes at skulle omfatte det fornødne antal behandlingshjem for børn af begge køn indtil konfirmationsalderen med 7—8 børn i hvert enkelt hjem. Hertil kommer et gartnerhjem, beregnet på oplæring i gartneri og landbrug for 10 drenge over konfirmationsalderen. Institutionen bør endvidere have egen skole. Der tænkes i første omgang opført 2 enkelthjem samt en skolebygning og derefter et hjem om året, indtil institutionen er fuldt udbygget.

Der regnes med følgende personale:

Som leder en pædagog med speciel supplerende psykologisk uddannelse.

1 psykiater, som uden at bo på selve institutionen stadig skal kunne deltage i arbejdet med børnene. Psykiateren skal tilkaldes af institutionens leder og yde vejledning ved behandlingen af det enkelte barn og i de tilfælde, hvor det er nødvendigt, udøve direkte lægelig psykoterapi.

1 socialrådgiver, der skal tilvejebringe oplysninger om barnets milieuforhold in. v. samt danne bindeled mellem institutionen og barnets hjem og eventuelle senere plejehjem og iøvrigt danne bindeled til de øvrige opdragelseshjem.

Nogle faste lærere med supplerende pædagogisk-psykologisk uddannelse.

Leder af gartnerhjemmet for børn over skolealderen.

Afdelingsledere ved hvert af de øvrige enkelthjem, såvidt muligt ægtepar.

1 gartnerfaglærer.

1 praktisk medhjælper ved hvert af enkelthjemmene.

Forskelligt personale uden del i det opdragende arbejde.

Anbringelse i hjemmet vil efter forsorgslovens § 159, stk. 3, kun kunne ske med overinspektionens forudgående samtykke, men overinspektionen må efter udvalgets opfattelse kunne give institutionens ledelse en stående bemyndigelse til at modtage de børn, der fra de børnepsykiatriske hospitalsafdelinger indstilles til anbringelse i institutionen og af institutionen skønnes egnet til anbringelse. Det foreslås, at hjemmet henføres under reglerne i forsorgslovens § 142, stk. 2, og § 169, stk. 4, således at flytning fra hjemmet af et barn mod ledelsens ønske kun kan ske med overinspektionens samtykke og ophør af forsorgen mod ledelsens ønske kun med landsnævnet for børneforsorgs samtykke. Udskrivning til frie forhold bør iøvrigt ikke kunne ske uden tilslutning fra psykiateren.

Det angives iøvrigt ikke, hvor lang tid opholdet normalt må forventes at ville vare.

Som begrundelse for at anvende ejendommen Nebbegård til den omhandlede institution anfører udvalget, at ejendommens betydelige størrelse (287 tdr. land) vil gøre det

muligt at opbygge en række behandlingshjem i passende afstand fra hinanden og dog således sammenknyttet, at de vil kunne udgøre en samlet institution. Hertil kommer, at der på ejendommen vil være passende beskæftigelsesmuligheder for børnene, og at ejendommens beliggenhed i nærheden af hovedstaden vil lette tilvejebringelsen af den psykiatriske bistand.

I overensstemmelse med udvalgets forslag blev en ny fundats for legatet stadfæstet og en legatbestyrelse beskikket af arbejds- og socialministeren. Denne bestyrelse fik udvalgets forslag til indretning af et hjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder på legatets ejendom Nebbegård forelagt til erklæring. Bestyrelsen har ved sine overvejelser ment at måtte lægge særlig vægt på, at det ved legatfundatsen syntes forudsat, at man skulle opretholde Nebbegård som mønsterlandbrug. Spørgsmålet om, hvorvidt det er i overensstemmelse med legatets fundats at bevare ejendommen for legatet, har af socialministeriet som tilsynsmyndighed allerede i begyndelsen af trediveerne været indbragt for domstolene. Under proceduren for Østre Landsret blev det af legatets daværende administrator fremhævet, at når legatstifteren skænkede ejendommen til legatet som en del af dette, var det, fordi han, der i de 15 år, han ejede den, og i hvilke han havde ofret betydelige summer på den, var kommet til at nære en stor kærlighed til den, således at han ønskede den bevaret i gode hænder og drevet som en mønstergård, hvilket han mente sikrest blev opnået, når han skænkede den til en blivende institution. Landsretten afviste i sin dom af 3. juli 1934 ministeriets krav om salg af Nebbegård og lagde herved vægt på, at det, da Nebbegård allerede i fabrikant Ludvigsens tid ikke var nogen fordelagtig pengeanbringelse, og da Ludvigsen ikke desto mindre har bestemt, at dette aktiv skulle tilfalde legatet, og ikke har bestemt, at ejendommen skulle sælges, må antages, at Ludvigsen af grunde, der ikke nu med sikkerhed lader sig oplyse, har ønsket, at driften så vidt muligt skulle fortsættes. Denne dom blev stadfæstet af højesteret under 12. marts 1935, idet højesteret ikke fandt, at det på daværende tidspunkt var tilstrækkeligt begrundet at tiltræde ministeriets krav om at fravige den ved fundatsen trufne ordning, som ikke har været til hinder for anvendelsen af ikke helt ringe midler til opfyldelse af legatets formål, og som må antages at være den, som legatets stifter har haft for øje.

Under hensyntagen hertil og til, at oprettelsen af en institution for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder på ejendommen kunne befrygtes at besværliggøre ejendommens drift til skade for det økonomiske udbytte af landbruget, har bestyrelsen for legatet ikke ment på ejendommen at kunne stille arealer til rådighed for en sådan børneinstitution. Legatbestyrelsen har derimod givet udtryk for sin interesse i gennemførelsen af forslaget om tilvejebringelse af en sådan institution og har stillet sig velvillig over for tanken om at yde økonomisk støtte til erhvervelse af passende arealer andetsteds.

5. Udvalget om opdragelseshjemmene.

Udvalget har i dets under 2. februar 1950 afgivne betænkning vedrørende børneforsorgsinstitutionernes økonomi m. v., side 100—101, foreslået, at statskassen under budgetmæssig og regnskabsmæssig kontrol dækker underskudet bl. a. ved driften af børnehjem, der er bestemt for børn, der har særlige tilpasningsvanskeligheder, dog kun under forudsætning af, at hjemmene drives enten som selvejende institutioner eller af en anerkendt forening for børneforsorg, og at de har et af arbejds- og socialministeren beskikket tilsynsråd.

Denne ordning er gennemført ved forsorgslovens § 65, stk. 3, således som denne bestemmelse er affattet ved lov nr. 92 af 14. marts 1951 om ændringer i forsorgsloven vedrørende forøget offentlig støtte til institutioner for børneforsorg.

6. *Udvalget af 17. januar 1950 om ændring af hustuftsreglementet for opdragelses-hjemmene m. v.*

I sin den 4. april 1952 afgivne betænkning udtaler udvalget side 55—56, at udvalget under hensyn til nedsættelsen af nærværende udvalg ikke har ment at burde komme nærmere ind på spørgsmålet, men at udvalget dog ønsker at fremhæve, at en snarlig løsning af psykopatproblemet inden for børneforsorgen er meget påkrævet. Udvalget udtaler videre, at der er overordentlig stor trang til flere små observations- og behandlingshjem særlig for mindreårige, nervøse og vanskelige børn, for at det kan forsøges med passende pædagogiske foranstaltninger at afhjælpe de nervøse forstyrrelser og opdragelsesvanskeligheder og dermed modvirke udviklingen af psykopatiske træk i en senere alder. Disse hjem må have et særligt kvalificeret personale samt hyppigt og fyldigt psykiatrisk lægetilsyn, og der må være adgang til et snævert samarbejde med psykiatriske børneafdelinger ved hospitaler.

Endvidere bor der efter udvalgets opfattelse oprettes enkelte særlige opdragelses-hjem for elever over den undervisningspligtige alder, først og fremmest for unge piger, med en indretning, der er formålstjenlig for opdragelsen af meget vanskelige elever. Også disse hjem må være små hjem med særligt kvalificeret personale og undergivet hyppigt psykiatrisk lægetilsyn, og det vil være ønskeligt, at de placeres i umiddelbar nærhed af bestående hospitalsafdelinger.

7. *Ungdomskommissionen.*

Kommissionen gør i dens betænkning af september 1952 om den tilpasningsvanskelige ungdom side 131—134 rede for de vanskeligheder, som de særligt tilpasningsvanskelige børn bereder opdragelsehjemmene, og oplyser, at en af kommissionen foretaget undersøgelse af et repræsentativt børneværns klientel har vist, at over halvdelen af de børn og unge, der omfattes af undersøgelsen, viste tegn på så svære karakterafvigelse, at de ikke kunne forventes væsentligt bedret ved en pædagogisk behandling. Endvidere oplyses det, at 14 pct. af de fjernede børn ikke viste sig i stand til overhovedet at tilpasse sig forholdene i de hjem, de blev anbragt i, og således var anledning til stadig uro og ufred i hjemmene, hvis pædagogiske milieu herved skadedes, uden at de pågældende børn opnåede nogen gavn af opholdet. Kommissionen udtaler herefter, at såvel de fornævnte undersøgelser som de praktiske erfaringer således har vist, at der i øjeblikket er en meget stærk trang til at få oprettet særlige hjem for børn og unge med mere udtalte tilpasningsvanskeligheder. Kommissionen har under hensyn til nedsættelsen af nærværende udvalg ikke ment at burde fremkomme med et detailleret forslag om etablering af sådanne hjem, men har indskrænket sig til at udtale, at der antagelig umiddelbart vil blive brug for 3 nye hjem, nemlig dels et hjem for børn af begge køn i den undervisningspligtige alder, dels 2 hjem for henholdsvis drenge og piger over denne alder. Det første hjem bør placeres i så rolige omgivelser som muligt, uden at afstanden til København, hvorfra de fleste børn vil komme, bliver for stor. Ved placeringen af de to andre hjem må der tages hensyn til, at de vanskeligheder overvindes, som den nuværende placering af Vejstrup og Bråskovgård stats-ungdomshjem medfører, således at der dels bliver nem adgang til samarbejde med et sindssygehospital, der er interesseret i at påtage sig denne opgave, dels gode muligheder for beskæftigelse af de unge, i en nærliggende bv.

III. Redegørelse for de bestående muligheder for behandling af børn med særlige tilpasningsvanskeligheder.

Som nævnt i afsnit II, side 13 ff., har de hidtil fremsatte forslag om oprettelse af specielle opdragelseshjem for de adfærds- eller karakternæssigt særligt afvigende børn ikke kunnet gennemføres. Dette betyder dog ikke, at der slet ingen muligheder findes for behandling af sådanne børn. Dels er der uden for børneforsorgen skabt adgang til såvel ambulantly som hospitalsmæssig observation og (til en vis grad) behandling af vanskelige børn, dels er der inden for børneforsorgen oprettet en børnepsykologisk rådgivningsvirksomhed. Endvidere har nogle mindre børnehjem påtaget sig den opgave at modtage børn med særlige tilpasningsvanskeligheder.

A. Uden for børneforsorgen.

De uden for børneforsorgen skabte observations- og behandlingsmuligheder er der redegjort for side 155—160 i ungdomskommissionens betænkning om den tilpasningsvanskelige ungdom. Fremstillingen der danner i det væsentlige grundlag for oplysningerne i det følgende:

1. Det børnepsykiatriske arbejde.

I 1943 oprettedes et ambulatorium for de såkaldte problembørn ved *rigshospitalets psykiatriske afdeling*, og i 1944 knyttedes hertil en børnepsykiatrisk afdeling med 20 sengepladser.

På ambulatoriet behandledes der i 1952 106 børn. I dagobservation, hvor der er plads til 8 børn, behandledes ialt 28 børn. 84 børn var i samme år indlagt på den børnepsykiatriske afdeling.

Københavns kommune oprettede i 1946 på *Bispebjerg hospital* et tilsvarende ambulatorium, der modtager børn og forældre til ambulantly undersøgelse og behandling og i 1947 udvidedes med en sengeafdeling på 20 pladser. Til afdelingen er der yderligere knyttet en dagobservation, som arbejder med to grupper børn daglig; den ene gruppe består af 7 børn i børnehvealderen, den anden af 7 børn i skolealderen; begge grupper er der 3 timer daglig, og opgaven er i væsentlig grad terapeutisk.

Der har i 1952 været behandlet 200 børn på ambulatoriet, og der er foretaget ca. 2000 konsultationer indbefattende såvel observations- som behandlingstimer. I dagobservationen har der i 1952 været 46 børn. For de fleste børns vedkommende har opholdet været ca. 2 måneder. En hel del af disse børn har fået individuel behandling over en længere periode.

På sengeafdelingen har i 1952 været indlagt 155 børn. Efter observationen er en del af børnene overgået til fortsat ambulantly behandling, eventuelt i forbindelse med anbringelse i dagobservation.

Under *Østifternes Åndssvageanstalter* findes en psykiatrisk poliklinik (Frederiksgade 19, København), der undersøger børn og unge med tilpasningsvanskeligheder i forbindelse med nedsat eller formodet nedsat intelligens. Klinikken, der holder åbent 2 gange ugentligt, påtager sig ikke behandlingsopgaver. Klinikken søges årligt af ca. 160 patienter.

En tilsvarende konsultation finder sted en gang månedlig på *sygehuset i Vordingborg*.

I tilknytning til *sindssygehospitalet ved Århus* findes en poliklinik, der arbejder i nært samarbejde med børneværnet. På poliklinikken er der i 1952 undersøgt ialt 215 børn, hvoraf 65 på foranledning af børneværnet.

2. Børneafdelinger på almindelige hospitaler.

Da adfærdsforstyrrelser og legemlige sygdomme meget ofte forekommer hos de samme børn, har der i nogle år været ansat psykologer ved flere større børneafdelinger, hvortil kommer, at man i stigende grad har haft samarbejde med psykiatere, enkelte steder således at man har børnepsykiatere tilknyttet som konsulenter.

Ved denne virksomhed opnår man, dels at kunne stille de rigtige legemlige og psykiske diagnoser på børnene, dels at kunne vejlede forældrene og samtidig iværksætte den fornødne behandling, således at man kun behøver at sende de allersværeste tilfælde til psykiatriske specialafdelinger.

3. Skolepsykologisk virksomhed m. v.

I den sidste snes år er der ansat skolepsykologer i en række områder af landet. Det ældste skolepsykologiske kontor blev oprettet i 1934 i Frederiksberg kommune. Senere er der ansat skolepsykologer i København og i andre kommuner inden for hovedstadsområdet, således i Gentofte, Hvidovre, Gladsaxe og Rødovre kommuner. Uden for København findes der psykologisk uddannede skolepsykologer i Århus, Odense, Ålborg, Esbjerg, Frederikshavn, Horsens, Helsingør, Køge og Silkeborg. Hertil kommer de i henhold til lov af 12. april 1949 ansatte a nitskonsulenter for særundervisningen, i hvilke stillinger der indtil nu er ansat psykologer i følgende amter: Københavns, Holbæk, Sorø, Maribo, Haderslev, Tønder, Skanderborg og Kanders.

Københavns kommunes skolepsykologiske kontor blev oprettet i 1935. På kontoret undersøges navnlig børn, der henvises til det fra de enkelte skoler, fordi der har vist sig tilpasningsvanskeligheder af forskellig art. Disse vanskeligheder kan dels hidrøre fra barnets opførsel, dels være af arbejdsmæssig art, således at børnene har vanskeligt ved at følge med i den almindelige undervisning.

I skoleåret 1951—52 har der været henvist 3 631 børn til kontoret. 1 931 af disse tilfælde har drejet sig om almindelige undersøgelser, medens 1 452 tilfælde vedrørte indstillinger om særundervisning. Af de 1 931 almindelige undersøgelser, kontoret har foretaget, er de 1 008 foretaget efter henvisning fra skolerne og de 127 efter henvisning fra hospitalernes børneafdelinger (heraf 70 fra hospitalernes psykiatriske afdelinger), medens 298 børn er blevet undersøgt på foranledning af hjemmene og 28 på foranledning af børneværnet.

Kontoret råder over en række særklasser, beregnet for børn med særlige vanskeligheder, således f. eks. læseklasser, taleklasser og observationsklasser, såvel for pædagogiske observanter som for børn med særlige adfærdsproblemer.

Endelig råder kontoret over 3 observationskolonier med 74 pladser, hvor børnene med forældrenes samtykke kan anbringes i kortvarige perioder, normalt ca. 2 måneder. Opholdet kan dog i særlige tilfælde udstrækkes over 2 perioder. På disse kolonier er der et særligt kvalificeret personale, og der arbejdes i hvert enkelt tilfælde i nærmeste kontakt med den skolepsykolog, der har det pågældende barn til undersøgelse og behandling. Såvel skolepsykologen som skolepsykiateren aflægger besøg på kolonien. Der er herigennem mulighed for en grundigere iagttagelse og behandling i en række tilfælde, hvor en ambulante undersøgelse og behandling viser sig utilstrækkelig.

Det skolepsykologiske kontor i København arbejder i nær kontakt med *skolepsykiaterinstitutionen*. Til denne henvises således til yderligere undersøgelse de tilfælde, hvor barnet frembyder tegn på svære psykiske afvigelser, er nervøst eller udviser opdragelsesvanskeligheder med neurotiske eller andre sygelige forstyrrelser.

Endvidere henvises de tilfælde, hvor barnets intelligens ligger under åndssvagegrænsen til skolepsykiateren.

Frederiksberg skolevæsens skolepsykologiske kontor, der som nævnt blev oprettet allerede i 1934, arbejder efter lignende retningslinier som kontoret i København.

I skoleåret 1951—52 er der henvist ialt 540 børn til kontoret. Størsteparten af disse er henvist af undervisningsmæssige grunde, medens børn med opførselsvanskeligheder udgør en mindre, men til gengæld mere tidkrævende gruppe. Der finder med hensyn til denne gruppe et samarbejde sted med Frederiksberg hospitals psykiatriske afdeling, hvor 20 børn har været til undersøgelse efter aftale med forældrene. Der har fundet drøftelser sted mellem læger og psykologer om de enkelte børn. Desuden har en af afdelingens læger deltaget i flere af de møder, hvor psykologerne selv har drøftet disse børn.

Et værelse på skolepsykologisk kontor er indrettet til iagttagelse af børn med opførselsvanskeligheder. 38 børn (29 drenge og 9 piger) var 1951—52 til iagttagelse og terapi i sammenlagt 637 timer.

Kontoret har fremhævet, at forældresamtaler spiller en stadig større rolle ved undersøgelsen og behandlingen af alle de henviste børn, men især ved børnene i denne gruppe.

Frederiksberg skolevæsens observationskoloni, Dalhøjgård ved Lumbsås, hvor kontoret tidligere har kunnet anbringe børn til observation, er i 1952 nedbrændt, men vil nu blive opført i ny skikkelse.

Den rådgivende psykolog ved Frederiksberg kommunes *Småbørns station* har i 1951—52 henvist 13 børn (9 drenge og 4 piger) til nærmere undersøgelse på skolepsykologisk kontor. Indtil skoleårets slutning havde 10 børn været til behandling gennem længere eller kortere tid.

4. Bømeopsykologiske klinikker.

I efteråret 1950 er der af Københavns universitet blevet åbnet en rådgivningsklinik for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder (*Universitetets bømeopsykologiske klinik*). Klinikken har først og fremmest uddannelsesmæssig og videnskabelig betydning, og man regner med her årligt at kunne modtage 8 å 10 universitetsuddannede psykologer, der vil få 1 å 2 års praktisk uddannelse i behandlingen af tilpasningsvanskeligheder hos børn. Som rådgivningsklinik for forældre og andre opdragere har klinikken imidlertid samtidig stor betydning som et eksperiment på dette område.

De børn, der undersøges på klinikken, kommer i første række fra børnehospitaler, praktiserende læger og skolepsykologisk kontor, og enkelte henvises fra børneværnene. Undersøgelsen er kun ambulat. I 1952 har klinikken fået 135 børn til undersøgelse og behandling.

De børnepsykiatriske afdelinger er ledet af psykiatere, men med psykologer tilknyttet afdelingerne, og de skolepsykologiske kontorer og universitetets børnepsykologiske klinik er ledet af psykologer med psykiatrisk bistand.

For alle de nævnte institutioner gælder det, at de ikke er i stand til at modtage alle de børn, som ønskes observeret eller behandlet, men arbejder med betydelige ventelister.

Det gælder endvidere for institutionerne, at de i det væsentlige er lagt an på observation af de henviste børn, men at de bl. a. på grund af vanskelighederne ved at sondre mellem observation og behandling samtidig, i det omfang det er muligt, gennemfører en behandling af børnene. Ingen af institutionerne er dog indstillet på behandling i tilfælde, hvor det er nødvendigt, at barnet i længere tid anbringes uden for sit hjem, heller ikke hospitalsafdelingerne, idet det ikke kan anses for heldigt at beholde børnene under hospitalsforsorg i tilfælde, hvor den hospitalsmæssige observation er afsluttet, og der tilbage står en behandling, der bedre og billigere vil kunne gives under frie former.

Endelig må det fremhæves, at de ovennævnte institutioner principielt kun tager sigte på børn under 15 år.

B. Inden for børneforsorgen.

1. Rådgivningsvirksomhed.

Landsorganisationen „*Red Barnet*“ har i 1950 i samarbejde med Landsforeningen for Mentalhygiejne oprettet en rådgivningsstation i København, der i princippet er åben for børn fra hele landet. Denne klinik arbejder rent ambulat.

På grundlag af opgørelserne fra 1950—1952 vil man kunne formode, at klinikken med sin nuværende kapacitet kan færdigbehandle 70—80 børn pr. år.

Klinikken fremhæver, at der i realiteten er tale om en milieubehandling, idet behandlingen i næsten alle tilfælde tager sigte såvel på barnet som på dets forældre, og antallet af behandlingstimer fordeler sig omtrent ligeligt på børn og forældre. Rådgivningsstationen er ledet af en børnelæge med såvel psykiatrisk som psykologisk bistand.

Halvdelen af udgifterne til driften af denne klinik, dog højst 24 000 kr. årligt, afholdes fra 1. januar 1953 af regne af bidragsfonden, hvis overskud anvendes til formål vedrørende børneforsorg i almindelighed.

2. Institutionsfor sorg.

I henhold til forsorgslovens § 157, stk. 1, er for tiden 6 mindre børnehjem anerkendt til at modtage børn med særlige tilpasningsvanskeligheder:

Himmelev børnehjem ved Roskilde med plads til 26 børn.

Børnehjemmet Fagerlund, Svaneke, med plads til 11 børn.

Børnehjemmet Egelundshuset ved Frederikssund med plads til 15 børn.

Børnehjemmet Nebs Møllegård pr. Jystrup med plads til 18 børn.

Baunhus børnehjem pr. Vejen med plads til 12 børn.

Børnehjemmet Sølyst i Risskov ved Århus med plads til 15 børn.

Der er således ialt 97 pladser i disse hjem. Da opholdet i hjemmene efter de oplysninger, der foreligger fra Himmelev børnehjem og børnehjemmet Egelundshuset, gennemsnitlig varer op mod 3 år, kan man herefter regne med i disse hjem at kunne modtage ca. 35 børn om året.

Himmelev børnehjem blev oprettet i 1926 af den nuværende leder, forstanderinde frøken Sofie Madsen som et plejehjem med 3 børn. Børnetallet blev dog snart forøget, og i 1933 blev hjemmet anerkendt som børnehjem og normeredes til 14 børn. Siden 1933 har hjemmet i det væsentlige modtaget nervøse og noget vanskelige børn. Børnehjemmet er en selvejende institution og har til huse i egne bygninger. Hjemmet består i dag af 3 afdelinger, den oprindelige del af hjemmet „Havrekilde" med plads til 12 børn, afdelingen „Højbo" med plads til 8 børn og afdelingen „Oasen" med plads til 6 børn, ialt 26 børn.

Børnehjemmet Fagerlund er oprettet i 1939 af forstander H. R. Prøschold, der har ledet hjemmet indtil 1951 og stadig ejer det. Siden 1951 har hjemmet været ledet af cand. psych. fru Ingeborg Larsen. Hjemmet er anerkendt i 1942 til at modtage 11 børn med udprægede opdragelsesvanskeligheder.

Børnehjemmet Egelundshuset er oprettet af lederen, forstanderinde fru Bodil Pedersen i 1943 og anerkendt i 1944. Hjemmet, der drives som selvejende institution, har til huse i lejede bygninger. Hjemmet har tidligere været normeret til at modtage 21 børn, men kan på grund af mangelfulde bygninger foreløbig kun anvendes til 15 børn. Lederen har uddannelse som børnehavelærerinde.

Børnehjemmet Nebs Møllegård er oprettet som selvejende institution ved statens foranstaltning i 1949. Der kan modtages 18 børn. Hjemmet ledes af forstander Gunnar Andersen, der er seminarieuddannet og cand. psych.

Baunhus børnehjem er oprettet i 1912 og anerkendt i 1915. I en årrække har hjemmet rent faktisk modtaget børn, der frembyder opdragelsesvanskeligheder. Hjemmet er i 1951 overgået til at være en selvejende institution og samtidig anerkendt som børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder. Der kan modtages 12 børn.

Børnehjemmet Sølyst er oprettet i 1953 ved et fra Århus udgået initiativ og med støtte af Dansk Røde Kors' Århus afdeling til behandling af indtil 15 børn i alderen 2—8 år. Hjemmet er indrettet i en frit beliggende villa, som er ombygget til formålet. Der er sovestuer til 2, 3 og 4 børn og fornøden plads til personale med undtagelse af et par husassistenter, som bor uden for hjemmet. Hjemmet er ikke beregnet til modtagelse af børn over 8 år, idet der vil være vanskelighed ved at skaffe plads til undervisningslokaler til undervisning af børn i skolealderen. Udgifterne ved hjemmets etablering vil antagelig beløbe sig til ca. 195 000 kr. eller ca. 13 000 kr. pr. plads, hvoraf Røde Kors stiller 75 000 kr. eller 5 000 kr. pr. plads til rådighed, medens restudgifterne, ca. 120 000 kr. eller 8 000 kr. pr. plads, afholdes af staten ved direkte støtte og påtagelse af garanti for forrentning og afdrag af lån i ejendommen.

Der er let adgang til samarbejde med psykiatere knyttet til sindssygehospitalen i Risskov, og psykologisk bistand kan skaffes fra Århus. Hjemmet vil derfor i modsætning til de hidtidige hjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder have mulighed for at drive individuel psykoterapi og vil kunne betragtes som et egentligt behandlingshjem.

Den individuelle terapi skal i det væsentlige finde sted på det til det nævnte sindssygehospital knyttede børnepsykiatriske ambulatorium. De relativt lave omkostninger ved hjemmets etablering må ses i sammenhæng hermed samt med, at man har kunnet

erhverve en bestående ejendom på gunstige vilkår, og at hjemmet ikke vil kunne modtage børn i skolealderen og således ikke skal kunne give skoleundervisning.

Endelig kan det oplyses, at Københavns magistrats 3. afdeling har erhvervet en ejendom *Baunegården* ved *Farum*, i hvilken ejendom der indrettes et behandlingshjem for ca. 15 børn i skolealderen.

Alle hjemmene modtager såvel drenge som piger. Hjemmene optager børn fra 2-års alderen — Fagerlund dog først fra 6-års alderen — og kan beholde dem til 14—15 års alderen. Børnehjemmet *Sølyst* modtager dog kun børn under skolealderen. Der er ikke noget anerkendt hjem med den specielle opgave til individuel behandling at modtage unge over skolealderen med særlige tilpasningsvanskeligheder.

Hjemmene har alle fast psykiatrisk lægetilsyn, men der har været visse vanskeligheder med at få et tilstrækkeligt grundigt tilsyn etableret med nogle af hjemmene under hensyn til disses noget afsides beliggenhed. Dette galder navnlig Fagerlund og Baunhus børnehjem.

Himmelev børnehjem, Egelundshuset, Nebs Møllegård og Baunhus har egne skoler. Af opdragelsesmæssige grunde lader man enkelte af børnene søge de lokale skoler, men må herved tage fornødent hensyn til, at der ikke sendes for vanskelige børn i disse skoler.

Der henvises iøvrigt til den som bilag 1 optrykte redegørelse for arbejdet i Himmelev børnehjem og børnehjemmet Egelundshuset samt til forstander Gunnar Andersens som bilag 2 optrykte redegørelse af 16. august 1953 for arbejdet i børnehjemmet Nebs Møllegård.

IV. Udvalgets bemærkninger og forslag.

A. Observation m. v. af børn og unge under børneforsorg med henblik på deres fremtidige anbringelse, herunder om observation og behandling på psykiatriske hospitalsafdelinger og sindssygehospitaler.

Når et barn er inddraget under børneforsorg, påhviler det vedkommende børneværnsudvalg at tage stilling til, under hvilke former barnet fremtidig bør anbringes, og for at formålet med barnets inddragelse under forsorg — at gøre det skikket til at leve under normale forhold familie- og samfundsmæssigt — kan ske fyldest, er det af afgørende betydning, at udvalget træffer sin beslutning på et fyldestgørende grundlag. Vedkommende børneværnsudvalg bør derfor have så udtømmende oplysninger om barnet som muligt, og det bør sikres, at udvalget i fornødent omfang har adgang til ved sit skøn at støtte sig til en sagkyndig udtalelse med hensyn til mulighederne for en opdragelse af barnet.

Inden for børneforsorgen er de såkaldte *iagttagelseshjem* oprettet netop med den opgave for øje på en forholdsvis kort tid at iagttage et barn med henblik på dets fremtidige anbringelse. Som fremhævet i hustugtsudvalgets betænkning af 4. april 1952 side 53—54 og i ungdomskommissionens betænkning af september s. å. om den tilpasningsvanskelige ungdom side 128—129 har de hidtil bestående iagttagelseshjem imidlertid ikke i almindelighed været egnede til at løse denne opgave, ikke blot fordi adskillige af dem samtidig har været optagelseshjem og således haft 2 vanskeligt forenelige opgaver, men også fordi hjemmene i mange tilfælde er utilstrækkelige, hvad angår de ydre rammer og personalets uddannelsesmæssige kvalifikationer, og de iøvrigt ikke har tilstrækkelig adgang til psykiatrisk og psykologisk bistand.

I overensstemmelse med de i de 2 betænkninger fremsatte udtalelser har man fra arbejds- og socialministeriets side søgt at gennemføre en adskillelse mellem iagttagelseshjemmene og optagelseshjemmene for børn i alderen 2 til 14—15 år ved at stille de bestående hjem over for valget mellem fremtidig at virke enten som iagttagelseshjem eller som optagelseshjem. Pr. 1. august 1953 var herefter af de hidtidige 50 optagelses- og iagttagelseshjem for børn i disse aldersklasser 44 anerkendt udelukkende som optagelseshjem, 4 udelukkende som iagttagelseshjem (Emdrupgård, København, Roskilde Hvide, Ærø iagttagelseshjem og Nitihus, Roskilde) og 2 som kombinerede optagelses- og iagttagelseshjem (Lykkens Gave, Humlebæk, og Drejens optagelseshjem).

Pr. samme dato var der anerkendt 25 optagelses- og iagttagelseshjem for unge over skolealderen. Også for disse hjem vedkommende bør der gennemføres en adskillelse mellem optagelses- og iagttagelseshjem. Muligheden herfor foreligger dog ikke for tiden, og spørgsmålet er også mindre påtrængende for denne gruppe hjem, idet der i hjemmene kun meget sjældent af forsørgelsesmæssige grunde vil blive anbragt unge, der ikke har udvist opdragelsesvanskeligheder. Fast psykiatrisk lægetilsyn er knyttet til 5 optagelses- og iagttagelseshjem for unge over skolealderen, 2 hjem for drenge (Bustrup og Skibby) og 3 for piger (Anneberg, Herlev og Viby).

Nærværende udvalg er enigt med ungdomskommissionen og hustugtsudvalget i det hensigtsmæssige i, at iagttagelseshjemmene helt adskilles fra optagelseshjemmene, og henstiller, at denne adskillelse søges gennemført fuldt ud.

udvalget er endvidere enigt med ungdomskommissionen og hustugtsudvalget i, at det **vil** være nødvendigt at forbedre de ydre rammer i nogle af de hjem, der herefter skal virke som iagttagelseshjem, både for så vidt angår hjemmene for børn i og under skolealderen og for unge over denne alder. Endvidere bør der i nogle tilfælde søges tilknyttet medarbejdere med bedre uddannelse til det specielle arbejde, ligesom det bør sikres, at iagttagelseshjemmene får den fornødne psykologiske assistance og får adgang til fast psykiatrisk lægetilsyn, således at der efterhånden indføres fast psykiatrisk lægetilsyn ved flere iagttagelseshjem. Yderligere må det efter udvalgets opfattelse anses for ønskeligt, at der til egentlige iagttagelseshjem knyttes uddannede socialrådgivere, bl. a. med den opgave at støtte iagttagelseshjemmenes bestræbelser for at komme i så god kontakt som muligt med børnenes naturlige hjem for at give iagttagelseshjemmene et sikrere grundlag **for** at bedømme mulighederne for børnenes hurtige tilbagegivelse til deres hjem.

I vanskelige tilfælde vil et børneværnsudvalg endvidere kunne søge vedkommende barn indlagt på en *bornepsykiatrisk hospitalsafdeling*, ligesom udvalget vil kunne søge disse afdelingers bistand ved at lade et barn behandle ambulant og derved eventuelt undgå at anbringe barnet uden for dets hjem. Antallet af sådanne psykiatriske afdelinger er dog ret ringe, jfr. nærmere side 19—20, men der er dog nu mulighed for en forøgelse af antallet. Der er nemlig allerede ved lov af 4. juni 1947 tilvejebragt hjemmel for opførelse af en børnepsykiatrisk afdeling ved sindssygehospitalet ved Århus. Denne plan har på grund af spareforanstaltninger været stillet i bero, men spørgsmålet har senere påny været rejst over for rigsdagen, og i henhold til lov af 31. marts 1953 kan der under forbehold af, at de fornødne bevillinger optages på de årlige finanslove, anvendes indtil 3.500.000 kr. til opførelse og montering af den nævnte afdeling. Hertil kommer, at det er optaget **til** overvejelse i kommissionen vedrørende statens sindssyge væsen at indrette en børnepsykiatrisk afdeling ved det planlagte sindssygehospital i Glostrup og en børnepsykiatrisk afdeling i Odense eller Middelfart i forbindelse med det derværende sindssygehospital. Det vil være af største betydning også for børneforsorgen, om disse børnepsykiatriske afdelinger kunne oprettes snarest muligt.

I ungdomskommissionens ovennævnte betænkning er der side 165 ff. stillet forslag om oprettelse ud over landet af psykiatrisk-psykologiske klinikker for ambulant behandling. Sådanne klinikker vil ved siden af de børnepsykiatriske afdelinger kunne være af største betydning som rådgivere for børneværnsudvalgene og vil på samme måde som afdelingerne kunne bidrage til, at udvalgene undgår at fjerne børn og unge fra deres hjem.

Endelig **vil** de *skolepsykologiske kontorer* i mange tilfælde kunne yde børneværnsudvalgene vejledning.

For så vidt angår *unge*, der inddrages under børneforsorg, vil det imidlertid i en del tilfælde være nødvendigt at anbringe de pågældende til observation og eventuel behandling på *psykiatriske hospitalsafdelinger eller sindssygehospitaler*.

Som nævnt foran side 12 f. vil det blive følt som en hindring for en rationel behandling af børn og unge under børneforsorg, at børneværnsudvalgene kun under de ret snævre betingelser i sindssygeloven har mulighed for at anbringe børn og unge under deres forsorg til observation eller behandling på psykiatriske afdelinger eller sindssygehospitaler. Der er derfor rejst spørgsmål over for arbejds- og socialministeriet om ændring i de gældende regler herom, og justitsministeriet har i en skrivelse til arbejds- og socialministeriet

udtalt, at det formentlig vil være hensigtsmæssigt, at der tilvejebringes særlige regler, for så vidt angår indlæggelse til observation.

Hertil skal udvalget knytte følgende bemærkninger:

Når et barn er inddraget under børneforsorg, tilkommer forældremyndigheden over barnet i medfør af forsorgslovens § 133 vedkommende børneværnsudvalg, og det påhviler udvalget at tage stilling til barnets fremtidige anbringelse i overensstemmelse med, hvad der efter udvalgets skøn tjener barnets tarv. Ved afgørelse af formen for anbringelsen er udvalget, som det fremgår af forsorgslovens §§ 135 if., ret frit stillet under ansvar over for tilsynsmyndighederne, og det forekommer nærværende udvalg urimeligt, at børneværnsudvalget skal være afskåret fra at lade en børneværnselev anbringe eller forblive på en psykiatrisk afdeling eller et sindssygehospital i tilfælde, hvor det efter sagkyndigt skøn vil være til barnets bedste, at det anbringes eller forbliver på en sådan afdeling eller et sådant hospital til observation eller behandling, men hvor de særlige betingelser i sindssygeloven for tvangsmæssig anbringelse eller tilbageholdelse blot ikke er til stede. Der knytter sig efter udvalgets skøn ikke væsentligt større betænkeligheder til en tvangsmæssig anbringelse i en psykiatrisk afdeling eller et sindssygehospital af en børneværnselev i tilfælde, hvor en sådan anbringelse må anses for bedst stemmende med barnets eller den unges tarv, end til anbringelse i børneforsorgsinstitutioner i almindelighed.

Det vil nemlig for den rette behandling af en del af de i nærværende betænkning omhandlede adfærds- eller karaktermæssigt særligt afvigende børn og unge ofte være af den største betydning, at der er mulighed for en tid at anbringe dem til observation og eventuel efterfølgende behandling på en psykiatrisk afdeling eller et sindssygehospital, inden de anbringes på behandlingshjem under børneforsorgen til fortsat behandling, ligesom det under opholdet på behandlingshjemmet vil kunne være nødvendigt en tid at overflytte dem til den psykiatriske afdeling eller sindssygehospital.

Udvalget har forhandlet med justitsministeriet om muligheden for at skabe hjemmel til tvangsmæssigt at anbringe eller tilbageholde børneværnselever på psykiatriske hospitalsafdelinger eller sindssygehospitalet i videre omfang, end sindssygeloven giver adgang til.

Justitsministeriet har gentaget sin tidligere over for arbejds- og socialministeriet udtalte opfattelse, at man vil finde det hensigtsmæssigt, at der tilvejebringes særlige regler om tvangsmæssig anbringelse på sindssygehospital af børneværnselever *til observation*. Dette må efter justitsministeriets mening gælde, selv om grænsen mellem observation og behandling ikke er skarp. Derimod er justitsministeriet betænkeligt ved, at der på et specielt område skulle indføres en videregående adgang, end sindssygeloven hjemler, til tvangsmæssig tilbageholdelse eller anbringelse på sindssygehospitalet, og det er ministeriets opfattelse, at dette ikke er påkrævet i forhold til børn og unge under børneforsorg. For så vidt det drejer sig om personer, der er sindssyge og derfor omfattet af sindssygeloven, vil man formentlig, når det gælder de ganske unge, altid kunne fastslå, at udsigterne for den syges helbredelse væsentlig vil forringes, hvis indlæggelse ikke finder sted, eller hvis udskrivning tillades. For så vidt børneværnselever ønskes tvangsmæssigt anbragt på sindssygehospitalet, skønt de ikke er sindssyge i lovens forstand, er det justitsministeriets opfattelse, at hjemmelen til anbringelse af sådanne børn, hvad enten den skal ske på sindssygehospital eller andetsteds, ikke bør tilvejebringes ved en ændring i sindssygeloven. Justitsministeriet må yderligere ud fra almindelige retssikkerhedshensyn nære alvorlig betænkelighed ved, at der i særlovgivning, f. eks. i forsorgsloven, åbnes adgang til tvangsmæssig anbringelse på sindssygehospitalet af ikke-sindssyge.

Udvalget har herefter overvejet spørgsmålet påny. Udvalget anser de af justitsministeriet anførte betragtninger for særdeles tungtvejende, men udvalget må dog ud fra de ovenfor angivne grunde uanset de fremførte betænkeligheder anse det for rigtigst, at der skabes hjemmel for børneværnsudvalgene til at anbringe og tilbageholde børn og unge under børneforsorg på psykiatriske hospitalsafdelinger eller sindssygehospitalet såvel til observation som behandling under i det hele samme betingelser, som gælder ved anbringelse og tilbageholdelse i børneforsorgsinstitutioner m. v. i tilfælde, hvor en sådan anbringelse efter et lægeligt skøn er nødvendig af hensyn til barnet eller den unge. Udvalget har herved også lagt vægt på, at der ved forsorgslovens regler om etablering af børneforsorg sammenholdt med den nedennævnte bestemmelse i § 71, stk. 6, i grundloven af 1953 er tilvejebragt garantier mod en vilkårlig fjernelse af et barn fra dets hjem.

Den fornødne hjemmel må, efter det af justitsministeriet udtalte, optages i forsorgsloven og ikke tillige i sindssygeloven. I forsorgsloven bør der endvidere indføres en regel om adgang til at indanke et børneværnsudvalgs beslutning om anbringelse eller tilbageholdelse af en børneværnselev på en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et sindssygehospital for en højere myndighed. Det bemærkes herved, at der efter de gældende regler er mulighed for at indanke et børneværnsudvalgs beslutning om forsorgens etablering eller ophør for en højere myndighed, men ikke beslutningen om, hvor et barn under børneforsorg skal anbringes.

I forsorgsloven foreslår udvalget herefter følgende bestemmelse indført i § 135 som nyt stk. 3:

„Såfremt det af hensyn til barnets eller den unges videre anbringelse og opdragelse skønnes påkrævet at anbringe ham til observation eller behandling på en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et sindssygehospital, kan udvalget med tilslutning af vedkommende hospitals overlæge foretage sådan anbringelse, selv om de almindelige betingelser for anbringelse i henhold til lovgivningen om sindssyge personers hospitalsophold ikke er opfyldt. Udvalget kan bestemme, at opholdet på vedkommende hospital skal vedvare, så længe vedkommende hospitals overlæge finder forlænget ophold påkrævet. Et udvalgs beslutning om anbringelse eller tilbageholdelse af barnet eller den unge på en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et sindssygehospital kan af hans forældre eller den unge selv, hvis han er fyldt 15 år, indankes for landsnævnet for børneforsorg“.

I forbindelse med dette forslag til lovændring skal man pege på, at grundloven af 1953 i § 71, stk. 6, indeholder en bestemmelse om adgang til at lade lovligheden af administrative frihedsberøvelser prøve for de almindelige domstole eller anden dømmende myndighed, og at forsorgslovens regler om administrativ frihedsberøvelse herefter må antages at ville blive optaget til revision i en nærmere fremtid. Den endelige udformning af den foreslåede bestemmelse må afhænge af, hvilket indhold reglerne om anbringelse og tilbageholdelse under børneforsorg fremtidig vil få i de nærmere regler, der i henhold til grundlovsbestemmelsen skal fastsættes ved lov.

B. Nødvendigheden af en ændret forsorg for adfærds- eller karaktermæssigt særligt afvigende børn og unge.

At børneforsorgen savner tilstrækkelige muligheder for en forsvarlig behandling af de børn og unge, der adfærds- eller karaktermæssigt er særligt stærkt afvigende, og at tilstedeværelsen af disse børn på de eksisterende opdragelseshjem i høj grad vanskeliggør

hjemmenes opdragende arbejde, er, som det fremgår af afsnit II A. og C, side 8 ff., fastslået gang på gang i de sidste årtier. Udtalelserne herom har været støttet på erfaringerne fra børneforsorgens arbejde, på erklæringer fra lægelig side og for ungdomskommissionens vedkommende på den af denne kommission foretagne undersøgelse af et repræsentativt udvalgt børneforsorgsklientel.

Udvalget kan ud fra sit kendskab til opdragelseshjemmenes arbejde og muligheder fuldt ud tiltræde de af de tidligere udvalg og kommissioner fremsatte udtalelser vedrørende dette spørgsmål og kan ikke stærkt nok understrege betydningen af, at der nu gives børneforsorgen mulighed for en rationel anbringelse af adfærds- eller karaktermæssigt særligt afvigende børn, over for hvem børneforsorgens normale pædagogiske virkemidler ikke slår til.

Udvalget ønsker herved at fremhæve, at der ikke er skabt en sådan mulighed ved oprettelsen af de eksisterende hjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, jfr. herom nedenfor side 32 ff og 43.

C. Redegørelse for, hvilke børn og unge der må anses for trængende til anbringelse i behandlingshjem for børn og unge, der har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder.

Ved drøftelsen af spørgsmålet om tilrettelæggelsen af forsorgen for de særligt tilpasningsvanskelige børn har man oprindelig i hovedsagen betegnet disse børn som psykopater og talt om en psykopatforsorg. Allerede arbejdsudvalget under udvalget af 18. juli 1936 gjorde imidlertid i sin udførlige gennemgang af de typer af børn, for hvem der burde gennemføres en særlig forsorg inden for børneforsorgens rammer, rede for, at denne særlige forsorg ikke blot burde omfatte de egentlige eller konstitutionelle psykopater, d. v. s. børn med medfødte sjælelige defekter af en sådan beskaffenhed, at fortrinsvis karakteropbygningen er beskadiget, men også børn, der adfærdsmæssigt viser lignende forstyrrelser som ved psykopatien eller mulig endog sindssygdomslignende forstyrrelser, men som i og for sig er sunde, idet den abnorme adfærd er reaktion på uheldig påvirkning eller uheldigt milieu (milieubeskadigede børn). Udvalget udtalte videre, at den konstitutionelle psykopats reaktioner og det i og for sig sunde barns reaktioner på milieubeskadigelse i det ydre tilsyneladende ikke adskiller sig fra hinanden, og at det derfor ikke på forhånd er muligt at vide, om man står over for et psykopatisk barn eller et milieubeskadiget barn. Udvalget fandt derfor, at de lægelige, pædagogiske og forsorgsmæssige hjælpeforanstaltninger, der bør sættes ind over for sådanne børn, over for hvem den almindelige opdragelse og oplæring svigter, ikke bør begrænses til visse teoretisk afgrænsede grupper, men at opgaven bør være at udsortere de børn, der frembyder afgørende adfærdsmæssige vanskeligheder, gennem en undersøgelse at finde årsagen til vanskelighederne og derefter at søge den rette behandling iværksat.

Ud fra lignende synspunkter har ungdomskommissionen, der som nævnt i afsnit II, side 18, senest har drøftet spørgsmålet, ganske undladt at anvende udtrykket „psykopat“, men har foretrukket rent praktisk at tale om børn og unge med særlige opdragelses- eller tilpasningsvanskeligheder og har herved tænkt på den gruppe børn og unge, der har så udtalte karakterafvigelser, at opdragelseshjemmenes almindelige pædagogiske midler ikke strækker til, således at en behandling i nøje samarbejde med den psykiatriske og psykologiske sagkundskab er nødvendig.

I kommissoriet for nærværende udvalg betegnes den gruppe af børn og unge, som udvalget skal beskæftige sig med og eventuelt foreslå en særlig forsorg for, som „børn med

særlige tilpasningsvanskeligheder og psykopatisk prægede børn og unge under børneforsorg". Udvalget vil ikke forsøge en teoretisk afgrænsning af denne gruppe børn og unge, men vil ud fra lignende betragtninger som det ovennævnte arbejdsudvalg og ungdomskommissionen rent praktisk hertil henføre børn og unge, der adfærds- eller karaktermæssigt er så afvigende, at opdragelseshjemmenes almindelige pædagogiske midler ikke strækker til.

D. Antallet af børn og unge, der må anses for trængende til anbringelse i behandlingshjem for børn og unge, der har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder.

Udvalget har for at få belyst spørgsmålet om, hvilket antal børn og unge der må anses for trængende til anbringelse i behandlingshjem for børn og unge med særlige tilpasningsvanskeligheder rettet henvendelse til rigshospitalets børnepsykiatriske afdeling, Bispebjerg hospitals børnepsykiatriske afdeling, sindssygehospitalet ved Århus' børnepsykiatriske konsultationer på Århus kommunehospital og Universitetets børnepsykologiske klinik. Man har fra disse institutioner udbedt sig oplysning om antallet af børn under eller i skolealderen, der de sidste 3 år har været observeret på de pågældende afdelinger (klinik), og om antallet af børn, der herunder er anset for trængende til anbringelse i behandlingshjem for de omhandlede børn og unge. Man har udbedt sig særskilt oplysning om antallet af børn under børneforsorg samt oplysning om, hvorledes børnene faktisk er blevet anbragt. Tilsvarende oplysninger har man udbedt sig fra skolepsykologisk kontor i København.

Med hensyn til antallet af børn i eller under skolealderen, der er undersøgt på de nævnte institutioner i de sidste år, og hvor stor en del af disse der må anses for trængende til anbringelse i behandlingshjem, er der herved fremkommet følgende oplysninger:

	Observeret de sidste 3 år	Observeret de sidste 2¼ år	Observeret det sidste år	Heraf fundet trængende til ophold i behandlingshjem		
				Ialt	Heraf anbragt i opdragelseshjem	Gennemsnitligt antal trængende til anbringelse i behandlingshjem pr. år
Rigshospitalet	605			128	20	42
Bispebjerg hospital	1100			83	39	28
Århus poliklinik	595			74	34 (evt. 37)	25
Universitetets børnepsykologiske klinik		348		83	3 (evt. 5)	37
Skolepsykologisk kontor i København .			1135	28		28
Ialt				396	96 (evt. 101)	160

Det vil således ses, at der i de omhandlede år på de ovennævnte institutioner er fundet gennemsnitlig ca. 160 børn årlig trængende til anbringelse i behandlingshjem.

Blandt disse børn dominerer drenge i skolealderen, idet det samlede antal børn, der er fundet trængende til anbringelse i behandlingshjem, fordeler sig således:

<i>Piger:</i> under skolealderen	19
i —	77
<i>Drenge:</i> under —	59
i —	241
Ialt	396

Af de 396 børn, der er fundet trængende til anbringelse i behandlingshjem, er kun et mindretal rent faktisk inddraget under børneforsorg og heraf igen kun ialt ca. 100 anbragt i opdragelseshjem.

Dette hænger sammen med, at børneforsorgen ikke har været i stand til at anbringe børnene på rationel måde.

Det ovennævnte tal, 160 om året, giver ifølge sagens natur kun udtryk for en begrænset del af behovet for behandlingshjem for særligt vanskelige børn. Den væsentligste del af de børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, der faktisk anbringes under børneforsorg, kommer til opdragelseshjemmene uden at passere de børnepsykiatriske hospitalsafdelinger eller børnepsykologiske klinikker m. v. Sociallæge H. Kjems, Århus, er ved en for ungdomskommissionen foretaget undersøgelse af et repræsentativt børneværns klientel skønsmæssigt nået til, at årligt ca. 200 af de børn under og i skolealderen, som anbringes uden for hjemmet af børneværnsudvalgene, har behov for anbringelse i behandlingshjem (betænkningen om den tilpasningsvanskelige ungdom side 304).

Arbejds- og socialministeriets undervisningskonsulent, cand. psych. P. W. Perch har ved en skolepsykologisk undersøgelse foretaget i 1952 af ialt 110 børn anbragt i almindelige børnehjem med egne skoler fundet, at 19 børn eller 17,3 pct. af de undersøgte børn har udvist sådanne adfærdsvanskeligheder, at en individuel behandling i et behandlingshjem må anses for påkrævet, og at en individuel behandling må anses for ønskelig i yderligere 16 tilfælde. Det bemærkes, at børnene i disse børnehjem med egne skoler som hovedregel vil være noget vanskeligere end børn i almindelige børnehjem iøvrigt, men på den anden side har frembudt færre vanskeligheder end de børn, der anbringes i skolehjem eller børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder.

For børn over skolealderen foreligger der en opgørelse foretaget af foreningen af skole- og ungdomshjem. Det fremgår af denne opgørelse, der er gengivet i ungdomskommissionens nævnte betænkning side 133—134, at der i efteråret 1950 i skole- og ungdomshjemmene var anbragt 19 drenge over 14 år og 56 piger over 14 år med psykopatiske træk. Det anføres i betænkningen, at denne opgørelse må tages med et vist forbehold, idet besvarelsen i over $\frac{1}{3}$ af tilfældene er sket efter vedkommende leders eget skøn og iøvrigt i flere tilfælde af en ikke-psykiatrisk uddannet læge.

Ved bedømmelsen af, hvor mange pladser i særlige behandlingshjem der må kræves for at dække det behov, de forannævnte tal er udtryk for, er det af væsentlig betydning, hvilken varighed opholdet i behandlingshjemmene vil få. Såfremt opholdet gennemsnitlig bliver af længere varighed end et år, må tallene forhøjes tilsvarende. Varigheden af opholdet i de udprægede behandlingshjem, udvalget bl. a. foreslår oprettet til behandling af børn i skolealderen, jfr. nedenfor side 49, antages i almindelighed ikke at ville overstige 1 år og i det højeste at ville vare op mod 2 år, således at tallene ikke behøver nogen væsentlig korrektion.

E. Udvalgets forslag til tilrettelæggelse af forsorg for børn og unge, der har udvist særlige tilpasningsvanskeligheder, og principielle bemærkninger med hensyn til indretningen af særlige hjem.

Som det fremgår af fremstillingen nedenfor side 46 f., er udvalget af den opfattelse, at det for at kunne hjælpe de børn, der har vist særlige tilpasningsvanskeligheder, vil være nødvendigt at give nogle af dem en individuel psykoterapi, i al fald for så vidt angår børn i den skolepligtige alder. De fra de børnepsykiatriske afdelinger m. v. modtagne oplysninger

om antallet af børn, der trænger til anbringelse i egentlige behandlingshjem, vedrører også udelukkende børn, der har behov for en individuel psykoterapi.

Ved siden af denne gruppe findes en hel del børn, som vel ikke egner sig til anbringelse i almindelige børnehjem eller skolehjem, men hvis vanskeligheder ikke skønnes at udspringe af en mere massiv neurose, end at de skulle kunne afhjælpes gennem en mere gruppemæssig behandling ledet af særligt kvalificerede medarbejdere med mulighed for i særligt påkrævede tilfælde at iværksætte en individuel psykoterapi.

For unge vil den gruppemæssige terapi i almindelighed kunne anvendes også i de svære tilfælde, dog med adgang til individuel psykoterapi over for enkelte elever. Udvalget stiller derfor ikke forslag om at oprette behandlingshjem i snævrere forstand for børneværnselever over skolealderen.

Ansvar for den rette anbringelse af de pågældende børn og unge påhviler overinspektionen for børneforsorgen, der i henhold til forsorgslovens § 141, stk. 1, skal give samtykke til anbringelse i de nedenfor omhandlede hjem. Under hensyn til, at overinspektionens afgørelse i mange tilfælde vil forudsætte en psykologisk-psykiatrisk bedømmelse, skal udvalget meget anbefale, at der søges knyttet den fornødne psykologiske og psykiatriske bistand til overinspektionen.

I det følgende gøres der først rede for udvalgets forslag vedrørende de børn og unge, hvis vanskeligheder kan imødegås ved en gruppemæssig terapi, og derefter for udvalgets betragtninger og forslag vedrørende de børn, der trænger til en individuel psykoterapi.

1. Hjem, der fortrinsvis bygger på en gruppemæssig behandling.

a) For børn under og i den skolepligtige alder.

1. Almindelige bemærkninger vedrørende sådanne hjem.

Ved en gruppemæssig eller social-psykologisk behandling af vanskelige børn forstås en behandlingsform, hvor pædagogiske, sociale og individuelt psykologiske påvirkningsmuligheder udnyttes i forening.

Der bygges på den umiddelbare indflydelse, som hjemmets indretning og omgivelser, kammeraterne i gruppen og de voksne udøver ved deres blotte tilstedeværelse, men det er klart, at man stadig må forme denne „atmosfære“, så den passer til de børn, der befinder sig i gruppen. Hånd i hånd med dette går en bevidst tilrettelagt pædagogik, der må varieres efter de fordringer med hensyn til orden, daglig rutine, solidaritet m. m., som børnene i gruppen er i stand til at leve op til i det givne øjeblik.

Selv inden for en lille gruppe vil der dog være så afgørende individuelle forskelle, at en hensigtsmæssig anvendelse af de ovennævnte påvirkningsmuligheder kræver en psykologisk analyse af det enkelte barns forudsætninger og væremåde. Gruppebehandlingen må derfor bygge på et intimt samarbejde mellem hjemmets pædagoger og psykiater og psykolog.

Teoretisk bygges på den viden, som den nyere forskning har givet os, om den afhængighed, der er mellem det enkelte menneskes modning og de påvirkninger, det modtager fra sine omgivelser.

Målet må være at stabilisere barnet, så at det tidligst muligt kan indpasses i en leveform, der svarer til den i det bestående samfund normale.

For at denne behandlingsform kan kaldes fuldt udformet, må den også tage sigte på de forhold, barnet skal leve under, når opholdet i børnehjemmet er slut.

Det vil sige, at der parallelt med behandlingen af barnet må forsøges en sanering af forholdene i dets eget hjem. Der tænkes her både på en ændring af forældrenes holdning til barnet og til dels også af hjemmets sociale standard. Hvis der ikke kan blive tale om, at barnet vender tilbage til sit eget hjem, må man stræbe efter, at barnet så tidligt som muligt kommer i pleje i et almindeligt privat hjem. Plejehjemmene bør udvælges på en sådan måde, at plejeforældrene og de nye omgivelser har mulighed for at fortsætte den udvikling og modning af barnet, der er sat i gang under opholdet i børnehjemmet, og som svarer til det enkelte barns specielle psykiske muligheder.

Også efter at barnet er kommet tilbage til sit eget hjem eller er anbragt i plejehjem, vil det være nødvendigt, at børnehjemmet eventuelt gennem en særlig socialrådgiver i samarbejde med psykiater og psykolog kan træde hjælpende til og afbøde virkningerne af krisituationer i barnets udvikling, således at den kontakt, der er skabt inden hjemgivelsen, bevares.

Denne sidste del af arbejdet har man hidtil ikke haft tilstrækkelige muligheder for at gøre nok ud af.

Hvad opholdet i selve børnehjemmet angår, har en behandling efter disse retningslinier især været forsøgt i de i dag eksisterende mindre hjem for problembørn, og i mange tilfælde med held.

I bilag 1 og 2, hvori er redegjort for arbejdet i børnehjemmene Himmelev, Ege-lundshuset og Nebs Møllegård, findes oplysninger, der nærmere kan belyse synspunkterne.

2. Hjemmenes indretning og personale.

Til behandling af børn under og i den skolepligtige alder efter de foran angivne principper bør der oprettes institutioner svarende til den institution, der i sin tid af det side 15 ff. omhandlede udvalg om Nebbegård er foreslået oprettet på ejendommen Nebbegård ved Hørsholm.

Hvert enkelt hjem må således være forholdsvis lille, i almindelighed ikke med plads til mere end ca. 10 børn, men flere sådanne enkelthjem bør ligge tæt ved hinanden og arbejde sammen. Dels kan de have delvis fælles fritidsarrangementer og skole, dels et økonomisk-administrativt fællesskab, med let adgang til overflytning fra den ene gruppe til den anden.

Med hensyn til beliggenhed er det vigtigt, at der er mulighed for nær kontakt med børnenes hjem. En alt for isoleret beliggenhed er uheldig.

Den daglige ledelse må have såvel pædagogisk som psykologisk indsigt. Det vil være en stor fordel for institutionen, hvis det er muligt at finde og som medarbejder tilknytte en universitetsuddannet psykolog, der har praktisk erfaring i sådant arbejde.

Der bør til disse hjem knyttes såvel mandlige som kvindelige pædagogiske medarbejdere, og aflønningsforholdene bør være således, at de tillokke de bedst kvalificerede. I en gruppe hjem er det en fordel, om i hvert fald et af hjemmene ledes af et ægtepar.

Ved en gruppe hjem, der består af flere små hjem, vil det være rimeligt at ansætte en socialrådgiver med videregående psykologisk uddannelse. Socialrådgiveren bør bistå i etableringen af den snævrere mulige kontakt med hvert enkelt barns hjem, bl. a. med det formål for øje at søge gennemført en sanering af børnenes milieu, således at barnets ophold i institutionen kan forkortes mest muligt. Socialrådgiveren bør endvidere have til opgave at bistå med at bevare forbindelsen med barnet efter udskrivningen.

Psykiateren bør ansættes på en sådan måde, at han dels kan komme et par gange ugentlig på hjemmet og derved af børnene opleves som tilhørende gruppen, dels kan have tid til at yde socialrådgiveren bistand i saneringen af børnenes hjemlige milieu.

I enkelte tilfælde vil det være af værdi for en kortere eller længere periode at give et barn i gruppen individuel psykoterapi ved en udefra kommende terapeut. Vurderingen af et barns egnethed til modtagelse i hjemmet og fordelingen af børnene til de respektive hjem i gruppen bør påhvile psykiateren og forstanderen i forening. På samme måde bør bestemmelse om udskrivningstidspunktet træffes. I denne forbindelse bemærkes dog, at afgørelsen heraf i henhold til forsorslovens § 142, stk. 1, vil være at træffe af vedkommende børneværnsudvalg. Skulle der imidlertid opstå uenighed mellem udvalget og børnehjemmet om et barns forbliven i børnehjemmet, træffes den endelige afgørelse af overinspektionen for børneforsorgen i overensstemmelse med reglerne i forsorslovens § 142, stk. 2.

3. Udvalgets forslag til oprettelse af en sådan institution.

Udvalget må under hensyn til det eksisterende behov anse det for påkrævet, at der snarest muligt bliver oprettet en institution af den nævnte type bestående af indtil 5 enkelthjem.

I første omgang bør der opføres en bygning, der foruden som enkelthjem til sin tid kan virke som hovedbygning i den fuldt udbyggede institution, samt yderligere en skolebygning og eet enkelthjem, således at institutionen straks kan modtage ca. 20 børn. Der bør i næste omgang opføres et hjem for drenge over 14 år, beregnet på at modtage drenge fra de øvrige enkelthjem samt fra de i dette afsnit iøvrigt omhandlede hjem, som ikke vil kunne udskrives i 14—15 års alderen, og derefter et hjem om året, til institutionen er fuldt udbygget.

Bygningsinspektør, arkitekt Thomas Havning har efter forhandling med overinspektionen på grundlag af de tidligere til brug for Nebbegård-udvalget udarbejdede planer anslået udgifterne til opførelse og montering af den 1. del af institutionen til følgende:

Opførelse af institutionens hovedbygning med et enkelt-hjem	416 000 kr.	
Opførelse af et enkelthjem	208 000 -	
		624 000 kr.
Montering	75 000 -	
Erhvervelse af grund samt terrænarbejder	130 000 -	
		Ialt . . . 829 000 kr.

eller ca. 41 500 kr. pr. elevplads. Ved bedømmelsen af dette udgiftstal må det imidlertid tages i betragtning, at det indbefatter en række fællesudgifter vedrørende den fuldt udbyggede institution, således at udgifterne ved opførelsen af de senere enkelt hjem vil blive væsentligt billigere pr. elevplads. Efter en foretagen beregning vil udgifterne til opførelse af de påtænkte 3 yderligere enkelthjem til 10 elever hver andrage 208 000 kr. pr. hjem, hvortil kommer monteringsudgifter ca. 30 000 kr. pr. hjem samt nogle udgifter til terrænarbejder. Udgifterne vil således kunne anslås til ca. 26 000 kr. pr. plads.

De årlige udgifter ved hjemmets drift kan anslås til 190 000 kr. eller ca. kr. 9 500 pr. elev, jfr. det som bilag 5 optrykte driftsbudget for hjemmet.

4. Anvendelsen af de bestående hjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder.

Som nævnt side 22 ff. findes der allerede nu inden for børneforsorgen flere små hjem — Himmelev børnehjem, børnehjemmet Fagerlund, børnehjemmet Egelundshuset, børnehjemmet Nebs Møllegård samt Baunhus børnehjem —, der har til opgave at modtage børn under og i skolealderen med særlige tilpasningsvanskeligheder og gennem en pædagogisk påvirkning i samråd med den tilsynsførende psykiater at søge at afhjælpe børnenes vanskeligheder. Disse børnehjem råder ialt over 82 pladser og kan efter de hidtidige erfaringer modtage ca. 30 børn om året. Hertil er nu kommet børnehjemmet Sølyst i Risskov ved Århus med 15 pladser. Dette hjem skal imidlertid væsentligst virke som et behandlingshjem til individuel psykoterapi.

Udvalget har overvejet, om de hidtidige hjem er egnet til fortsat at varetage denne opgave. Det er udvalgets opfattelse, at Fagerlund og Baunhus på grund af bekosteligheden ved at få etableret et effektivt psykiatrisk tilsyn og Fagerlund tillige efter dets bygningsmæssige standard ikke på længere sigt er egnet til anvendelse som hjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder.

De 3 andre hjem vil derimod fortsat kunne gøre fyldest som hjem for sådanne børn. For Egelundshusets vedkommende gælder dette dog kun under forudsætning af væsentlige bygningsmæssige forbedringer, ligesom det også for Nebs Møllegårds vedkommende vil være nødvendigt at gennemføre visse forbedringer.

Det er i så henseende for udvalget oplyst, at der allerede tidligere for arbejds- og socialministeriet har været forelagt planer om at erhverve *Egelundshusets* ejendom og at ombygge denne til fortsat benyttelse som børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder. De samlede udgifter til ejendommens erhvervelse og ombygning var på daværende tidspunkt (1950) anslået til ca. 325 000 kr., der fremkom på følgende måde:

Erhvervelse af ejendommen	105 836 kr.
Ombygning af nordlige hus	5 000 -
Ombygning af sydlige hus	9 000 -
Opførelse af ny bygning	158 000 -
Vandforsynings- og rensningsanlæg	16 000 -
Kloakering	2 184 -
Montering	28 200 -
Ialt...	324 220 kr.

Dette svarede, da hjemmet efter ombygningen påregnedes at få plads til 21 børn, til ca. 15 450 kr. pr. barn.

Spørgsmålet om sagens fremme blev imidlertid dengang stillet i bero på overvejelserne om indretning af ejendommen Nebbegård som børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, jfr. herom side 15 ff. Selv om der imidlertid i overensstemmelse med nærværende udvalgs forslag indrettes en institution som den nævnte, skal udvalget dog under hensyn til den foran side 30 f. dokumenterede stærke trang til institutioner som den heromhandlede foreslå at ejendommen nu søges erhvervet, og at de fornødne byggeforanstaltninger søges fremmet snarest muligt. Efter det nuværende prisniveau må de samlede udgifter herved anslås til ialt ca. 385 000 kr., hvilket svarer til godt 18 000 kr. pr. plads.

For så vidt angår *Nebs Møllegård* har arbejds- og socialministeriet efter forhandling med folketingets finansudvalg tiltrådt, at der foretages visse ombygninger ved den

bestående bygning samt opføres en nybygning ved hjemmet. Ved ombygningen af den bestående bygning vil der blive indrettet en lejlighed til en lærer samt blive bedre forhold for børnene, medens der i nybygningen indrettes forstanderbolig, terapirum og funktionærværelser. Omkostningerne ved byggeriet er anslået til 112 000 kr., der dækkes ved lån af statskassen.

Hjemmet havde imidlertid stillet forslag om opførelse af en noget større nybygning, der kunne muliggøre, at børnene blev opdelt i 2 afdelinger, men under hensyn til omkostningerne, der var anslået til 227 000 kr., samt under hensyn til at spørgsmålet om den fremtidige anvendelse af hjemmet blev overvejet i nærværende udvalg, blev forslaget reduceret som foran nævnt. Byggeriet blev dog projekteret på en sådan måde, at det vil være muligt ved en tilbygning til nybygningen at få plads til en afdeling til 8 børn.

Hjemmets forstander har i den som bilag 2 til betænkningen, jfr. side 64 ff., optrykte redegørelse fremhævet, at det vil være af største betydning, for at arbejdet med de meget vanskelige børn kan lykkes, at hjemmet får mulighed for at anbringe nyankomne børn med svære udadvendte tilpasningsvanskeligheder i en særlig lille modtagelsesafdeling. Udvalget er enig heri og skal derfor henstille, at man nu søger forslaget til opførelse af en modtagelsesafdeling gennemført.

Udgiften ved gennemførelsen af dette forslag er anslået til 116 500 kr. eller ca. 14 500 kr. pr. elevplads.

Under hensyn til den betydning, det har, at hjemmene for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder har kvalificerede medarbejdere, og til de vanskeligheder, der erfaringsmæssigt er forbundet med at fastholde kvalificerede lærere ved disse hjem, vil det endvidere for alle 3 hjem være nødvendigt at gennemføre visse forbedringer for personalet specielt for lærerne såvel med hensyn til boligforholdene som med hensyn til lønforholdene.

Når Fagerlund og Baunhus til sin tid måtte blive nedlagt som hjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, må der indrettes nye hjem til erstatning for disse hjem.

b) For mandlige børneværns elever over skolealderen.

De særligt vanskelige mandlige børneværns elever under denne gruppe er hidtil i det væsentligste blevet anbragt i statsungdomshjemmet Bråskovgård. Som udtalt side 9 har der ikke kunnet opnås fuldt tilfredsstillende arbejdsvilkår for hjemmet bl. a. på grund af den stedfundne sammenblanding af elever med meget forskellige forudsætninger.

Udvalget er imidlertid af den opfattelse, at Bråskovgård på mange måder er egnet til at danne rammen om et arbejde med unge mænd med særlige tilpasningsvanskeligheder. Hjemmet er velindrettet med eneværelser til samtlige elever, det råder over en lukket afdeling, hvor en elev kan anbringes i en særlig vanskelig periode, det har meget varierede uddannelsesmuligheder — landbrug, gartneri, smedeværksted, snedkeri, skrædderi og skomagerværksted —, og det har forholdsvis let adgang til psykiatrisk bistand fra en til forvaringsanstalten for psykopater i Horsens knyttet psykiater.

Der må dog, for at hjemmet skal kunne magte sin opgave over for de omhandlede unge, ske en udbygning af hjemmets opdragelsesmæssige muligheder.

Hjemmet er i dag delt i en hovedafdeling med plads til 46 elever og 3 mindre afdelinger — et landbrugshjem til 8 elever, et hjem for 8 ældre elever og den lukkede afdeling med plads til 14 elever. Hjemmet har således ialt 76 pladser. Efter udvalgets opfattelse må der for at sikre en så vidt muligt differentieret behandling af eleverne ske en yderligere opdeling af hjemmet, ved at der fra hovedafdelingen udskilles endnu en mindre

afdeling for de vanskeligste af eleverne. En sådan afdeling må have bil huse i en særskilt bygning, der må opføres til formålet, og må så vidt muligt ledes af et ægtepar, der med de fornødne uddannelsesmæssige forudsætninger kan skabe et plejehjem inden for rammerne af det større hjem. Udskillelsen af en sådan afdeling må dog ikke medføre en tilsvarende forhøjelse af det samlede elevantal.

Bygningsinspektør, arkitekt Thomas Havning har efter forhandling med hjemmets forstander, overinspektionen og udvalget udarbejdet et skitseprojekt til en ny afdeling ved Bråskovgård med plads til 8 elever.

Udgifterne ved opførelse og montering af afdelingen kan anslås til følgende:

Byggeudgifter m. v.	146 000 kr.
Montering	14 000 -

alt... 160 000 kr., eller

20 000 kr. pr. elev.

Udskillelsen af en sådan afdeling må forudsætte ansættelse af yderligere en praktisk medhjælper ved hjemmet. Lønnen til en ugift praktisk medhjælper under 30 år vil udgøre godt 8 000 kr., men afdelingens drift skulle iøvrigt ikke medføre væsentligt forøgede udgifter, da det samlede antal elever ikke tænkes forhøjet. Det bemærkes i denne forbindelse, at man forudsætter, at der i nogle af de nuværende eneværelser, der foreslås inddraget, indrettes en lejlighed til afløsning for den tjenestebolig, der bortfalder ved ombygningen af den lukkede afdeling, jfr. nedenfor.

Endvidere bør undervisningsarbejdet i hjemmet udvides. De unge, der får ophold i Bråskovgård, har som regel små kundskaber, og dette bidrager til, at de mere eller mindre bevidst føler sig underlegne over for andre unge, og medvirker derved til at øge deres vanskeligheder. Undervisningen må under hensyn til, at det drejer sig om et klientel med dårlige erfaringer fra skolen, så vidt muligt undgå et skoleagtigt præg, og forsøg, som har været gjort i hjemmet, har vist, at de unge i tilfælde, hvor vedkommende lærer har været i stand til at give undervisningen en levende og for den pågældende elevgruppe praktisk karakter, har vist stor interesse for undervisningen.

Dette forudsætter imidlertid, at hjemmet får adgang til at ansætte yderligere en lærer, der samtidig bør være afdelingsleder for den foreslåede nye afdeling, og endvidere får adgang til at antage lærere udefra til specielle opgaver.

På lignende måde som ved de foran under afsnit a) omhandlede hjem og de egentlige behandlingshjem bør der derhos knyttes en socialrådgiver til Bråskovgård med den opgave at bistå forstanderen med at vedligeholde forbindelsen med elevernes hjem under elevernes ophold i ungdomshjemmet og efter udskrivningen at bevare kontakten mellem eleverne og ungdomshjemmet. Socialrådgiveren vil også kunne aflaste forstanderen, på hvem der hviler et betydeligt administrativt arbejde ved siden af det opdragende, ved at tage sig af elevernes praktiske problemer under opholdet i ungdomshjemmet f. eks. deres forhold til sygekasse, folkeregister, tidligere arbejdsgeber o. l.

Endelig må det psykiatriske tilsyn gøres mere effektivt, end det normalt anses for påkrævet for ungdomshjems vedkommende. Man kan ikke på længere sigt nøjes med de i § 19, stk. 1, nr. 2, i arbejds- og socialministeriets bekendtgørelse af 10. juli 1952 af regler for læge- og tandlægetilsyn med børn i anerkendte opdragelseshjem fastsatte 6 årlige besøg, men man bør benytte hjemmelen i bekendtgørelsens § 20, stk. 2, til at udvide antallet af regelmæssige besøg. Der må yderligere skabes mulighed for at underkaste enkelte af eleverne individuel psykoterapi.

Den foreslåede udvidelse af hjemmets muligheder for undervisning og behandling

vil medføre udgifter til løn til yderligere en seminarieuddannet lærer, honorar til lærerkræfter udefra og løn til en socialrådgiver, ialt ca. 20 000 kr. årligt. Hertil kommer en mindre merudgift til psykiatrisk bistand.

De nævnte forslag om udvidelse af undervisningen, om ansættelse af en socialrådgiver og om det psykiatriske tilsyn vedrører i lige så høj grad Bråskovgårds lukkede afdeling som de øvrige afdelinger, ikke mindst forslaget om en udvidelse af undervisningen, idet eleverne på den lukkede afdeling har bedre muligheder for at koncentrere sig om en undervisning end de øvrige elever.

For at Bråskovgårds lukkede afdeling fortsat kan opfylde sit formål, må der foretages forskellige ændringer i denne afdelings indretning. Man kan med hensyn til dette spørgsmål henvise til hustugtsudvalgets betænkning af 4. april 1952 side 34—35. Det udtales her, at udvalget lægger vægt på, at ethvert ydre præg af fængsel så vidt muligt undgås, hvad der vil forudsætte forskellige bygningsarbejder. Som mulige forbedringer har udvalget peget på bedre arbejdslokaler, der muliggør større variation i arbejdet. Dette medfører nedlæggelse af en tjenestebolig i afdelingens sydfløj. Endvidere er der peget på en sænkning af vinduerne i elevernes værelser tillige med en ændret form for vindueskarmene, der gør det muligt for eleverne at have potteplanter på værelserne. Udvalget har endvidere udtalt, at det vil være ønskeligt, om der ved udvidelse af den lukkede afdelings område kunne skabes muligheder for sport og sund fritidsbeskæftigelse for eleverne, som derved kunne få lejlighed til fysisk træning samtidig med, at der kunne ske en nedsættelse af den spænding, det giver, at føle sig lukket inde bag en mur.

Bygningsinspektør, arkitekt Thomas Havning har efter forhandling med hjemmets forstander, overinspektionen og udvalget udarbejdet skitseprojekt til en ændring af den lukkede afdeling.

Udgifterne herved er anslået til følgende:

Byggeudgifter	25 500 kr.
Terrænarbejder, herunder kloakering, gårdbelægning og anlæg af sportsplads	69 100 -
Montering	3 000 -
Ialt	97 600 kr.

Det er ved opgørelsen af udgifterne taget i betragtning, at jordarbejder m. m. i videst mulig omfang udføres af hjemmets elever.

Endelig henleder man opmærksomheden på, at det ganske bortset fra, om Bråskovgård ønskes anvendt til fortsat at kunne modtage et så vanskeligt elevmateriale som i nærværende betænkning foreslået eller ej, vil være stærkt påkrævet snarest ved hjemmet at opføre en ny gymnastiksal med en tidssvarende badeindretning. Udgifterne hertil var ifølge et i 1950 udarbejdet projekt, der på grund af forholdene endnu ikke har kunnet bringes til udførelse, anslået til 218 500 kr. Med det nuværende prisniveau vil udgifterne til gennemførelse af dette projekt andrage ca. 284 000 kr.

I forbindelse hermed vil det være ønskeligt, bl. a. for på længere sigt at opnå en driftsmæssig besparelse, at foretage en flytning og centralisering af hjemmets kedelanlæg og centralvarmeanlæg. Merudgifterne herved er anslået til ca. 81 000 kr.

Den foran foreslåede udbygning af Bråskovgård kan ikke alene afhjælpe de foran side 9 påpegede vanskeligheder, der er en følge af, at hjemmet må modtage elever med meget forskelligartet intellektuel udrustning. Det vil efter udvalgets opfattelse være af største betydning, om svagt begavede, meget vanskelige unge fremtidig kunne blive anbragt på anden måde. Man skal i så henseende foreslå, at *Sølager statsungdomshjem*, der er nor-

meret til fortrinsvis at modtage svagt begavede, vanskelige ungdomshjemselever, indrettes til også at kunne modtage de særligt vanskelige, svagt begavede elever, der nu anbringes på Bråskovgård.

En forudsætning for, at dette vil kunne ske, er imidlertid, at der såvel personale-mæssigt som bygningsmæssigt foretages en udbygning også af dette ungdomshjem.

Udvalget foreslår, at der, uden at det samlede elevtal forhøjes, udskilles en mindre afdeling for 8 elever, og at der ved hjemmet normeres yderligere en lærer, der samtidig kan være afdelingsleder af den nye afdeling, samt en praktisk medhjælper. Endvidere bør forstanderens grundløn forhøjes fra 4 800—6 000 kr. til 5 700—7 500 kr.

Forstanderen for Sølager statsungdomshjem Sv. Å. Andersen, med hvem udvalget har forhandlet, har udtalt sig imod hjemmets opdeling i 2 afdelinger, jfr. nærmere forstanderens som bilag 3 optrykte skrivelse af 16. august 1953, men udvalget må, uanset det af forstanderen anførte, fortsat anse det for uomgængeligt nødvendigt, at der skabes mulighed for elevernes opdeling i mindre grupper. Udvalget må henvise til de mange samstemmende udtalelser om værdien af at kunne inddele elever, der frembyder betydelige opdragelsesvanskeligheder, i mindre grupper. En sådan inddeling giver personalet bedre adgang til at lære de enkelte elever at kende, og man kan ved hjælp af inddelingen enten begrænse uheldige elementers indflydelser på hele elevflokken eller omvendt give en mindre gruppe et større mål af frihed og selvstyre, end der kan gives hele flokken. Hertil kommer, at Sølager vil komme til at rumme elever med ret forskellig udvikling intellektuelt og karaktermæssigt og derfor vil kunne have stor nytte af en særlig afdeling, hvad enten denne efter vedkommende forstanders skøn skal bruges til de vanskeligste eller de ringest begavede eller mulig til de elever, som skal gennemgå længere tids faglig oplæring i ungdomshjemmet.

Forstander Andersens arbejde har hidtil fundet sted i opdragelseshjem, som ikke har haft mulighed for opdeling af eleverne i grupper, og dette præger mulig hans synspunkter. Iøvrigt må den til enhver tid værende forstander tilrettelægge formen for adskillelsen mellem de to grupper af elever.

Udvalget foreslår herefter, at der oprettes en særlig afdeling for en del af eleverne i hjemmet. Såfremt der imidlertid ikke skulle kunne opnås enighed med tilsynsrådet og forstanderen for Sølager statsungdomshjem om den af udvalget foreslåede udbygning, bør en udbygning af hjemmet efter udvalgets opfattelse udsættes indtil videre, idet den af forstanderen foreslåede udbygning næppe vil sætte hjemmet i stand til at gennemføre opdragelsen af særligt vanskelige unge.

Bygningsinspektør, arkitekt Thomas Havning har på dette grundlag efter forhandling med hjemmets forstander, overinspektionen og udvalget udarbejdet skitseprojekt til en ny afdeling samt visse ændringer ved den hidtidige hovedafdeling.

Udgifterne er anslået til følgende beløb:

Ombygnings- og hovedstandsættelsesarbejder i hovedbygningen.	36 500 kr.
Opførelse af bolig for gift lærer med elevafdeling til 8 elever.	148 700 -
Montering af elevafdelingen.	14 000 -
Forbedring af kloakforholdene.	13 500 -
Indretning af bolig for gift lærer på 1. sal i elevfløjen	24 500 -
Brandsikring af elevvasrelser i den ældre afdeling samt supplerende montage.	7 800 -

I alt... 245 000 kr.

Udvalgets forslag medfører endvidere forøgede lønudgifter som følge af den foreslåede udvidelse af personalet og den foreslåede forhøjelse af forstanderens løn.

Udgifterne ved ansættelse af en lærer og en praktisk medhjælper **vil**, såfremt der regnes med en gift lærer på begyndelsesløn og en ugift praktisk medhjælper, udgøre henholdsvis ca. 12 000 kr. og ca. 8 000 kr.

c) For piger over skolealderen.

For tiden modtages særligt vanskelige piger over skolealderen i Vejstrup **statsungdomshjem**. Som udtalt foran side 9 anser sundhedsstyrelsen det ikke for forsvarligt fortsat at anvende hjemmet til dette formål i dets nuværende stand, og under hensyn til hjemmets beliggenhed, der vanskeliggør et påkrævet samarbejde med psykiater og sindssygehospital og vanskeliggør en alsidigere uddannelse af pigerne, har sundhedsstyrelsen heller ikke kunnet anbefale, at man gennem forbedringer af hjemmet søger at gøre det bedre egnet **til** formålet. Udvalget er enig heri og foreslår, at der oprettes et nyt hjem for særligt vanskelige piger over skolealderen. Det nuværende Vejstrup statsungdomshjems bygninger **vil** så kunne anvendes som opdragelseshjem for store piger, der ikke er fuldt så vanskelige som Vejstrups nuværende belægning.

I denne forbindelse bemærkes, at det for udvalget er oplyst, at det har medført vanskeligheder for overinspektionen for børneforsorgen, at der ikke findes et statsdrevet fredeshjem med pligt til at modtage de svagt begavede unge piger, der henvises dertil af overinspektionen. Det bør derfor overvejes at indrette Vejstruphjemmet til statsfredeshjem.

Det foreslåede hjem for piger med særlige tilpasningsvanskeligheder må efter udvalgets opfattelse ledes i nært samarbejde mellem børneforsorgens pædagogiske og sindssygeværns psykiatriske sagkundskab. Dette er en naturlig følge af, at et stort antal af pigerne vil være psykopater, og at psykopatien må betegnes som et grænseområde mellem normalt og sygeligt sjæleliv.

Udvalget har overvejet mulighederne for at tilvejebringe en ordening, hvorefter den psykiatriske og den pædagogiske ledelse virker som en enhed, der både dækker ophold på sindssygehospital og børneforsorgshjem, således at en elev er under samme behandling, selv om hun må flyttes frem og tilbage mellem hospital og børneforsorgshjem nogle gange.

Dette resultat vil kunne opnås, såfremt der i vedkommende sindssygehospital indrettes en afdeling for psykopatiske unge piger, eventuelt delt i en lukket afdeling og en halvåben afdeling. Børneforsorgsinstitutionen skulle så indrettes i nærheden af hospitalet som **et** helt åbent hjem. Samarbejdet vil ved disse institutioner kunne praktiseres på den måde, at forstanderinden for børneforsorgshjemmet deltager i den pædagogiske behandling af pigerne på hospitalet, og den psykiater, der særlig har ansvaret for de to nævnte hospitalsafdelinger, leder den psykiatriske behandling i hjemmet, og således at pigerne i almindelighed begynder med ophold i den lukkede eller halvåbne afdeling. De vil endvidere i uro faser kunne flyttes over i den lukkede afdeling, hvor også de mest undvigelseslystne vil kunne anbringes.

Udvalget har forhandlet med direktøren for statens sindssygeværns, dr. jur. le **Maire**, om et sådant samarbejde. Direktør le Maire har forelagt spørgsmålet for kommissionen af 29. marts 1952 vedrørende statens sindssyge væsen, for hvilken han er formand. Kommissionen har i skrivelse af 12. juni 1953 over for udvalget udtalt, at det vel må erkendes, at et samarbejde som det foreslåede frembyder utvivlsomme fordele, navnlig fordi

flertallet af de unge, der kunne tænkes anbragt på en institution som den omhandlede, ikke til stadighed frembyder sådanne behandlingsmæssige vanskeligheder, at de naturligt kan eller bør henvises til et egentligt sindssygehospital, men at kommissionen alligevel for sit vedkommende vil mene, at en anden opbygning må foretrækkes. Det er kommissionens opfattelse, at det på den ene side set fra hjemmets standpunkt vil være vanskeligt at sikre den fornødne kontinuitet i behandling og beskæftigelse under omflytninger mellem hjemmets åbne og hospitalets lukkede afdeling, selv om man i et vist omfang turde anse det for muligt at tilvejebringe et personalemæssigt fællesskab, der kunne opretholde kontakten, og at det på den anden side set fra hospitalets synspunkt må fremtræde som mindre tilfredsstillende, om anbringelse på dets afdelinger skulle anvendes som et restriktionsmiddel over for personer, der ikke iøvrigt betragtes som hospitalets patienter, ligesom det anses for ubestrideligt, at den belastning, patienter af den heromhandlede type altid vil frembyde for en hospitalsafdeling, må øges, når hospitalet kun anvendes i særlige perioder, hvor en anden institution har opgivet sin behandling.

Ud fra disse betragtninger forekommer det kommissionen nok så hensigtsmæssigt, om man kunne tilstræbe oprettelsen af en samlet psykiatrisk behandlingsinstitution, indbefattende de forskellige afdelingstyper for dem, der skønnes at have særligt behov for behandling på et sådant sted, såvel blandt børne- og ungdomsforsorgens klientel som blandt andre unge af samme kategori.

Kommissionen rejser i sin skrivelse spørgsmål om, hvorvidt den af kommissionen nævnte fuldt udbyggede behandlingsinstitution bør henlægges under børneforsorgen eller sindssyge væsenet, men finder, at hensynet til, at de psykiatriske opgaver samles, således at de kan løses så rationelt som muligt, hvad enten de falder inden for eller uden for rammerne af den egentlige sindssygebehandling, bør føre til at henlægge institutionen til den administration, hvortil et flertal af psykiatriske opgaver i forvejen er henlagt. Det er derfor kommissionens synspunkt, at det foreliggende problem løses mest hensigtsmæssigt, såfremt der søges oprettet en psykiatrisk behandlingsinstitution med tilknytning til sindssygevæsenet og henlagt under dettes ledelse. Under hensyn til, at det hele i nogen grad har eksperimentets karakter, vil kommissionen mene, at det senere vil være muligt at ændre dens ressortmæssige status eller at lade den overgå til anden anvendelse.

2 af kommissionens medlemmer vil dog under hensyn til betydningen af samarbejdet med børneforsorgen som helhed foretrække en institution som den af udvalget foreslåede delt mellem sindssygevæsenet og børneforsorgen.

Efter at have modtaget denne skrivelse har udvalget optaget spørgsmålet til fornyet overvejelse. Som foran nævnt er det efter udvalgets opfattelse absolut påkrævet, at der oprettes en institution for unge piger med særlige tilpasningsvanskeligheder. Efter den stilling, som sindssygekommissionens flertal har indtaget, synes den af udvalget overvejede løsning ikke gennemførlig, og sindssygevæsenets forslag om en rent psykiatrisk institution under sindssygevæsenet kan efter udvalgets mening ikke accepteres, fordi sagen angår personer, der ikke er sindssyge eller trængende til ophold på sindssygehospital, bortset fra mere kortvarige perioder, hvortil kommer, at anbringelse på institutionen som hovedregel vil forudsætte, at vedkommende pige er inddraget under børneforsorg i henhold til forsorgslovens § 130, stk. 1, en forsorg, som vanskeligt kan ydes igennem en helt anden styrelsesgren.

Udvalget mener herefter, at den påtænkte og særdeles påkrævede institution i sin helhed må henlægges under børneforsorgen.

Til en institution — et ungdomshjem — for unge piger med særlige tilpasningsvanskeligheder bør der efter udvalgets opfattelse stilles følgende krav:

Hjemmet må placeres på en sådan måde, at der bliver let adgang til at udøve et psykiatrisk tilsyn og en psykiatrisk behandling. Det psykiatriske tilsyn må gøres mere effektivt, end det normalt anses for påkrævet for ungdomshjemmenes vedkommende. Man kan lige så lidt som ved det tilsvarende hjem for unge mænd, jfr. foran side 37, nøjes med de i § 19, stk. 1, nr. 2, i arbejds- og socialministeriets bekendtgørelse af 10. juli 1952 af regler for læge- og tandlægetilsyn med børn i anerkendte opdragelseshjem fastsatte 6 årlige besøg, men man bør benytte hjemmelen i bekendtgørelsens § 20, stk. 2, til at udvide antallet af regelmæssige besøg. Der må yderligere skabes en mulighed for at underkaste enkelte af eleverne individuel psykoterapi.

Dernæst må hjemmet have et tilstrækkeligt stort og kvalificeret personale. Det tilsvarende svenske hjem Ryagårdens yrkesskola ved Ørkelljunga, som udvalget har haft lejlighed til at besøge, og som har plads til 58 elever, har et personale på 36, herunder foruden forstanderen og forstanderens stedfortræder 3 specialuddannede assistenter — en sygeplejerske, en psykolog og en fritidsassistent —, 7 faglærere og 4 afdelingsledere, jfr. nærmere den som bilag 4 til betænkningen optrykte redegørelse for arbejdet i den nævnte institution. Det vil efter udvalgets opfattelse være nødvendigt, at det foreslåede hjem, der tænkes oprettet med plads til 38 piger, får et personale på ialt 18 heldagsbeskæftigede, nemlig 1 forstander, 3 afdelingsledere, 1 socialrådgiver, 6 faglærere og 7 praktiske medhjælpere.

Forstanderen og afdelingslederne bør have en betydelig pædagogisk og psykologisk uddannelse, og i al fald en af afdelingslederne bør have uddannelse som folkeskolelærer.

Under hensyn til de krav, der må stilles til lederen og medarbejderne ved et hjem for unge piger med særlige tilpasningsvanskeligheder såvel arbejdsmæssigt som med hensyn til uddannelse bør disse aflønnes som af udvalget om ændring af hustugtsreglementet for opdragelseshjemmene m. v. i dets betænkning af 4. april 1952 side 42 ff., jfr. bilag 3, side 74 ff., foreslået. Forstanderen bør under hensyn til hjemmets størrelse og betydning lønnes som foreslået for forstanderen for statsungdomshjemmet Bøgildgård.

Der foreslås herefter følgende lønninger:

Forstanderen: G 900 kr. stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 8 100 kr.

1 afdelingsleder (overlærer): 4 500 kr. stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 5 700 kr.

2 afdelingsledere: 3 540 kr. stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 260 kr. og derefter hvert 3. år med 480 kr. indtil 5 700 kr.

Socialrådgiveren: 2 940 kr. stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 380 kr. og derpå efter 3 år med 480 kr. til 4 860 kr.

4 faglærere med egentlig faglig uddannelse: samme løn som socialrådgiveren.

2 faglærere uden egentlig faglig uddannelse: 2 700 kr. stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 140 kr.

7 praktiske medhjælpere: 2 460 kr. stigende hvert 3. år med 180 kr. indtil 3 000 kr.

Endvidere bør hjemmet på samme måde som foreslået for det tilsvarende hjem for unge mænd opdeles i afdelinger.

Det ovennævnte svenske hjem er delt i 4 afdelinger: en lukket afdeling med 8 pladser, hvor eleverne som regel først anbringes, og i forbindelse hermed en sygeafdeling med 7 pladser, en afdeling med 20 pladser, hvor de mere erfarne af eleverne anbringes — piger med vagabonderingstendenser, prostituerede og genanbragte —, en afdeling på 20 pladser, hvor de unge og mindre erfarne piger anbringes, og en udskrivningsafdeling på 10 pladser.

Det er udvalgets opfattelse, at et nyt hjem for vanskelige unge piger bør oprettes med 38 pladser. Vejstrup statsungdomshjem har for tiden plads til 24 elever, men dette pladsantal, der iøvrigt ikke udnyttes fuldt ud, er ikke udtryk for, hvilket behov der er for en rationel anbringelse af den omhandlede type piger. Udvalget foreslår hjemmet opdelt i 3 afdelinger, en lukket afdeling med 8 pladser, som bl. a. bør anvendes i disciplinært øjemed, og i forbindelse hermed en mindre sygeafdeling med 3 pladser samt endelig 2 afdelinger med henholdsvis 12 og 15 pladser. Fordelingen mellem de sidstnævnte 2 afdelinger bør ske efter pigernes individuelle tilstand. Det forudsættes dog, at den mindre afdeling væsentligst anvendes som udskrivningsafdeling.

Ved indretning af hjemmet er det af afgørende betydning, at der ikke alene bliver mulighed for beskæftigelse, men også for en effektiv oplæring med henblik på elevernes fremtidige arbejdsmuligheder. Der bør være adgang til dygtiggørelse i husligt arbejde, men tidligere tiders eensidige oplæring til husligt arbejde og håndarbejde bør i almindelighed næppe videreføres. Mange af pigerne vil senere være henvist til at søge at klare sig ved fabriksarbejde, og det er af betydning, at sådant arbejde ikke er dem uvant. Der bør derfor foruden skolekøkken indrettes værksteder for pigerne f. eks. konfektionssystem, vaskeri og bageri, ligesom institutionen bør indrettes i nærheden af en by med småindustri, hvor pigerne kan beskæftiges i den sidste tid før udskrivning. Ved siden af dette mere erhvervsbetonede arbejde bør der af rent terapeutiske hensyn være mulighed for at sætte pigerne til arbejde i fri luft ved indretning af et gartneri eventuelt tillige et mindre landbrug.

Udvalget vil foreslå, at hjemmet placeres i nærheden af Århus på det nuværende Viby iagttagelseshjems areal, der er på 12 ha, og som er bortforpagtet. Dette hjem er så forældet, at det næppe kan anses for økonomisk forsvarligt at modernisere dets nuværende bygninger med henblik på fortsat benyttelse som iagttagelseshjem, og man vil ved denne placering gøre det muligt at opfylde de krav, der efter foranstående må stilles til det foreslåede hjem. Det forudsættes, at der i nærheden af Århus oprettes et nyt iagttagelseshjem for piger over 14 års alderen.

Bygningsinspektør, arkitekt Th. Havning har efter udvalgets anmodning i samråd med forstanderinden for Vejstrup statsungdomshjem, overinspektionen og sundhedsstyrelsen udarbejdet skitsetegning til et hjem for 38 piger over skolealderen, placeret på Viby iagttagelseshjems jorder. Udgifterne til ejendommens erhvervelse og til opførelse af et nyt ungdomshjem er anslået til følgende:

Erhvervelse af Viby iagttagelseshjem	100 000 kr.
Byggeudgifter:	
Det egentlige hjem	620 000 kr.
Boliger til gifte funktionærer	280 000 -
Indretning af værksteder og boliger til	
ugifte funktionærer i de eksisterende	
fe_y«nin«er	195 000 -
1 095 000 -	
Montering	100 000 -
Anlæg af have, gårdsplads, hegn, boldbane m. m.	100 000 -
	Ialt . . . 1 395 000 kr.

eller ca. 36 700 kr. pr. elevplads.

Såfremt der til hjemmet bygges en gymnastiksal, der på længere sigt vil være ganske uundværlig, vil etableringsudgifterne forøges med 140 000 kr.

De årlige udgifter ved hjemmets drift kan anslås til ca. 337 500 kr. eller ca. 8 900 kr. pr. elev, jfr. det som bilag 6 optrykte driftsbudget for hjemmet.

2. Behandlingshjem til individuel psykoterapi.

a) Almindelige bemærkninger vedrørende sådanne behandlingshjem.

Erfaringerne fra de senere års arbejde på de børnepsykiatriske afdelinger og Universitetets børnepsykologiske klinik (U.B.K.) har vist, at de foran side 22—24 nævnte hidtidige børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder (Himmelev, Egelundshuset, Nebs Møllegård m. fl.) ikke er tilstrækkelige, men at der er behov for behandlingshjem indrettede på en særlig intensiv individuel psykoterapi. Dette er ikke således at forstå, at man vil tilstræbe her udelukkende at samle de børn, som i deres ydre adfærd viser sig særlig aggressive eller asociale. Adfærdsmæssigt vil de børn, der placeres i behandlingshjem af den hidtil bestående kategori, være lige så vanskelige som de børn, man ønsker placeret i behandlingshjem med mulighed for individuel psykoterapi.

Man har på de børnepsykiatriske hospitalsafdelinger og U.B.K. fundet en række børn, hvor observationen har afsløret sjælelige konflikter resulterende i neurotiske tilstande, som kræver en længere behandling og et sundere milieu end de bestående hospitalsafdelinger kan yde, men som samtidig efter de indhøstede erfaringer skulle have gode udsigter til helbredelse, om den på hospitalet eller klinikken indledede behandling kunne videreføres — måske over nogle måneder eller et årstid — i visse tilfælde også længere, men under alle omstændigheder inden for en begrænset tid. I en række tilfælde har man med heldigt resultat gennemført sådan behandling ambulant, men i alt for mange tilfælde er det hjemlige milieu så uheldigt eller så uforstående, at ambulant behandling ikke kan gennemføres.

Til sådanne børn har man savnet passende institutioner, idet de foran nævnte børnehjem (Himmelev, Egelundshuset, Nebs Møllegård ni. fl.) er for fjernt beliggende og af denne grund ikke egnede for den intensive psykoterapi, der er påkrævet i visse tilfælde. Udvalget anser det derfor for nødvendigt, at der oprettes egentlige behandlingshjem for børn, der har behov for en intensiv psykoterapi.

For den nærmere udformning af disse behandlingshjem, deres arbejdsform, drift, indretning og medarbejderstab redegøres nedenfor. Her skal foreløbig kun nævnes, at mindre hjem med en belægning på omkring 18 børn vil være at foretrække. Hjemmene bør placeres i nærheden af København eller Århus, så afstanden til den børnepsykiatriske afdeling eller børnepsykologiske klinik, med hvilken hjemmet samvirker, ikke bliver for stor. men på den anden side så fjernt fra byen, at beliggenheden kan blive noget isoleret fra omgivelserne.

Da driften af sådanne hjem på grund af den betydelige indsats af kvalificeret personale til behandlingen bliver meget kostbar, er det af stor betydning, at de børn, der anbringes her, på forhånd er sorteret så godt som muligt. Dette vil vel i reglen bedst ske ved observation på en børnepsykiatrisk afdeling, men børn, der kun er undersøgt ambulant, bør dog ikke være udelukkede fra modtagelse.

Disse behandlingshjem kan siges at dække et grænseområde imellem hospitalsvæsenet og børneforsorgen. Det er deres opgave at videreføre den på den børnepsykiatriske afdeling eller børnepsykologiske klinik påbegyndte behandling, og arbejdet i hjemmene betegner for så vidt en forlængelse af hospitalets eller klinikens virksomhed, men hjemmene

må samtidig tilstræbe en opdragelse under så hjemlige forhold, som en sådan mindre institution kan byde, således at også børneforsorgens formål varetages.

I betragtning af det nære samarbejde med en børnepsykiatrisk afdeling, hvorfra børnene i de fleste tilfælde som anført vil komme, og hvis påbegyndte behandling skal fortsættes, vil det være rimeligt at lægge ledelsen af og ansvaret for iværksættelsen af psykoterapien i hænderne på chefen for den pågældende børnepsykiatriske afdeling. Det må således også være psykiateren, der i samråd med forstanderen bør træffe bestemmelse om behandlingens varighed og om tidspunktet for barnets overflytning til anden institution eller hjemgivelse. Det bemærkes dog, at afgørelsen i henhold til forsorgslovens § 142, stk. 1, henhører under vedkommende børneværnsudvalg, og skulle der opstå uenighed mellem udvalget og børnehjemmet om et barns forbliven i børnehjemmet, må den endelige afgørelse træffes af overinspektionen for børneforsorgen i overensstemmelse med reglerne i forsorgslovens § 142, stk. 2.

Derimod må ansvaret for hjemmet som helhed påhvile en forstander. Det er forstanderen, der må varetage hjemmets drift, og som må have ansvaret med hensyn til de dispositioner, der daglig må træffes for på den mest hensigtsmæssige måde at imødegå alle de konflikter, som måtte opstå, dels mellem børnene indbyrdes, dels mellem børnene og personalet på hjemmet og endelig mellem de voksne. Dette kræver så stor indsigt og erfaring, at forstanderen må have både pædagogisk og psykologisk uddannelse. Det vil være nødvendigt at etablere et intimt samarbejde med personalet på hjemmet og de til hjemmet knyttede terapeuter, og pligten til at skabe et sådant og koordinere det samlede personales arbejde må pålægges børnepsykiateren og forstanderen i forening.

b) Hjemmenes personale og indretning.

Et egentligt behandlingshjem med plads til 18 børn må have følgende personale:

En forstander, der har folkeskolelæreruddannelse og tillige universitetseksamen i psykologi eller en tilsvarende uddannelse af samme omfang. Forstanderens hustru vil efter udvalgets opfattelse normalt ikke kunne tage del i hjemmets daglige arbejde, da det under hensyn til de særligt vanskelige børn, der vil blive anbragt i et hjem af denne art, vil være nødvendigt, at hun i givet fald helt kan hellige sig opdragelsen af forstanderparrets egne børn.

3 pædagogiske medarbejdere af begge køn, hvoraf mindst een bør have uddannelse som folkeskolelærer og mindst een uddannelse som fritidshjemplærer. For samtlige gælder, at de helst bør have en supplerende uddannelse i psykologi (f. eks. Den sociale Skoles videregående uddannelse for børneforsorgsmedarbejdere).

Når der foreslås 3 pædagogiske medarbejdere, er det dels for at tilvejebringe tilstrækkelige afløsningsmuligheder, dels under hensyn til, at det vil være naturligt at skabe mulighed for at lade de i hjemmet anbragte børn leve deres daglige liv i grupper på ca. 6 børn hver. At det er nødvendigt, at mindst een af de pædagogiske medarbejdere har læreruddannelse, begrundes med, at der må være mulighed for skoleundervisning i selve hjemmet.

En socialrådgiver, der dels skal fungere som sekretær med hensyn til den omfangsrige journalskrivning, der vil blive tale om, dels skal kunne foretage forældrebesøg og endelig skal kunne aflaste forstanderen ved regnskabsføring og lignende kontorarbejde.

Herudover må der ved hjemmet ansættes *1 praktisk medhjælper* samt *4 medarbejdere* ved husgerning etc.

Man må således regne med, at der ved et egentligt behandlingshjem til 18 børn foruden forstanderen må ansættes 9 heldags beskæftigede medarbejdere.

Omfanget af den tid, som hjemmet vil beslaglægge for *børnepsykiateren*, afhænger i nogen grad af udformningen af samarbejdet med den børnepsykiatriske hospitalsafdeling, hvor pågældende børnepsykiater forudsættes at have sin hovedgerning. Under forudsætning af, at børnepsykiateren på forhånd fra sin egen afdeling har et indgående kendskab til de fleste af behandlingshjemmets børn, må det forventes, at der for børnepsykiateren på behandlingshjemmet vil medgå en tid svarende til en ugentlig arbejdsdag, antagelig fordelt på 2—3 ugedage.

Børnene må i overensstemmelse med forsorslovens § 162 endvidere være undergivet et fast lægetilsyn. Dette tilsyn bør, hvor hjemmets beliggenhed tillader det, varetages af en børnelæge.

De *terapeuter*, der skal foretage den individuelle psykoterapi, bør være psykiatere eller psykologer, der kommer til hjemmet udefra. Såvel for psykiatere som for psykologer gælder det, at de må have en speciel uddannelse i psykoterapi. Der må skønmæssigt regnes med 30 timer ugentlig til egentlig terapi, hvortil kommer den fornødne tid til journalføring og konferencer.

Ud over de på et børnehjem sædvanlige lokaler bør der på hjem af denne art være afsat plads til skolelokale, et hobbyrum, hvor der kan arbejdes med fritidsbeskæftigelser, der medfører mere uorden, end det er hensigtsmæssigt i en skolestue eller en almindelig dagligstue, samt endvidere to terapirum.

Endvidere må der være areal til legeplads og have.

Under hensyn til de krav, der må stilles til lederne og medarbejderne ved behandlingshjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder såvel arbejdsmæssigt som med hensyn til uddannelse, bør disse aflønnes som af udvalget om ændring af hustugtsreglementet for opdragelseshjemmene m. v. i dets betænkning af 4. april 1952 side 42 ff., jfr. bilag 4, side 77 ff., foreslået. Behandlingshjemmenes ledere bør, uanset det foreslåede ret ringe børneantal, aflønnes som forstandere ved store hjem, jfr. lønningsplanen side 78, B. a, 1. lønningsklasse a. Seminarieuddannede pædagogiske medarbejdere bør henføres til lønningsklasse 2 b, og de pædagogiske medarbejdere med anden uddannelse f. eks. som børnehavelærerinder eller fritidshjemplærere samt socialrådgiveren til 3. lønningsklasse.

Der foreslås herefter følgende lønninger:

Forstanderen: 5 700 kr. årlig stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 7 500 kr.

Pædagogiske medarbejdere med seminarieuddannelse: 3 540 kr. stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 260 kr. og derefter hvert 3. år med 480 kr. indtil 5 700 kr.

Pædagogiske medarbejdere med anden uddannelse (f. eks. som børnehavelærerinder eller fritidshjemplærere) og socialrådgiveren: 2 940 kr. stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 380 kr. og derpå efter 3 år med 480 kr. til 4 860 kr.

c) Principperne for behandlingen i hjemmene.

Ved individuel psykoterapi forstås en psykologisk behandling, der hviler på dybdepsykologiske principper, og som har til formål for det første at finde frem til de sjælelige strukturer, der ligger bag barnets ydre måde at være på, og for det andet at hidføre en omstrukturering, som igen vil vise sig i en ændret ydre adfærd.

Barnet underkastes forskellige psykologiske prøver, der giver et skøn over dets intellektuelle udrustning og dets fantasi og følelsesliv, og som tillige giver et billede af barnets problemer, dets syn på sig selv og på omgivelserne, dets angst og usikkerhed, dets drømme og forhåbninger.

Under behandlingen får barnet lejlighed til at udtrykke sig ved hjælp af leg, tegninger, modellering og andre fantasiprodukter, der for den erfarne iagttager virker som et sprog, der røber de tanker og forestillinger, der indgår i hele konfliktsituationen, et sprog, der efterhånden bliver så tydeligt, at man enten i legeform eller ganske direkte kan „svare“ barnet og hjælpe det til en mere realitetsbetonet; indstilling til sig selv, til forældre og søskende og til livets forskellige foreteelser og krav, idet vanskelighederne ofte skyldes en forvrænget opfattelse af mange af de emner, der har betydning for et barn, en opfattelse, der så forstærker den angst og usikkerhed, som man næsten altid træffer hos vanskelige børn, selv hvor den ydre adfærd er mere præget af aggressivitet eller selvhævdelse.

Det er klart, at man ved en sådan arbejdsmåde kan aktivere problemstof, som nok hele tiden har været til stede i barnets sind, men som det ikke tidligere selv har været klar over. Af den grund kan der eventuelt optræde en uligevægtig periode, der giver sig udslag i ubehersket adfærd uden for terapitimerne. Det er derfor som påpeget foran side 45 nødvendigt, at hjemmet ledes af en forstander, der både har pædagogisk og psykologisk uddannelse, og som dels kan klare sådanne situationer, dels kan bringe de for terapien væsentlige iagttagelser videre til terapeuten.

Samtidig sker der dog som regel det, at konfliktstoffet efterhånden afreageres i terapitimen, ligesom på et symbolsk plan over for legematerialet eller terapeuten, så at barnets behov for asociale handlinger inden for eller uden for hjemmets vægge efterhånden aftager. For at dette kan ske, må der i terapitimerne gælde helt andre normer for „tilladt“ og „ikke tilladt“ end i det daglige pædagogiske milieu. Det er derfor umuligt at lade terapeuten indgå i hjemmets daglige milieu som en pædagog, der på en eller anden måde udøver myndighed over barnet.

Gang på gang konstaterer man en nøje sammenhæng mellem de konflikter, den ene af forældrene eller begge forældrene lider under, og barnets mest generende problemer. Man må derfor til det yderste gøre forsøg på at ændre forældrenes indstilling til barnet, til sig selv eller til tilværelsen i almindelighed.

Det vil føre for vidt her at gøre rede for alle de problemer, der kan begrunde individuel psykologisk behandling. Som eksempel skal blot nævnes nogle enkelte: Hidsighed, ødelæggelsestrang, ildspåsættelse, grusomhed mod børn eller dyr, uærlighed, skulkeri, ængstelighed, usikkerhed, mistroiskhed, mindreværdsfølelse, jalousi, uselvstændighed.

Endvidere kan nævnes nervøse symptomer eller vaner, der ikke har været tilgængelige for egentlig medicinsk behandling: Urenlighed med afføring og vandladning, neglebidning, fingersutning, mareridt, mavepine og forskellige andre „piner“, som ikke kan begrundes med påviselig sygdom, samt skolevanskeligheder, der ikke kan forklares ved ringe begavelse eller andre defekter som f. eks. ordblindhed.

Man kan også nævne nogle af de vanskeligheder i hjemmet, som barnets konflikter ofte hænger sammen med: Ægteskabelige stridigheder, usikre sociale kår, utilfredsstillede sociale ambitioner, utilfredshed med barnets køn, udseende og begavelse, sygdom hos forældre eller søskende, uheldige opdragelsesprincipper.

Til slut skal som illustration i korte uddrag omtales et eksempel fra Universitetets børnepsykologiske klinik på et barn, der har kunnet behandles ambulant trods meget svære symptomer, og et eksempel fra Bispebjerg hospitals børnepsykiatriske afdeling på et barn, hvor symptomerne er af en sådan art, at behandlingen bør foretages i et behandlingshjem.

I. Dreng, 11 år, arbejderhjem, indesluttede, neurotiske forældre. Nr. 2 af 3 søskende.

Problemer: Ufrivillig vandladning dag og nat, urenlighed med afføring, kontaktløshed over for børn, passiv over for drillerier, trodsig over for forældrene.

Gentagne hospitalsophold uden resultat.

Diagnose: Udtalt seksualangst og grove seksuelle fantasier, forestillinger om at kunne miste sit kønsorgan, hvilket ville medføre sprængning af blæren og dermed døden. Har været nødt til de hyppige vandladninger for at overbevise sig selv om, at katastrofen endnu ikke er sket. Sygelige fantasier om overfald og aggressioner, har derfor undgået kontakt med den farlige omverden.

Behandlingen meget langvarig. Psykologen har med uendelig tålmodighed opnået kontakt med barnet, overbevist ham om sin ufarlighed og evne til at kunne hjælpe, hvorefter barnet har turdet komme frem med de sygelige fantasier og efterhånden har fået en mere realistisk opfattelse af de emner, der forekom ham så uhyggelige og truende.

Urenligheden nu ophørt, ufrivillig vandladning på retur, kontakten med børn og voksne næsten normal, angsten ikke fremtrædende.

Behandlingen har omfattet 120 timer, og bortset fra et forbigående tilbagefald ser drengen nu ud til at være stabiliseret i familiemilieuet.

//. Dreng, 7 år, arbejderhjem, nr. 1 af 5 søskende. Moderen veg og barnlig, faderen brutal. Ofte planer om skilsmisse mellem forældrene.

Patienten indlagt af børneværnet på Bispebjerg hospitals børnepsykiatriske afdeling.

Problemer: Vagabondering, indbrud, rapserier, ildspåsættelser, raserianfald, seksuelle „attentater“ over for en søster, udisciplineret i skolen.

Diagnose: Svær angstneurose, seksualangst, mytomania. Høj intelligens, men de gode evner misbruges i et infantilt præget fantasiliv, der lader hånt om kendsgerningerne.

Adfærd på hospitalet: I begyndelsen af opholdet bestandig strejfen på terrænet, hjemførende et utal af tyvekoster. Voldsom fabuleringen. Hæmningsløs, hvis han ser bål på legepladsen. Stor rastløshed. Meget kontaktsøgende og meget charmerende.

Behandlingen: Efter 4 måneders pædagogisk behandling, hvorunder man søger at give ham så faste rammer og dog så megen tryghed som muligt, kombineret med 4 måneders intensiv psykoterapi, hvorunder drengen blandt andet i tilslutning til ildleg kommer frem med sine angstfantasier og aggressioner, lykkes det efterhånden terapeuten at konfrontere drengen så meget med den reelle verden, at han i terapitimerne fuldstændig ophører med sin fabuleringen, medens han uden for timerne stadig er stærkt fabulerende. Hans strejfen er aftaget så meget, at det faktisk ikke mere er noget problem. Han rapser nu kun sjældent. Han leger ikke med ild uden for terapitimerne. Han er tilgængelig for skoleundervisning.

Prognosen: Hvis drengen hjemsendes, må man forvente tilbagefald, selv om han får ambulante terapi. Dels er han ikke stærk nok til at tåle dagliglivets krav, dels vil hjemmet ikke kunne magte sin del af opgaven; forældrene tænker i øjeblikket på skilsmisse.

Skal man gøre sig håb om helbredelse, må drengen have mindst 1 års individuel terapi og være placeret i et behandlingshjem, som kan yde ham den nødvendige pædagogiske støtte. De 4 måneders terapi i et hospitalsmilieu har vist, at han er tilgængelig for behandling, og fortsat behandling må anses for at være hans eneste chance for ikke at glide ud i en kriminel løbebane.

Af disse to eksempler vil det ses, at det ikke er symptomernes sværhedsgrad, men deres art, der er afgørende for, hvor barnet bedst kan behandles.

d) Oprettelse af behandlingshjem.

Som udtalt foran side 32 har udvalget ikke anset det for påkrævet at foreslå indrettet behandlingshjem i snævrere forstand for børneværnslever over skolealderen. Heller ikke med hensyn til børn under og i skolealderen finder udvalget at burde foreslå, at der straks oprettes behandlingshjem af den nævnte type med et tilstrækkeligt antal pladser til fuldt ud at dække det tilstedeværende behov, jfr. herom foran side 30—31, men mener, at man af økonomiske grunde foreløbig bør indskrænke sig til en forsøgsvis etablering af et enkelt hjem ud over det behandlingshjem ved Århus, som Danske Røde Kors' Århus afdeling har indrettet, og det behandlingshjem, som Københavns kommune påtænker at indrette ved Farum, jfr. herom side 23 ff. Man vil ved oprettelse af enkelte hjem opnå at indvinde erfaringer til brug ved den efterfølgende videre udbygning af forsorgen og vil endvidere få mulighed for at uddanne det fornødne antal medarbejdere.

Hjemmet bør som foran nævnt indrettes til ca. 18 piger og drenge og bør placeres i nærheden af København. Udvalget foreslår, at det nærmere undersøges, om hjemmet vil kunne placeres i nærheden af det af Københavns kommune planlagte hjem ved Farum, således at hjemmet opføres på en del af det til det nævnte hjem hørende areal, som Københavns kommune er villig til at afhænde til dette formål. Det bør væsentligst anvendes til børn i skolealderen under hensyn til, at opgaven for børn under skolealderen er mindre krævende og vil kunne klares under billigere og enklere forhold end nødvendigt ved hjem for børn i skolealderen.

Udvalget ønsker dog i denne forbindelse at fremhæve, at den foreslåede løsning kun er ganske foreløbig, og at de nævnte hjem kun vil dække en meget ringe del af det eksisterende behov. Udvalget anser det imidlertid som nævnt, dels af hensyn til betydningen af at indvinde erfaringer, dels af økonomiske grunde, for mest hensigtsmæssigt at begynde i det små, men det er en forudsætning for udvalgets forslag, at der snarest sker en videre udbygning af forsorgen for de særligt tilpasningsvanskelige børn og unge.

Bygningsinspektør, arkitekt Th. Havning har efter forhandling med overinspektionen, sundhedsstyrelsen og udvalget udarbejdet et skitseprojekt til et behandlingshjem til 18 børn i alderen 6—14 år.

Udgifterne ved opførelse og montering af hjemmet kan anslås til følgende:

Byggeudgifter	582 000 kr.
Montering	72 000 -
Erhvervelse af grund	31 000 -
Terrænarbejder	70 000 -

eller ca. 42 000 kr. pr. elevplads. lait... 755 000kr.

De årlige udgifter ved hjemmets drift kan anslås til ca. 180 000 kr. eller ca. 10 000 kr. pr. barn, jfr. det som bilag 7 optrykte driftsbudget for hjemmet.

F. De økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag.

Udvalget har ved gennemgangen af de enkelte forslag redegjort for, hvilke udgifter der er forbundet med gennemførelsen af forslagene såvel med hensyn til etablering som med hensyn til den årlige drift.

Udgifterne til etablering og drift, som er forbundet med den foreslåede udbygning af *Bråskovgård* og *Sølager statsungdomshjem* samt med oprettelse af *ungdomshjemmet i Viby*

ved Århus for unge piger med særlige tilpasningsvanskeligheder til afløsning af Vejstrup statsungdomshjem, må, da disse hjem dels er statshjem, dels er foreslået oprettet som statshjem, i det hele afholdes af statskassen.

Imidlertid forventes i den nærmeste fremtid ialt 13,5 ha af de det tidligere statsungdomshjem „Prøven“, nu den selvejende institution lærlingeplejehjemmet „Prøven“, tilhørende jorder afhændet til civilforsvarsstyrelsen for ialt ca. 475 000 kr. Ifølge det skøde, hvorved staten overdrog ejendommen til den selvejende institution, kan institutionens tilsynsråd ikke disponere over ejendommen uden arbejds- og socialministeriets samtykke, og ifølge det af overinspektionen udarbejdede udkast til institutionens vedtægt, der stemmer med reglerne i § 7 i socialministeriets bekendtgørelse af 10. juli 1951 af regler angående bestyrelsesforholdene m. v. ved anerkendte institutioner for børneforsorg, vil institutionens formue i tilfælde af dens nedlæggelse være at anvende til børneforsorgsformål efter tilsynsrådets indstilling og med arbejds- og socialministeriets godkendelse. Hermed må sidestilles tilfælde af salg af en del af institutionens jorder. Der er forhandlet med hjemmets tilsynsråd om anvendelse af 400 000 kr. af salgssprovenuet til gennemførelse af den foreslåede udbygning af statsungdomshjemmene „Bråskovgård“ og „Sølager“ med 200 000 kr. til hver, samtidig med at den resterende del af salgssummen ca. 75 000 kr. reserveres til anvendelse til forbedringer ved lærlingeplejehjemmet. Da man må anse denne anvendelse af midlerne for meget rimelig og gennemførelse af planerne til en udbygning af ungdomshjemmene for stærkt påkrævet, skal man meget anbefale, at en indstilling fra tilsynsrådet om en sådan anvendelse af salgssummen godkendes, således at udgifterne ved den foreslåede udbygning af de 2 statsungdomshjem i det væsentlige afholdes af den nævnte salgssum. Udgifterne ud over 200 000 kr. — henholdsvis 58 000 kr. og 45 000 kr. — foreslås afholdt af statskassen. Såfremt der ikke kan opnås enighed med tilsynsrådet og forstanderen for statsungdomshjemmet „Sølager“ om den af udvalget foreslåede udbygning af dette ungdomshjem, jfr. herved redegørelsen side 39, bør denne udbygning efter udvalgets opfattelse udsættes indtil videre. I så fald bør det ovennævnte beløb af 400 000 kr. fuldt ud anvendes til forbedring af statsungdomshjemmet „Bråskovgård“, således at man ved siden af at gennemføre den af udvalget foreslåede udbygning af hjemmet kan lade opføre en ny gymnastiksal samt foretage en centralisering og modernisering af centralvarmeanlægget ved hjemmet, jfr. herom foran side 38, hvor udgifterne ved disse arbejder er anslået til 365 000 kr.

Under hensyn til opgavens særlige natur vil udvalget endvidere anse det for rimeligt, at bidragsfonden, hvis midler i henhold til § 30, stk. 3, i lov nr. 131 af 7. maj 1937 om børn uden for ægteskab efter socialministerens bestemmelse vil være at anvende til formål vedrørende børneforsorgen i almindelighed, afholder en del af udgifterne ved etablering af ungdomshjemmet i Viby ved Århus.

Udvalget vil finde det naturligt, at staten i overensstemmelse med praksis vedrørende tilskud til oprettelse af selvejende opdragelseshjem betaler 15 000 kr. pr. plads, medens bidragsfonden bør yde et tilskud til dækning af den resterende del af etableringsudgifterne.

Angående oprettelse af et *behandlingshjem til individuel behandling af børn i skolealderen* har udvalget forhandlet med bestyrelsen for legatet „Børnesanatoriet i Snekkersten“ om støtte til hjemmets etablering og drift. Legatet, der råder over en ejendom i Snekkersten, har i en årrække drevet et børnesanatorium i pågældende ejendom, men som følge af prisstigningerne under 1. verdenskrig har det ikke haft midler til at fortsætte driften. Det blev da besluttet at indstille driften, til man igen havde opsparret den for-

nødne kapital. Legatets ejendom er udlejet til Københavns kommune til benyttelse som optagelseshjem. Man har nu opsparet en kapital, der ved udgangen af 1952 udgjorde ca. 900 000 kr.

Bestyrelsen har erklæret sig villig til med sædvanlig støtte fra staten til behandlingshjemmets etablering, d. v. s. ca. 15 000 kr. pr. plads, at ville afholde udgifterne ved hjemmets oprettelse og at anvende renterne af den resterende formue til hjemmets drift, navnlig til ydelse af fripladser m. m.

Det er bestyrelsens tanke, at der for hjemmet, der vil blive administreret gennem Dronning Louises børnehospital, beskikkes et tilsynsråd med repræsentanter for legatets bestyrelse og staten.

Udvalget anser dette tilbud for meget gunstigt og foreslår, at det modtages.

Man forudsætter, at der til indretning af *Københavns kommunes børnehjem Baunegården* ved Farum til 15 børn ligeledes ydes en støtte fra staten med 15 000 kr. pr. plads, eller ialt 225 000 kr., medens de resterende udgifter, hvis størrelse endnu ikke er nærmere opgjort, bør afholdes af Københavns kommune.

Udvalget har endvidere foreslået oprettet en *institution til gruppemæssig behandling af børn i skolealderen* svarende til den institution, som i sin tid af Nebbegård-udvalget er foreslået oprettet på ejendommen Nebbegård. Denne institution foreslås oprettet som en selvejende institution.

Med hensyn til *børnehjemmet Egelundshuset*, der er en selvejende institution, men hvis bygninger er i privat eje, foreslås det, at institutionen med støtte af det offentlige erhverver ejendommen, og at hjemmet moderniseres.

Børnehjemmet Nebs Møllegård, der foreslås udvidet, er en selvejende institution og har til huse i egne bygninger.

Til etablering af institutionen til gruppeimæssig behandling af børn i skolealderen, til erhvervelse og modernisering af børnehjemmet Egelundshuset og til udvidelse af børnehjemmet Nebs Møllegård vil der efter den nævnte praksis kunne påregnes en støtte fra staten på ca. 15 000 kr. pr. plads.

Som nævnt foran side 17 har bestyrelsen for „Fabrikant E.H.Ludvigsen og hustrus legat“ erklæret sig velvilligt indstillet over for tanken om at yde økonomisk støtte til etablering af en institution til gruppemæssig behandling af børn i skolealderen. Udvalget kan anbefale, at der forhandles videre med bestyrelsen om denne tanke.

Den del af etableringsudgifterne ved oprettelsen af dette hjem, der ikke vil kunne dækkes af støtte fra staten og eventuelt legatet, samt udgifterne ud over den forventede statsstøtte på 15 000 kr. pr. plads ved erhvervelse og modernisering af børnehjemmet Egelundshuset foreslås afholdt ved tilskud fra bidragsfonden. Udgifterne ved udvidelse af børnehjemmet Nebs Møllegård, der ikke overstiger 15 000 kr. pr. plads, foreslås afholdt af staten.

Hjemmene vil med hensyn til deres *drift* være omfattet af forsorgslovens § 65, stk. 3, og således opnå adgang til fuld dækning af driftsunderskud på grundlag af forud godkendte budgetter. Udgifterne ved driften vil herefter være at afholde på følgende måde: Plejepenge for børn under 15 år afholdes af vedkommende børneværnsudvalg, medens den del af udgifterne, der ikke kan dækkes ved plejepengene, i henhold til forsorgslovens § 65, stk. 3, jfr. stk. 11, afholdes af statskassen. Halvdelen af disse udgifter refunderes statskassen med $\frac{7}{10}$ af den fælleskommunale udligningsfond og $\frac{3}{10}$ af det mellemkommunale refusionsforbund.

Oplysningerne om størrelsen af de udgifter, der følger af udvalgets forslag, og om fordelingen af disse udgifter kan herefter sammenfattes således:

Etableringsudgifter:

	Stat	Provenuet ved salg af en del af lærlinge-plejehjemmet »Provens« jorder	Bidrag-fond	Legatet »Børne-sanatoriet i Snekkersten«	Ialt
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
1. <i>Hjem, der fortrinsvis bygger på en gruppemæssig behandling:</i>					
a. Erhvervelse og modernisering af Egelunds- huset til fortsat benyttelse	315	0	70	0	385
b. Oprettelse af en ny afdeling ved Nebs Møl- legård	117	0	0	0	117
c. Oprettelse af 1. del af en institution til gruppemæssig behandling af børn i skole- alderen	300	0	530 ¹⁾	0	830
d. Oprettelse af en ny afdeling ved Bråskov- gård samt ændring af den lukkede afdeling ved hjemmet	58	200	0	0	258
e. Oprettelse af en ny afdeling ved Sølager statsungdomshjem samt andre ombygnings- arbejder ved hjemmet	45	200	0	0	245
f. Oprettelse af et ungdomshjem for unge piger i Viby ved Århus	570	0	825	0	1 395
2. <i>Behandlingshjem til individuel psykoterapi:</i>					
a. Oprettelse af et behandlingshjem for børn i skolealderen	270	0	0	485	755
b. Oprettelse af Københavns kommunes bør- nehjem Baunegården ved Farum	225	0	0	0	225 ²⁾
Ialt	1 900	400	1 425 ¹⁾	485	4 210

Om udgifterne ved *driften* af de under 1, c. og f., samt 2 a. omhandlede hjem henvises til de som bilag 5—7 optrykte driftsbudgetter for hjemmene.

1) Heri fragår den eventuelle støtte fra »fabrikant E. H. Ludvigsen og hustrus legat« til oprettelse af et hjem til gruppemæssig behandling af børn i skolealderen, jfr. side 51.

2) Den resterende del af udgifterne, hvis størrelse endnu ikke er nærmere opgjort, forudsættes afholdt af Københavns kommune.

V. Sammendrag.

Udvalget har efter en kort indledning med oplysning om udvalgets kommissorium og sammensætning i afsnit II først foretaget en gennemgang af den fremsatte kritik mod den hidtidige forsorg for børn og unge, der har særlige tilpasningsvanskeligheder, og har herunder dels redegjort for de vanskeligheder, som mangelen på særlige til disse børn og unge indrettede hjem har medført for børneforsorgen i almindelighed, dels redegjort for de specielle vanskeligheder, der har gjort sig gældende for visse hjem — Vejstrup statsungdomshjem for piger, Sjølund statsskolehjem for piger, statsungdomshjemmet Bråskovgård og skolehjemmet Kjettrupgård —, der i særlig grad har måttet modtage de omhandlede børn og unge.

Man har dernæst gennemgået forholdet mellem sindssygeloven af 1938 og forsorgslovens børneværnsafsnit og fremhævet, at uanset at et børneværnsudvalg i almindelighed under ansvar over for tilsynsmyndighederne er ret frit stillet ved afgørelsen af formen for en børneværnsselevs anbringelse, kan et børneværnsudvalg kun under de snævre betingelser i sindssygeloven anbringe eller tilbageholde en børneværnsselev på en psykiatrisk afdeling eller et sindssygehospital mod barnets eller dets pårørendes ønske. Fra børneværnsside vil det føles som en væsentlig mangel, at udvalgene ikke er i stand til at gennemtvinge en anbringelse til observation eller behandling på en psykiatrisk afdeling eller et sindssygehospital i tilfælde, hvor en sådan anbringelse efter lægeligt skøn ville være af betydning ved afgørelsen af spørgsmålet om den fortsatte forsorg for vedkommende børneværnsselev.

Endelig har udvalget i afsnit II redegjort for de tidligere fremsatte forslag om etablering af særlige hjem for børn og unge med særlige tilpasningsvanskeligheder, herunder navnlig for de af et arbejdsudvalg under udvalget af 18. juli 1936 i 1940 og af Nebbegårdudvalget i 1948 fremsatte forslag.

I afsnit III har udvalget gennemgået de muligheder, samfundet i dag inden for og navnlig uden for børneforsorgen giver for observation og behandling af børn og unge med særlige tilpasningsvanskeligheder.

Der er herunder redegjort for de eksisterende mindre børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder — Himmelev, Fagerlund, Egelundshuset, Nebs Møllegård og Baunhus samt det nyindrettede behandlingshjem i Risskov. Det er oplyst, at de 5 tidligere hjem har ialt 82 pladser og er i stand til at modtage ca. 30 børn om året — væsentligst børn i skolealderen. Behandlingshjemmet i Risskov, der har plads til 15 børn, skal dog udelukkende modtage børn under skolealderen.

I tilslutning hertil er der i bilag 1 givet oplysninger om arbejdet i Himmelev børnehjem og børnehjemmet Egelundshuset og i bilag 2 om børnehjemmet Nebs Møllegård.

Afsnit IV indeholder udvalgets bemærkninger og forslag.

Udvalget udtaler først, at det for at beslutningen om den fremtidige forsorg for et barn under børneforsorg kan træffes på et så fyldestgørende grundlag som muligt, bør sikres, at børneværnsudvalget i fornødent omfang har adgang til ved sit skøn at støtte sig til en sagkyndig udtalelse med hensyn til mulighederne for en opdragelse af barnet.

Udvalget henstiller herefter, at den allerede påbegyndte adskillelse af iagttagelseshjemmene og optagelseshjemmene for børn i alderen fra 2 til 14—15 år søges gennemført **fuldt** ud og efterhånden tillige søges iværksat, for så vidt angår hjemmene for unge over 14—15 år. Udvalget udtaler endvidere, at det **vil** være nødvendigt at forbedre de ydre rammer i nogle af de hjem, der herefter skal virke som iagttagelseshjem. Endvidere bør der i nogle tilfælde søges tilknyttet medarbejdere med bedre uddannelse til det specielle arbejde, ligesom det bør sikres, at iagttagelseshjemmene får den fornødne psykologiske assistance og adgang til fast psykiatrisk lægetilsyn, således at der efterhånden indføres fast psykiatrisk lægetilsyn ved flere iagttagelseshjem. Yderligere må det efter udvalgets opfattelse anses for ønskeligt, at der til egentlige iagttagelseshjem knyttes uddannede socialrådgivere bl. a. med den opgave at støtte iagttagelseshjemmenes bestræbelser for at komme i så god kontakt som muligt med børnenes naturlige hjem for at give iagttagelseshjemmene et sikrere grundlag for at bedømme mulighederne for børnenes hurtige tilbagegivelse til deres naturlige hjem.

Udvalget tiltræder den fremsatte kritik af den begrænsede adgang til at anbringe eller tilbageholde børneværnslever på psykiatriske afdelinger og sindssygehospitaler mod elevernes eller deres pårørendes ønske. Der må efter udvalgets opfattelse, specielt for så vidt angår de heromhandlede adfærds- eller karaktermæssigt særligt afvigende børn og unge, nødvendigvis være et snævert samarbejde mellem sindssygevesenet og børneforsorgen, og et sådant samarbejde må forudsætte, at anbringelse af børneværnslever kan finde sted i hovedsagen efter samme regler på psykiatriske afdelinger m. v. som i børneforsorgsinstitutioner.

Udvalget stiller derfor forslag om, at der ved en ændring i forsorgsloven skabes hjemmel for børneværnsudvalgene til at anbringe og tilbageholde børn og unge under børneforsorg på psykiatriske hospitalsafdelinger eller sindssygehospitaler såvel til observation som til behandling under i det hele samme betingelser, som gælder ved anbringelse og tilbageholdelse i børneforsorgsinstitutioner m. v. i tilfælde, hvor en sådan anbringelse efter et lægeligt skøn er nødvendig af hensyn til barnet eller den unge.

I forsorgsloven bør der endvidere indføres en regel om adgang til at indanke et børneværnsudvalgs beslutning om anbringelse eller tilbageholdelse af en børneværnslev på en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et sindssygehospital for en højere myndighed. Udvalget **har** udformet forslag til ændring af forsorgsloven, men gør opmærksom på, at de lovbestemmelser, som måtte blive gennemført i henhold til § 71, stk. 6, i grundloven af 1953 om ændrede regler vedrørende prøvelse af administrative frihedsberøvelser, kan føre til ændringer heri.

Udvalget erklærer sig endelig enigt i den fremsatte kritik af den hidtidige forsorg for børn og unge, der har særlige tilpasningsvanskeligheder, og fastslår, at hjem som de eksisterende børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder ikke er i stand til at afhjælpe manglerne ved den hidtidige ordning, idet de ikke har tilstrækkelig psykiatrisk og psykologisk bistand til at kunne give den for behandlingen af de omhandlede børn og unge fornødne psykoterapi.

Med hensyn til tilrettelæggelsen af en forsorg for børn og unge med særlige tilpasningsvanskeligheder udtaler udvalget, at det for at kunne hjælpe de børn, der har vist særlige tilpasningsvanskeligheder, vil være nødvendigt at give nogle af dem en individuel psykoterapi, i al fald for så vidt angår børn i den skolepligtige alder., og udvalget foreslår derfor oprettet egentlige behandlingshjem for disse børn.

Ved siden af denne gruppe findes en hel del børn, som vel ikke egner sig til anbringelse i almindelige børnehjem eller skolehjem, men hvis vanskeligheder ikke skønnes at udspringe

af en mere massiv neurose, end at de skulle kunne afhjælpes gennem en mere gruppemæssig behandling, ledet af særligt kvalificerede medarbejdere med mulighed for i særligt påkrævede tilfælde at iværksætte en individuel psykoterapi.

For unge vil den gruppemæssige terapi i almindelighed kunne anvendes også i de svære tilfælde, dog med adgang til individuel psykoterapi over for enkelte elever. Udvalget stiller derfor ikke forslag om at oprette behandlingshjem i snævrere forstand for børneværns-elever over skolealderen.

Udvalget stiller under henvisning hertil følgende forslag:

1. Hjem, der fortrinsvis bygger på en gruppemæssig behandling.

a) For børn under og i den skolepligtige alder.

Til gruppemæssig behandling af børn under og i den skolepligtige alder bør der oprettes institutioner svarende til den institution, der i sin tid af udvalget om Nebbegård er foreslået oprettet på ejendommen Nebbegård ved Hørsholm.

Hvert enkelt hjem inden for denne gruppe bør således være forholdsvis lille, i almindelighed ikke med plads til mere end 10 børn, men flere sådanne enkelthjem bør af praktiske og pædagogiske grunde ligge tæt ved hinanden og arbejde sammen.

Beliggenheden må iøvrigt være sådan, at der kan opretholdes kontakt med børnenes hjem. Ledelsen af hjemmet bør have såvel pædagogisk som psykologisk indsigt, og til hjemmet bør der knyttes en socialrådgiver med den opgave at holde kontakt med børnenes hjem og efter udskrivningen med børnene.

Hjemmets psykiater bør have tid til at komme i hjemmet et par gange ugentlig og bør endvidere have tid til at bistå socialrådgiveren i saneringen af børnenes hjemlige milieu.

Udvalget må under hensyn til det eksisterende behov anse det for påkrævet, at der snarest muligt bliver oprettet en institution af den nævnte type bestående af indtil 5 enkelthjem.

I første omgang bør der opføres en bygning, der foruden som enkelthjem til sin tid kan virke som hovedbygning i den fuldt udbyggede institution, samt yderligere eet enkelthjem. Der bør i næste omgang opføres et hjem for drenge over 14 år, beregnet på at modtage drenge fra de øvrige enkelt hjem samt fra de i dette afsnit iøvrigt omhandlede hjem, som ikke vil kunne udskrives i 14—15 års alderen, samt derefter et hjem om året, til institutionen er fuldt udbygget.

Efter udvalgets opfattelse vil 3 af de hidtidige 5 børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder — Himmelev, Nebs Møllegård og Egelundshuset — fortsat kunne gøre fyldest som hjem for sådanne børn. Det er dog en forudsætning for fortsat benyttelse af Egelundshuset, at ejendommen, der nu er i privat eje, erhverves af det offentlige og moderniseres.

Udvalget stiller forslag om, at de tidligere udarbejdede planer herom snarest søges ført ud i livet, og foreslår endvidere, at der finder en udvidelse sted af Nebs Møllegård, således at det bliver muligt at dele børnene i hjemmet i 2 afdelinger.

Under hensyn til de vanskeligheder, der erfaringsmæssigt er forbundet med at fastholde kvalificerede medarbejdere ved disse hjem, vil det endvidere være nødvendigt at gennemføre visse forbedringer for personalet, specielt for lærerne, såvel med hensyn til boligforholdene som med hensyn til lønforholdene.

Der må til sin tid, når 2 af hjemmene — Fagerlund og Baunhus — nedlægges, indrettes nye hjem til erstatning for disse.

b) For mandlige børneværnselever over skolealderen.

Det er udvalgets opfattelse, at statsungdomshjemmet Bråskovgård gennem en udbygning vil kunne gøres anvendeligt til et arbejde med unge mænd med særlige tilpasningsvanskeligheder.

Da de hidtidige vanskeligheder for hjemmet bl. a. har hidrørt fra den i hjemmet stedfundne sammenblanding af elever med meget forskellige forudsætninger, foreslår udvalget, at der — uden at elevantallet iøvrigt forhøjes — oprettes en ny — femte — afdeling ved hjemmet, og at sinkerne derhos udskilles til anbringelse i et særligt ungdomshjem, nemlig Sølager, jfr. nedenfor.

Endvidere foreslår udvalget en udvidelse af undervisningen, en intensivering af det psykiatriske tilsyn samt ansættelse af en socialrådgiver med den opgave at vedligeholde kontakten med elevernes hjem og med udskrevne elever samt at tage sig af elevernes praktiske problemer under opholdet i ungdomshjemmet.

Udvalget foreslår derhos visse ændringer ved den lukkede afdeling på Bråskovgård med det formål at fjerne det fængselsagtige præg fra afdelingen.

Endelig foreslår udvalget, at Sølager statsungdomshjem indrettes til at modtage de sinker, der hidtil er blevet anbragt i Bråskovgård. Dette må efter udvalgets opfattelse forudsætte, at der oprettes en særlig afdeling med 8 pladser, og at der normeres yderligere en lærer ved hjemmet.

c) For piger over skolealderen.

Da det ikke kan anses for forsvarligt fortsat at anvende Vejstrup statsungdomshjem som hjem for unge piger med særlige tilpasningsvanskeligheder, foreslår udvalget, at der oprettes et nyt hjem for sådanne piger. Hjemmet må placeres på en sådan måde, at der bliver mulighed for et effektivt psykiatrisk tilsyn og i visse tilfælde en psykiatrisk behandling samt let adgang til i givet fald at anbringe en elev på sindssygehospital. Hjemmet tænkes opdelt i 3 afdelinger: en lukket afdeling med 8 pladser og i forbindelse hermed en sygeafdeling med 3 pladser samt endelig 2 afdelinger med henholdsvis 12 og 15 pladser.

Personalet bør bestå af ialt 18 heldagsansatte, nemlig 1 forstander, 3 afdelingsledere, 1 socialrådgiver, 6 faglærere og 7 praktiske medhjælpere. Til hjemmet bør der knyttes skolekøkken og nogle værkstedslokaler samt gartneri, eventuelt tillige et mindre landbrug. Eleverne bør efter ophold af en vis varighed have mulighed for beskæftigelse uden for hjemmet. Udvalget tænker sig hjemmet opført på det nuværende Viby iagttagelseshjems arealer i Viby ved Århus.

2. *Behandlingshjem til individuel psykoterapi.*

Udvalget anser det som nævnt for påkrævet, at der oprettes egentlige behandlingshjem for børn, der har behov for en intensiv psykoterapi. Sådanne hjem bør ikke have mere end ca. 18 pladser. Hjemmene bør samarbejde snævert med en børnepsykiatrisk afdeling eller børnepsykologisk klinik. Dette samarbejde må dels indebære, at det sikres, at kun de børn, der har behov for anbringelse — som regel gennem afdelingen eller klinikken — modtages i hjemmet, dels at ledelsen af og ansvaret for iværksættelsen af psykoterapien lægges i hænderne på chefen for den pågældende afdeling eller klinik i samråd med hjemmets forstander.

Redegørelse for arbejdet i Himmelev børnehjem og børnehjemmet Egelundshuset, udarbejdet på grundlag af de af hjemmene afgivne beretninger.

Himmelev børnehjem og børnehjemmet Egelundshuset har udarbejdet — ikke offentliggjorte — beretninger for arbejdet i hjemmene. Himmelev børnehjems beretning dækker tidsrummet 1926—1951, d. v. s. hjemmets første 25 år, og omfatter 133 børn, af hvilke 25 dog stadig var i hjemmet den 31. december 1951. Egelundshusets beretning dækker tiden fra hjemmets oprettelse i 1943 til 1. januar 1950 og omfatter 50 børn, der alle var udskrevne den 1. januar 1950.

På grundlag af disse beretninger kan der gives følgende oplysninger:

A. Statistiske oplysninger.

1. Grundlaget for børnenes anbringelse i hjemmene.

De børn, der er anbragt i hjemmene er ved anbringelsen betegnet som særdeles vanskelige. For Himmelev børnehjems vedkommende er de almindeligst forekommende begrundelser for anbringelserne, at de pågældende har været vanskelige, skrigende, ulydige, har haft en vanskelig karakter, været psykisk meget påfaldende (sindslidende), har været splittede og ondskabsfulde, har været nervøse, urolige, angste eller har været hypomane, hæmningsløse, sadistiske etc. I Egelundshusets beretning angives det, at bornene har været asociale, nervøse, urolige, ukoncentrerede, hysteriske, løgnagtige, tyvagtige o. s. v. og har været betegnet som arveligt belastede, psykopatisk prægede o. s. v.

I Himmelev børnehjem har der endvidere været anbragt en ret stor gruppe børn, der antoges at være noget eller langt tilbage i åndelig udvikling. Disse børn har dog for en stor del vist sig at være bedre, til dels normalt begavede.

I Egelundshusets beretning udtales det, at hjemmet kun modtager normalt begavede børn. De få sinker, der har været anbragt i hjemmet, har haft svært ved at hævde sig blandt de normalt begavede børn, og man har på hjemmet i flere tilfælde set sinker forsøge at skaffe sig kontakt med de andre børn ved at spille bajads med det resultat, at de er groet fast i denne form. Hjemmet har i de færreste tilfælde kunnet hjælpe de anbragte sinker.

2. Børnenes opholdssted før anbringelsen.

Himmelev børnehjem.

Fra optagelses- eller børnehjem	54,9 pct.
Fra sindssygehospitaller eller psykiatriske afdelinger	17,3 —
Fra andre institutioner	9,0 —
Fra børnenes egne hjem eller fra plejehjem	18,8 —

Kun en ringe del er således kommet direkte fra deres hjem til børnehjemmet.

Egelundshuset.

I 28 tilfælde har børnene skiftet milieu op til 6—8 gange, skiftevis været i eget hjem og i børnehjem.

I 5 tilfælde i børnehjem fra fødselen, men skiftet rundt mellem forskellige børnehjem.

I 17 tilfælde i eget hjem fra fødselen.

3. Børnenes familieforhold.

For Himmelev børnehjem foreligger kun oplyst, at 46,5 pct. af børnene er født uden for ægteskab.

Egelundshuset.

I 23 tilfælde født uden for ægteskab, uregelmæssige familieforhold.

I 9 tilfælde født i ægteskab, men senere stedfader.

I 4 tilfælde født i ægteskab, men senere stedmoder.

I 14 tilfælde født i ægteskab, regelmæssige familieforhold.

4. Alder ved anbringelsen.

Himmelev børnehjem.

I begyndelsen modtog hjemmet relativt små børn, men efterhånden er børnene ved anbringelsen normalt i nærheden af skolealderen. Den store mængde af børnene har dog ved anbringelsen været under 7 år, ialt 68,4 pct., 9 pct. har været 7 år, 9 pct. har været 8 år og 6 pct. har været 9 år samt 7,6 pct. over 9 år; kun 1 har været 12 år. Hjemmet er i almindelighed ked af at modtage for store børn.

Egelundshuset.

De børn, der er modtaget her, har ved anbringelsen været noget ældre end børnene i Himmelev børnehjem. Af de 37 børn, hvis historie gennemgås nærmere i beretningen, var kun 2 under 7 år ved anbringelsen, medens de øvrige 35 fordeler sig jævnt på 7—13-års alderen. En enkelt var 14 år.

Det fremgår imidlertid af beretningen, at de børn, der ved anbringelsen var 13 år, med en enkelt undtagelse ikke har kunnet hjemgives eller fra børnehjemmet anbringes under frie forhold, men er blevet overflyttet til andre opdragelseshjem eller efter hjemgivelse har måttet genanbringes i opdragelseshjem. Den 14-årige er overført til et sindssygehospital. Det udtales, at det er hjemmets erfaring, at chancerne for at hjælpe børnene er meget små, når børnene ved anbringelsen er mere end 12 år, og der henvises herved til, at hjemmet ikke er beregnet på at beholde børnene længere end til det 14. år.

5. Opholdets varighed.

Himmelev børnehjem.

Under 1 år 19,5 pct.

1—2 - 24,1 —

2—3 - 12,8 —

3—4 - 10,5 —

4—5 - 8,3 —

5—6 år 10,5 pct.
 6—7 - 6,0 —
 over 7 - 8,3 — eller ialt 11 jævnt spredt helt op
 til 12 år.

Gennemsnitlig har opholdet varet 3,1 år, men hovedmassen af børnene, 56,3 pct., har, som det vil ses, været anbragt i mindre end 3 år. Det har været et ønske fra hjemmets side at forkorte opholdet så meget som muligt og at få børnene anbragt mellem normale børn. Ulempen herved har været visse genanbringelser, men antallet heraf har iøvrigt ikke været påfaldende stort •— 10 børn har været genanbragt 1 gang, 1 barn 2 gange og 2 børn 3 gange.

Egelundshuset.

Anbringelsestiden har varet fra 3 måneder til 7 år. Den gennemsnitlige anbringelsestid har været 2,3 år, altså noget kortere end anbringelsestiden i Himmelev børnehjem.

6. Anbringelse efter udskrivning fra børnehjemmene.

Himmelev børnehjem.

Af de 108 børn, der er udskrevet, blev 25 hjemgivet og 37 udskrevet i pleje, tjeneste eller lignende, medens 25 blev udskrevet til børnehjem m. v., 10 til skole- og ungdomshjem og 11 blev overført til særfororg. Det vil ses, at det største antal, ialt 62, har kunnet anbringes uden for institutioner.

Af de 62, der er anbragt under frie forhold, er 12 blevet genanbragt i opdragelseshjem (i et enkelt tilfælde inddraget under åndssvagefororg). Der er herved ikke regnet med de tilfælde, hvor et barn en kortere eller længere periode har været genanbragt i Himmelev børnehjem. Af de 35 børn, der er anbragt direkte i andre opdragelseshjem er 10 senere hjemgivet eller anbragt i tjeneste.

Egelundshuset.

Af de 50 udskrevne børn blev 33 hjemgivet, 12 anbragt i pleje eller tjeneste og 5 overført til andre institutioner.

Af de 45, der er anbragt under frie forhold, er de 12 imidlertid blevet genanbragt i opdragelseshjem (i et enkelt tilfælde inddraget under sindssygefororg). I 6 tilfælde har genanbringelse fundet sted i Egelundshuset.

B. Principperne for behandlingen.

Himmelev børnehjem.

Hjemmet anvender vidt forskellige behandlingsmetoder efter børnenes forskellige typer og har arbejdet sig frem til en klassificering af børnene, der vel afviger fra de almindeligst anvendte inddelingsnormer, men som ifølge hjemmets tilsynsførende psykiater bygger på forstanderindens intuitive evne til at finde frem til de væsentligste elementer i børnenes karakter, og som har vist sig at give et sikkert arbejdsgrundlag. Der lægges vægt på en samvirken mellem psykiateren og den daglige stab, således at en stor del af psykiaterens arbejde består i konferencer om de enkelte børn og planlægning af dispositioner vedrørende dagliglivet i den kommende tid. Hjemmets psykiater har kun haft begrænset tid til rådighed ($\frac{1}{2}$ dag hver 14. dag) og har derfor kun i få tilfælde taget psykoterapeutiske samtaler.

I hjemmet har man forsøgt at tilpasse behandlingen efter barnets psykiske muligheder. En lille gruppe asthenikere (2) må behandles med langt større afbødende forsigtighed end en anden lille gruppe, der kan betegnes som holdningsløse (6). Man har fundet det særligt påkrævet at skelne mellem en større gruppe børn (49), der fortrinsvis behandler deres indtryk følelsesmæssigt (gruppe 1), og en anden større gruppe (53), der fortrinsvis oplever de konkrete ydre ting og derfor kan betegnes som forestillingsprægede (gruppe 2).

Eksempler, gruppe 1. Denne gruppe omfatter meget forskelligartede børn, der imidlertid har det tilfælles, at deres indstilling til tilværelsen er følelsesmæssig. Nogle af børnene er stærkt indesluttede og virker overfladisk set absolut ikke følelsesbetonede. Alle børnene vurderer på grund af deres følelsesmæssige indstilling deres oplevelser subjektivt og har vanskeligt ved at falde ind i faste vaner.

En del børn i denne gruppe er meget eksplosive. Da anfaldene er subjektivt betonede, når man ikke noget ved at fordømme børnene eller søge at få dem til at forstå baggrunden. Man må give børnene fred til selv at fordøje deres indtryk.

Som eksempel kan nævnes en pige født 192—. Hendes far har ført en uregelmæssig levevis, og moderen har været prostitueret. Pigen blev anbragt i forskellige børnehjem, opdragelseshjem og skolehjem og kom til Himmelev som 12-årig fra psykiatrisk afdeling (I.K.102). I begyndelsen af opholdet var hun sky, men efterhånden fik hun som andre steder før voldsomme eksplosive anfald. Hun fik lov at rase ud, og anfaldene, der i begyndelsen var talrige, blev efterhånden mere sjældne og mindre kraftige. Efter 2 års ophold blev hun udskrevet i plads. 3 år efter blev hun forlovet og fødte en dreng. Forlovelsen gik over styr, og pigen fik igen nogle eksplosive anfald. Hun er nu gift med en anden mand og har drengen hos sig. Børnehjemmet har under hensyn til pigens følelsesbetonede indstilling søgt at bevare tilknytningen til barnet, og det er da også gået pigen langt bedre end en søster til hende, der, så vidt det er oplyst, på samme måde som moderen er prostitueret.

Andre i denne gruppe betegnes som rethaveriske. De har som de øvrige i gruppen dårlige evner for vanedannelse og et påfaldende behov for at se en sammenhæng, også når der ikke er nogen. Man kan sige, at de ligger under for deres egen logik. Man kan ikke styre dem autoritært. De må have tid til at opleve, at de handler ud fra deres eget fornuftige ræsonnement. Det er den følelsesmæssige oplevelse, der dominerer i bevidstheden, og de kan heller ikke frigøre sig for at opleve andres følelsestilstand.

Som eksempel kan nævnes. En 5-årig dreng søger et vandfad at vaske sig i og finder et, der er meget skrammet. En voksen står med et pænt vandfad med klemmer i. Drengen: „Jeg vil gerne have det pæne“. Den voksne: „Det vil jeg også“. Drengen: „Men jeg skal vaske mig i det“. Den voksne: „Det skal du jo også“ og giver ham fadet. Næste dag, da drengen møder den voksne, udbryder han: „I går enedes vi om et vandfad“. Selv om han erhverver sig fadet med sin gode logik, så er det det hensyn og den godhed, den voksne viste ham, som umiddelbart dukker op i bevidstheden, da han ser hende igen.

Endelig findes der en del børn i denne gruppe, der betegnes som særdeles påfaldende, d. v. s. børn, der nærmer sig til at være sindssyge, og som måske ikke hører hjemme i hjemmet.

Eksempler, gruppe 2. Den anden store gruppe er de forestillingsprægede børn. De påvirkes af de ydre oplevelser, men har vanskeligt ved at samle disse oplevelser til en helhed. De er i modsætning til de følelsesbetonede børn meget tilbøjelige til at danne faste vaner, i visse tilfælde således at de vænner sig til en bestemt reaktion over for konflikter af enhver art. En del af dem er ligesom visse af de følelsesbetonede meget eksplosive,

men da baggrunden for eksplosionen ligger i det ydre, må behandlingen være en anden. Man må forsøge at få disse børn til at afreagere forstandsmæssigt.

Som eksempel på behandlingen af et barn af denne gruppe kan nævnes: En ellers fornuftig og intelligensmæssigt normal dreng (I. K. 111) bliver sammen med andre sat til at læse lektier, medens læreren går ud for at fyre. Da læreren kommer tilbage, står en medhjælper og bader drengen, der har fået en stor bule i panden. På lærerens spørgsmål svarer drengen ophidset af smerte: „Jeg sad ved mit skab for at tage mine skolebøger". (Synet af læreren får ham til at huske, at der burde han have været). To andre børn forklarer, at han sammen med dem på en andens opfordring har lavet sjov op og ned ad trapperne, og at det var under en seng oppe i sovestuen, at en anden dreng gav ham et brædt i hovedet. Selv om læreren på godmodig, humoristisk måde får drengen til selv at illustrere begivenhederne, som stemmer indtil sidste akt, hævder drengen vedblivende, vidnerne til trods, at han, da han var kravlet ind under sengen, løb fra den anden dreng ned ad trapperne til sit skab. Her smed den anden brættet på ham, samlede det op igen og løb op og smed det under sengen, hvor det nu lå. Da alle argumenter prellede af, sagde man til ham, at han måtte blive på sovestuen, idet han ikke kunne være blandt de andre, når han ville benægte en så indlysende sandhed. Han blev da ude af sig selv, skreg og kylede et par taburetter hen ad gulvet. En telefon ringede, og da læreren igen kom ind til drengen, satte han sig ved ham og sagde fortroligt: „Jeg kan godt forstå, du synes, det er flovt". Drengen nikkede indrømmende, og næste gang gik det lettere med en afledningsmanøvre.

Også i denne gruppe findes der en del psykisk særdeles påfaldende børn.

Ud over disse to store grupper findes der en 3. større gruppe børn (23), der ikke klart kan henføres til en af de foregående grupper, men som synes at være i besiddelse af en hensigtsmæssig afbalancering af den følelsesmæssige og forestillingsprægede oplevelsesform. Efter deres psykiske struktur har de således mulighed for at komme i en rimelig sjælelig harmoni, men det er fortrinsvis ydre forhold, sygdom eller legemlige mangler, der har bremsset eller forvrænget denne udvikling. Et væsentligt led i behandlingen af disse børn er en fredning omkring barnet, en fredning, der ofte er meget vanskelig at gennemføre på grund af barnets desperate reaktioner.

Himmelev børnehjem består af 3 afdelinger i hver sin selvstændige bygning — den oprindelige afdeling „Havrekilde", der er den største, „Højbo" og „Oasen".

Når et nyt barn kommer til hjemmet, bliver det altid anbragt i „Havrekilde", og når man der har nået til klarhed over barnets tilstand, tager man så stilling til, om det kan udskrives, anbringes i et normalt børnehjem eller overflyttes til „Højbo" eller „Oasen".

Hvilken anbringelsesform der vælges, afhænger af en konkret bedømmelse. Der er intet skematisk i behandlingen. Lederen af de enkelte afdelinger har meget stor frihed, men arbejdet foregår dog i nøje samvirke mellem alle dele af hjemmet.

Der er på hjemmet en selvstændig skole, der har til huse i „Oasen". Børnene i børnehjemmet går dog for en stor del i skole i Himmelev kommuneskole. Denne skolegang er til dels af formel karakter, idet den væsentlige undervisning på grund af børnenes vanskeligheder i realiteten finder sted i hjemmet i form af lektiehjælp. Man søger imidlertid så vidt muligt at lade børnene gå i kommuneskole for at vænne dem til omgang med normale børn.

Der lægges fra børnehjemmets side — på samme måde som for Egelundshusets vedkommende — stor vægt på at bevare forbindelsen med børnene. Det søges bl. a. opnået ved, at forstanderinden — af sine egne midler — sender de udskrevne børn en julegave. Til gengæld modtager hun som regel brev fra børnene, også fra de fleste af de nu voksne.

Man har ofte haft brug for at arbejde aktivt med børnenes forældre, men har kun i begrænset omfang kunnet yde familierne moralsk støtte og ikke nogen økonomisk.

Egelundshuset.

Det udtales i beretningen, at børnehjemmet gennem sin behandling af børnene søger at hjælpe dem tilbage til en sund kontakt med samfundet. Især søger man at give børnene en fuldstændig fornemmelse af tryghed, en sikkerhed for, at de virkelig er mellem mennesker, der holder af dem og accepterer dem, som de er, ikke mindst når de er mest asociale. Netop i den situation har de efter hjemmets opfattelse mest brug for ikke at føle sig ensomme.

Gennem denne behandling har man set de forskellige asociale reaktionsmåder aftage stærkt og i mange tilfælde helt forsvinde.

Det udtales endvidere i beretningen, at det for at bevare de opnåede resultater efter udskrivningen er nødvendigt at gennemføre et effektivt efterværn.

BØRNEHJEMMET
»NEBS MØLLEGÅRD«

Jystrwp, den 16. august 1953.

Børnehjemmet Nebs Møllegård modtog de første elever i juli 1949, og i løbet af 2 måneder havde hjemmet fuld belægning, 18 børn. Indtil 1. juli 1953 har der været indskrevet i alt 38 elever.

Af disse 38 børn har 18 inden anbringelsen her været indlagt til observation på en børnepsykiatrisk afdeling eller på sindssygehospital, 14 elever er mentalundersøgt ambulantly, og af de resterende 6 er en enkelt undersøgt hos skolepsykolog.

De vanskeligheder, der har forårsaget barnets anbringelse her, har givet sig udslag dels i asocial adfærd: tyveri, rapseri, hærværk, vagabondage, vanskelighed ved at indordne sig i skolen, aggressioner o. s. v., og dels i mere sygdomslignende symptomer: enuresis, encopresis, tic, motorisk uro, hallucinationer, søvnløshed, hørstumhed, stammen og lignende. For de fleste af børnene gælder det, at der ikke er tale om et enkelt symptom, men om flere. Fjernelsesårsagen har i alle tilfældene været de asociale tilbøjeligheder.

Det yngste barn, vi har modtaget, var ved anbringelsen under 4 år og det ældste over 12. I de sidste 2 år har vi dog ikke modtaget børn under skolepligtig alder, idet vi af behandlings- og arbejdsmæssige grunde har fundet det uhensigtsmæssigt at have små og store børn sammen. Vi modtager helst børnene, inden de er fyldt 11 år, dels fordi hjemmets ydre rammer passer bedst til børn i alderen 7—11 år, og dels fordi et nyanbragt større barn alene på grund af sin fysiske styrke i forbindelse med en aggressiv og dominerende adfærd kan komme til at beherske og præge hele miljøet og hæmme andre børns udvikling. For pigernes vedkommende gælder det desuden, at de allerede i 12-års alderen er godt på vej ind i puberteten, hvilket foruden de allerede bestående vanskeligheder skaber nye problemer, hvorfor vi får ringe mulighed for at give disse piger en effektiv hjælp.

Udskrivninger.

1. juli 1949 til 31. marts 1950.	0 elever
1. april 1950 til 31. marts 1951.	2 —
1. april 1951 til 31. marts 1952.	4 —
1. april 1952 til 31. marts 1953.	11 —
1. april 1953 til 1. juli 1953.	3
	Ialt . . . 20 elever

Desuden er der taget beslutning om udskrivning af yderligere 4 elever inden 1. oktober d. å.

Årsagen til, at der kun har været så få udskrivninger de første 2 år, kan findes i forhold som: vanskeligheden ved at sammenarbejde 18 børn til et samlet miljø, forringe personalehjælp og mine manglende erfaringer i et arbejde som dette. Tallene fra sidste år og i år peger i retning af en udskrivning på 10—12 elever årlig, d. v. s. en gennemsnitlig opholdstid på godt 1½ år.

Anbringelser.

Tilbage til forældrehjemmet	8 elever
I tjeneste	4
Til plejehjem	4
Til børnehjem	2 —
Til sinkehjem	1 —
Til særforborg	1
	lait. . . 20 elever

En af de fire, der er udskrevet i tjeneste, er via indlæggelse på psykiatrisk afdeling gået tilbage til anbringelse under børneforsorgen. For enkelte børns vedkommende er der foretaget testning inden udskrivningen herfra, og ved sammenligning med tidligere foretagne tests har der kunnet påvises ændringer. Vi har således haft en pige, hvis Ik steg fra 66 til 100. Desuden har vi set, hvordan symptomer som rapseri, skolevanskeligheder, enuresis o. l. er forsvundet under opholdet. I flere tilfælde har vi nøje kunnet iagttage, hvordan adfærden langsomt er gledet fra at være asocial over til at være social. Vi har til eksempel set, hvordan en indadvendt, trodsig og mut dreng med en række ildspåsettelse bag sig og en sadistisk adfærd gennem leg med ild over aggressiv og provokerende adfærd over for de voksne har udviklet sig til at blive udadvendt og produktiv med god social tilpasning.

Kun i eet tilfælde synes opholdet ikke at have påvirket eleven, der i 14-års alderen blev udskrevet i tjeneste og senere gik tilbage under forsorgen.

Behandling.

Vi har til opgave gennem miljøpåvirkning at hjælpe barnet af med dets vanskeligheder og gennem opdragelse at tilpasse det til samfundet. Da barnet inden anbringelsen ikke har kunnet hjælpes gennem almindelige pædagogiske foranstaltninger, må vi søge andre veje. Vi prøver på at tilrettelægge et milieu, som først og fremmest tager hensyn til barnet, som det er ved anbringelsen, altså til barnets behov, og derved kommer vort milieu i nogen grad til at adskille sig fra det normale.

De faktorer, der i et milieu kan påvirke barnet, er mange, men den vigtigste er ubetinget personaleholdet. Gennem følelsesmæssig kontakt, gennem direkte og indirekte påvirkning har den voksne mulighed for at ændre barnets adfærd. Den pædagogiske medarbejder må derfor være af høj menneskelig kvalitet. Han må desuden have indblik i pædagogiske og psykologiske spørgsmål. Han må kende barnets forhistorie og kunne sætte den enkelte handlingssituation i forbindelse med barnets hele situation og behandle barnet derudfra. Han må være følelsesmæssigt afbalanceret og ikke have for store personlige problemer at slås med. Det er store krav at stille til en medarbejder, men mindre kan ikke gøre det. Den voksne er dagen igennem udsat for provokationer, hysteriske udbrud og en stærk støj fra børnenes side. Desuden vil han daglig stå over for en række pædagogiske problemer, som han ikke kan løse tilfredsstillende, og disse problemer er den dygtige pædagog tilbøjelig til at arbejde videre med i sin i forvejen knapt afmålte fritid. Det har da også gennem de fire år vist sig, at medarbejderne ikke har kunnet tåle det psykiske pres i arbejdet; dels fordi de ikke har haft de tilstrækkelige forudsætninger, og dels fordi arbejdstiden har været for lang.

Hjemmets ydre rammer søger vi at tilrettelægge på en sådan måde, at vi giver barnet en række muligheder for at få dækket utilfredsstillende behov. Vi indretter skrammellegeplads, hvor der er mulighed for barnet til at udfolde både konstruktiv og destruktiv adfærd. Vi indretter indianerlejr, der indbyder til aggressionsiege. Vi indretter små træ- og stenhuse, der opfordrer til sociale lege o. s. v., o. s. v.

Lovene og normerne i vort lille samfund tager store hensyn til den enkelte. Vi fordømmer ikke handlinger, men vi prøver at belyse en handling for barnet gennem samtaler ud fra den aktuelle situation.

Men også børnene selv er en meget væsentlig faktor i behandlingen. Vi har set, hvordan en gruppe af børn har kunnet hjælpe en elev frem til en tilpasning, men vi har også set, hvordan den psykopatisk prægede, hvis adfærd kun langsomt lader sig ændre, gennem aggressioner og hysteri har domineret de andre børn, og hindret dem i at udvikle sig. Vi har set, hvordan sinken har vist mindreværdsfølelser, vist tegn på utryghed, og angst ved at leve mellem normalt begavede stærkt aggressive børn, der uden skånsel har domineret sinken, indtil han har fået stærk personlig støtte fra den voksne.

Foruden de ovenfor nævnte midler i gruppebehandlingen har vi i to tilfælde anvendt individuel psykoterapi. Vi har to elever til, der burde gennemgå samme behandling, og vi har derudover 3—4 elever, der efter vort skøn ville få opholdstiden nedsat, hvis en individuel terapi kunne gennemføres sideløbende med en gruppemæssig behandling.

Ud fra de oplysninger, der følger med barnet ved anbringelsen, og som vi supplerer gennem besøg i forældrehjemmene og gennem iagttagelser af barnets adfærd her, søger vi at finde frem til de faktorer, som vi må formode er årsag til barnets vanskeligheder, og med det indsamlede materiale som udgangspunkt tilrettelægges behandlingen af det enkelte barn.

I nogle tilfælde forsvinder symptomet eller symptomerne uden at blive taget op over for barnet. I 12 tilfælde af tyveri og rapseri inden anbringelsen forekom i 6 af tilfældene ingen tilbøjelighed til denne adfærd under opholdet her, skønt der er rig lejlighed til at fortsætte rapserierne. I andre tilfælde har de samme symptomer, som har forårsaget anbringelsen, vist sig, men i ca. halvdelen af tilfældene er de forsvundet uden at blive taget op til direkte behandling. I et enkelt tilfælde har vi — efter at barnet iøvrigt havde tilpasset sig — søgt at få symptomet, urenlighed med afføring, til at forsvinde gennem optræning, hvilket lykkedes.

Hjemmet skulle kun modtage normalt begavede milieuskadede børn, men i virkeligheden har børneklientellet været meget blandet. Vore erfaringer gennem de fire års arbejde peger imidlertid i retning af, at vi kunne opnå et hurtigere og bedre resultat, hvis vi kan nå frem til en fordeling af børnematerialet, hvorved dette bliver mere ensartet. Derved undgår vi i nogen grad, at børnene som før nævnt hæmmer hinandens udvikling, og desuden bliver det lettere at tilrettelægge den rette pædagogik for det enkelte barn. Vi har det sidste års tid prøvet ud fra et behandlingsmæssigt synspunkt at opdele børnene i følgende grupper:

1. Normalt begavede milieuskadede børn — herunder pseudodebile.
2. Egentlige sinker: børn, man må formode, har fået tilpasningsvanskeligheder, fordi de med deres ringe intellektuelle udstyr ikke har kunnet tilpasse sig samfundets krav.
3. Psykopatisk prægede børn — hertil regnes børn, der gennem hele deres opvækst har vist reaktioner, der afviger fra det normale, og hos hvem man ud fra familieoplysninger må formode en arvelig belastning.
 - i. Børn med organisk hjerneskade.

For den første gruppes vedkommende har vi erfaringer, der peger i retning af, at disse børn kan hjælpes ved at give dem lejlighed til at tilfredsstille eller finde erstatninger for udækkede behov, f. eks. gennem nær kontakt med den voksne, ved gennem lege at få afløb for hæmmede aggressioner, ved at udtrykke deres problemer gennem teaterspil, maling, tegning o. s.v., og ved ud fra aktuelle situationer at give dem lejlighed til at bearbejde deres problemer sammen med en voksen. Desuden vil de fleste af børnene i denne gruppe være modtagelig for individuel psykoterapi.

For den anden gruppes vedkommende kan vi kun gøre lidt ved selve årsagsfaktoren, nemlig de ringe intellektuelle evner. Samfundet stiller i almindelighed for store krav til disse børn. Vi søger derfor straks at gøre tilværelsen lettere og mindre indviklet for dem. Vi lader ikke sinken i så stor udstrækning som den normalt begavede få lejlighed til at afregere. Vi støtter ham mere. Vi prøver på at trække ham ud af hans asociale adfærd ved direkte at lede ham ind i en sund beskæftigelse, som han kan magte, og som kan give ham selvtillid. Vi søger omtrent fra første færd at fastlægge gode vaner hos ham, således at tilværelsen kan blive lettere for ham, når han igen skal ud i samfundet. — Desuden gør vi et stort arbejde med det milieu, barnet skal udskrives til, for at indstille dette på, at sinken ikke kan honorere de samme krav som det normale barn.

For den tredje gruppe viser vore erfaringer frem mod en langtidshandling, der foruden en nær personlig kontakt må bygges op på en omhyggelig tilrettelagt konsekvenspædagogik. Samtaler ud fra aktuelle situationer som ved den normalt begavede milieu-skadede synes ikke at give noget positivt resultat.

I den fjerde gruppe har vi kun haft en enkelt elev, der intelligensmæssigt ligger midt i sinkegruppen. De første to år af opholdet fik denne dreng lov til at afregere og søge tilbage til en simpel og primitiv levemåde, men til sidst vidste han hverken ud eller ind. Efter at vi havde fået konstateret, at han havde en medfødt hjerneskade, prøvede vi at gennemføre en simpel og for drengen forståelig konsekvenspædagogik. Denne behandling sammen med en meget nær kontakt til drengen har givet et så godt resultat, at han nu kan overføres til et sinkehjem.

Arbejdet med 38 børn i 4 år kan ikke sige noget sikkert om behandlingsmetoder eller opdeling af klientellet, men det kan give et fingerpeg, som vi kunne ønske måtte blive taget i betragtning, når forsorgsarbejdet med de tilpasningsvanskelige børn skal udbygges. Dette kunne gøres ved foruden de bestående hjem at oprette et lille hjem til gruppemæssig behandling af sinker og et hjem til gruppemæssig behandling af psykopatisk prægede børn.

Desuden vil vi herfra påpege, at en udvidelse af hjemmet her med en lille modtagelsesafdeling vil være en betydelig forbedring af arbejdsforholdene, idet vi derved ville kunne undgå at anbringe nyankomne børn med svære udadvendte tilpasningsvanskeligheder sammen med børn, der er langt på vej frem mod en ny og bedre social tilpasning. Betænkningen af 19. april 1941 nævner det uheldige i fortyndingsmetoden, men kan disse aggressive og dominerende børn virke uheldigt på børn med normal personlighedsstruktur, så må det være klart, at de i endnu højere grad kan påvirke børn, hvis personlighedsstruktur er ved at omformes. En opdeling af hjemmet vil give mulighed for en mere frugtbar arbejdsform.

Endelig skal nævnes, at hjemmet her samtidig med børnenes ophold forsøger at gennemføre et forældrearbejde, men skal dette arbejde virkelig få betydning, så må vi have mulighed for at ansætte det nødvendige personale dertil.

STATSUNGDOMSHJEMMET

SØLAGER

16. august 1953.

Til arbejds- og socialministeriets udvalg af 7. december 1951.

Efter anmodning af udvalgets fg. formand, kontorchef H. Horsten, skal jeg fremsætte nogle bemærkninger til den af udvalget foreslåede ændring af statsungdomshjemmet Solager, der er omtalt i betænkningen side 39.

Når henses til statsungdomshjemmets nuværende bygnings- og arbejdsmæssige struktur må jeg anse den pædagogiske vinding ved at udskille en mindre afdeling for 8 særligt vanskelige elever for værende for ringe i forhold til bekostningen og de formentlig stærkt forøgede disciplinære og ordensmæssige vanskeligheder, man kan forudse. Hjemmets personale er efter en indgående drøftelse af sagen enig heri.

Når det er hensigten, at afdelingens elever skal spise og arbejde på hovedafdelingen samt deltage i skoleundervisningen og fritidslivet her, så vil det stort set sige, at de kun skal sove på den foreslåede nye afdeling. De skal om sommeren deltage i idrætslivet og eventuelt i spejdersporten, om vinteren i **de** forskellige former for fritidsbeskaftigelse: gymnastik, badminton, skakklub, frimærkeklub, engelskundervisning, husflid, bridgeklub o. s. v. Da de skal gå temmelig langt fra afdelingen, vil det sandsynligvis give upræcighed ved møde til måltider, skole- og fritidshold med deraf følgende unødvendige konflikter. Den emotionelle stabilitet og mulighed for snæver kontakt bliver hemmet ved den korte tid, de er på afdelingen, og opnåelsen af en afbalanceret, overskuelig dagsplan vil blive besværliggjort, hvad der næppe kan yde den intelligensdefekte unge den sikkerhed og tryghedsfølelse, der er så vigtig for ham.

Det skal yderligere bemærkes parentetisk, at den tjenestebolig, der påtænkes indrettet i de tiloversblevne elevværelser i hovedafdelingen, vil blive af væsentligt ringere beskaffenhed, hvad angår beliggenhed og størrelse, end de øvrige boliger.

Vi er naturligvis villige til at modtage de svagt begavede, vanskelige elever med alder som nu -- indtil 17 år ved modtagelsen —, men mener dog af hensyn til de håndværksmæssige uddannelsesmuligheder, vi råder over (skræderi og snedkeri), at det ikke udelukkende bør være elever fra den nederste ende af sinkegruppen.

Vi mener, at opgaven med at lette Bråskovgård for nogle af de svagere begavede elever kan løses her med den nuværende indretning af elevfløjen, idet det dog vil være højst påkrævet, at der normeres yderligere en lærer ved hjemmet, således at man vil være i stand til — skole- og arbejdsmæssigt — yderligere at differentiere klientellet. Endvidere ville det være af mentalhygiejnisk og pædagogisk betydning, om hjemmet kunne antage lærere udefra i perioder til specielle opgaver (dans, maling og musik).

Min samlede vurdering af forslaget bliver derfor denne, at en særlig afdeling for 8 elever ikke kan opnå den effektivitet, som tilstræbes, men at jeg derimod mener, at opgaven kan løses på forsvarlig pædagogisk måde ved iværksættelse af de foran foreslåede støtteforanstaltninger.

Sv. Andersen.

Redegørelse vedrørende det svenske hjem for særligt vanskelige unge piger Ryagårdens yrkesskola, Ørkelljunga.

Mandag den 15. juni 1953 aflagde udvalget besøg i Ryagårdens yrkesskola. Under besøget gav skolens rektor fil. kand. Hansson en redegørelse for skolen og dens virksomhed, og deltagerne i besøget blev derefter vist rundt på skolen af rektor og afdelingsforstanderen.

På grundlag heraf er nedenstående redegørelse udarbejdet. Redegørelsen er gennemset af rektor Hansson.

Eleverne:

Der er på skolen plads til ialt 58 piger. Eleverne er ved optagelsen fra 13—14 til 21 år, og forsorgen kan efter omstændighederne forlænges indtil det 24. år. Det drejer sig udelukkende om piger under børneforsorg. Nogle anbringes direkte af de kommunale børneværn, men en væsentlig del modtages fra andre institutioner, hvor man er kørt fast i behandlingen af pigerne.

For alle de anbragte piger gælder det, at de har udvist sådanne vanskeligheder, at de ikke har kunnet placeres på andre af statens specialskoler. Der modtages såvel svagt begavede som normalt begavede elever, men ikke åndssvage. Elevernes intelligenskvotienter fordeler sig fra 75 til 132, og der findes elever med psykiske defekter og elever med organiske defekter f. eks. hjerneskader. Elevmaterialet er således særdeles uensartet, men uanset dette er der ikke megen uro på skolen og f. eks. heller ingen tilfælde af arbejds- eller spisevægning. Dette hænger efter rektors opfattelse sammen med det ret store personale, jfr. nedenfor, opdelingen i afdelinger, og at personalet består af erfarne og veluddannede folk. Specielt fremhævede rektor, at der på den lille specialafdeling, hvor eleverne først anbringes, er et personale af samme størrelse som på de større afdelinger, hvad der medfører, at personalet, og ikke eleverne, kommer til at give tonen an.

Det er dog skolens erfaring, at det kan være en vanskelighed at have de dårligst begavede elever sammen med mere normalt begavede. Det er også ofte pigerne fra denne gruppe, det er vanskeligst at få sat i gang, når opholdet på skolen er slut. De har tilpasset sig så godt til det beskyttede anstaltsmilieu, at de foretrækker at blive på skolen frem for at skulle ud i en fri tilværelse med alle dens krav til praktiske erfaringer, som deres evner eller det begrænsede milieu, de tidligere har levet i, ikke har muliggjort.

De vanskeligste elever at opnå et gunstigt resultat med er efter rektors opfattelse de elever, der let lader sig påvirke fra institutionens side, men som lige så let lader sig påvirke af deres omgivelser efter udskrivning og derfor hurtigt glider tilbage til deres tidligere tilværelse. Mere taknemmelige at arbejde med er de mere aggressive elever, der har en vilje, som man kan bygge på.

Skolen giver ikke eleverne individuel psykoterapi og foretager ikke psykoanalyser. Derimod anvendes i et vist omfang gruppeterapi. Til skolen er knyttet en psykiatrisk speciallæge, der bor i Lund, og så vidt muligt besøger skolen en gang ugentlig og da giver sig god tid og opholder sig der en hel eftermiddag. Dette virker efter rektors opfattelse i det store og hele tilfredsstillende, bortset måske fra perioder med mange nye elever.

Opholdet varer fra 3 måneder til 1 år.

Der har været en hel del rømninger (skolen ligger ved landevejen Helsingborg—Stockholm), men efter indretningen af specialafdelingen er antallet af rømninger gået noget ned, måske rømmer der i gennemsnit 4—5 elever pr. måned.

Eleverne modtager lommepenge efter et vist pointsystem, således at de mister points, når de forsommer deres pligter f. eks. kommer for sent til arbejdet. Dårlig opførelse iøvrigt influerer ikke på lommepengene, men kan medføre indskrænkninger i rettigheder eventuelt anbringelse i specialafdelingen eller for elever i udskrivningsafdelingen tilbageflytning til den tidligere afdeling.

Skolens beliggenhed, indretning og beskæftigelsesmuligheder.

Skolen er indrettet i 1951 i to tidligere ungdomshjem beliggende syd for Ørkelljunga i 4—5 km afstand fra hinanden. Skolen falder derfor naturligt i to hovedafdelinger, der hver igen er delt i to eller tre afdelinger.

I den første hovedafdeling: hovedafdelingen nærmest Ørkelljunga, er der

1. En specialafdeling med plads til 8 piger. Denne afdeling er lukket og har endvidere et særligt isolationsrum. Pigerne arbejder kun i selve afdelingen i en såkaldt terapi-sal, hvor de er beskæftiget med vævning, tekstiltryk, keramik o. l. hemslöjd. Afdelingen har som foran nævnt et personale af samme størrelse som de større afdelinger, og pigerne er altid under opsyn, når de opholder sig uden for afdelingen. I denne afdeling anbringes nye elever samt elever, der har gjort sig skyldige i særlige vanskeligheder på de andre afdelinger. Opholdet kan udstrækkes til 2 måneder, men varer normalt ikke over 4 uger.

2. En afdeling med plads til 20 piger. Denne afdeling er beregnet for de mere erfarne piger, piger, der har vagabonderet eller har været prostituerede, ligesom man her anbringer de piger, der må tages tilbage efter udskrivning. De fleste værelser i afdelingen er enkeltværelser, men der er dog også enkelte stuer til 2 piger.

3. En sygeafdeling bestående af en 6-sengs stue og et eneværelse. Denne afdeling var ikke i brug ved besøget, men havde ifølge rektor haft den virkning at nedsætte antallet af sygedage, idet der ikke var noget tiltrækkende ved tanken om at skulle ligge alene eller omtrent alene på en sygestue, medens mange elever, før sygeafdelingen blev oprettet, gerne ville sygemeldes for at opholde sig hele dagen på deres værelse. Især er hyppigheden af hysteriske anfald dalet, efter at man har fået mulighed for under sådanne perioder at isolere eleverne i en rolig sygehusatmosfære, hvor der ikke er noget publikum at spille for.

På den anden hovedafdeling er der:

4. En afdeling for 20 piger. De piger, der anbringes der, er yngre og mindre erfarne end pigerne i afdeling 2, men principielt ikke mindre vanskelige.

5. En afdeling med plads til 10 piger. Denne afdeling betegnes som tillidsafdeling eller udskrivningsafdeling, og pigerne, der er anbragt her, har en udstrakt frihed. Hvis det viser sig, at de ikke er i stand til at administrere denne frihed, flyttes de tilbage til en af de andre afdelinger.

Skolen giver følgende beskæftigelsesmuligheder:

På den første hovedafdeling.

1. Terapisalen.
2. Landbrug.
3. Gartneri.

På den anden hovedafdeling:

4. Skolekøkken.
5. Bageri.
6. Vaskeri.
7. Systue.

Gartneriet og bageriet arbejder med salg til fremmede for øje, og vaskeriet arbejder også for fremmede. Systuen skal flyttes til den første hovedafdeling, hvor der er indrettet en ny systue. Den hidtidige systue skal så indrettes til fritidslokale for den anden hovedafdeling.

Terapisalen er forbeholdt eleverne fra specialafdelingen, der kun arbejder der. Eleverne fra de tre andre afdelinger arbejder blandet mellem hinanden ved de øvrige beskæftigelser. Om morgenen tømmes alle afdelingerne, og eleverne går til deres arbejde. De elever, der bor på den ene hovedafdeling og arbejder på den anden, transporteres til arbejdsstedet i bil og hentes tilbage ved arbejdstidens slutning. Middagsmåltidet indtager pigerne samlet i den hovedafdeling, hvor de arbejder. Aftensmåltidet indtages på enkeltafdelingerne. Pigerne opholder sig således kun i den afdeling, hvor de hører til, i fritiden og sovetiden. Skolen lægger stor vægt på, at forholdet mellem arbejdsplads og bolig herved kommer så nær som muligt til forholdet ude i livet.

Skolen vil gerne anbringe elever på arbejdspladser uden for skolen, navnlig eleverne i udskrivningsafdelingen, men dette er ikke lykkedes i nogen større udstrækning bl. a. på grund af skolens beliggenhed i et landdistrikt og manglende forståelse af pigernes særlige forhold hos den stedlige befolkning.

Skolen er klar over, at pigerne senere i livet ikke vil blive beskæftiget ved det arbejde, de lærer på skolen, og betragter væsentligst beskæftigelsen dels som arbejds-terapi, dels som en almindelig arbejdsstræning. Dette sidste gælder ikke mindst arbejdet i bageriet og vaskeriet, hvor maskinerne sætter et vist tempo, som pigerne må følge.

Personalet:

Personalet består af ialt 36, hvoraf 14 er mænd.

Med hensyn til personalet og dets sammensætning kan iøvrigt oplyses følgende:

1. Rektor, der er fil. kand. og psykologisk uddannet. Før ansættelsen som rektor har han senest været efterværnskonsulent i socialstyrelsen. Det var tanken, at skolen skulle ledes af en psykiater, men ingen meldte sig, bl. a. måske fordi stillingen indebærer så mange opgaver, der ikke er lægelige.

2. Afdelingsforstanderen ved den anden hovedafdeling, der er udannet som folkeskolelærer og for tiden supplerer sin uddannelse på socialstyrelsens rektor-kursus. Foruden at bestyre afdelingen er det afdelingsforstanderens opgave at holde kontakten vedlige med udskrevne elever samt at søge at skaffe arbejde til eleverne.

- 3.—5. Tre assistenter:

a. En sygeplejeassistent, der tager sig af alt vedrørende elevernes sygdomme, herunder passer sygeafdelingen og sørger for, at eleverne kommer til speciallægebehandling. Assistenten er sygeplejerske med supplerende kursus og har en tid været ansat ved politiet.

b. En psykologisk assistent, der foretager testninger o. l., men som iøvrigt går ind i det sædvanlige arbejde på skolen. Assistenten har uddannelse fra Erikastiftelsen suppleret med ophold på klinikker i udlandet.

c. En fritidsassistent, hvis arbejde det er at organisere elevernes fritid. Dette kan være et særdeles vanskeligt arbejde, fordi mange er meget passive og helst vil sidde på deres værelser og ryge og høre radio. Assistenten har kursus i dans, musik o. s. v.

6.—12. Faglærere ved de forskellige arbejdspladser. Rektor fremhævede, at f. eks lederen af bageriet var et „ganske almindeligt menneske“, der behandlede eleverne på ganske samme måde, som de må forventes at ville blive behandlet på en almindelig arbejdsplads.

13.—26. I hver af de to store afdelinger samt i specialafdelingen er der ansat en husmoder og 3 medhjælpere, i udskrivningsafdelingen en husmoder og 1 medhjælper.

27. Bogholder.

28. Husmoder, der står for alle indkøb.

29.—30. Kontorpersonale.

31.—32. Håndværkere.

33.—36. Øvrigt personale.

Faglærernes arbejde er begrænset til arbejdsstederne, og de har således ingen pligt til at føre tilsyn eller lignende i elevernes fritid. I fritiden er på hver afdeling (bortset fra udskrivningsafdelingen) husmoderen og en medhjælper til stede, men iøvrigt færdes rektoren og afdelingsforstanderen samt assistenterne — i første række naturligvis fritidsassistenten — på afdelingerne i elevernes fritid. Som nævnt vil den hidtidige systue på den anden hovedafdeling blive indrettet til fritidslokale, og på den første hovedafdeling er der i en særlig bygning blevet indrettet et tilsvarende lokale, der skal tages i brug i den nærmeste fremtid.

Om natten har en medhjælper vagt på hver af afdelingerne.

Skolen er som nævnt indrettet i 2 tidligere skolehjem, iøvrigt uden at der har fundet væsentlig ombygning sted. Skolen er derfor ikke helt ideel. Rektor var således ikke tilfreds med beliggenheden og gav endvidere udtryk for, at de 2 store afdelinger var større, end det er rigtigt; de burde højst være indrettet til 15 elever.

Under hensyn til, at hjemmet kun har virket siden 1951, kunne rektor ikke give sikre oplysninger om resultaterne af behandlingen i hjemmet.

Driftsbudget for det af udvalget foreslåede hjem til gruppemæssig behandling af 20 børn i skolealderen.

<i>Udgifter:</i>	absolutte tal	pr. elev
Nettolønninger jfr. underbilag 5 a	85 079 kr.	4 254 kr.
Fødevarer:		
20 elever + 10 funktionærer + 2 hustruer å 2 kr. 50 øre		
pr. kostdag	29 200 -	1 460 -
Brændsel, lys og kraft:		
a) brændsel	6 000 -	300 -
b) lys og kraft	1 500 -	75 -
Beklædning	10 000 -	500 -
Inventar	5 500 -	275 -
Vask og rengøring	3 500 -	175 -
Kontorhold og tjenesterejser	4 000 -	200 -
Undervisningsmidler	2 000 -	100 -
Elevernes lomme penge og fornøjelser	2 500 -	125 -
Diverse	1 200 -	60 -
Ejendomsudgifter:		
a) Vedligeholdelse af grund og bygninger	12 000 kr.	
b) Skatter, afgifter og assurance	1 500 -	
c) Renter og afdrag af godkendte lån	13 600 -	
	27 100 -	1 355 -
Læge- og sygeudgifter:		
Honorar til psykiater m. v.	10 000 kr.	
Andre læge- og sygeudgifter	2 000 -	
	<u>12 000 -</u>	600 -
lait udgifter	189 579 kr.	9 479 kr.
<i>Indtægter:</i>		
Pleje penge å 7 kr. pr. elev dag	51 100 -	2 555 -
Udækkede udgifter	138 479 kr.	6 924 kr.

Lønningsoversigt til budgetforslag til hjem til gruppemæssig behandling af 20 børn i den skolepligtige alder.

	Nettolønninger:
1. Forstander med pædagogisk og psykologisk uddannelse, folkeskolelærer og cand. psych. eller tilsvarende, gift, hustru beskæftiget som lønnet husmoder, lønklasse B. a. 1. a., tjenestebolig, grundløn 5 700 kr.	10 987 kr.
2. Forstanderhustru, grundløn 1 800 kr.	3 240 -
3. 2 lærere i lønklasse B. a. 2. b., forsørgere, ikke tjenestebolig, grundløn 3 540 kr., å 11 296 kr. 56 øre.	22 593 -
4. 1 afdelingsleder i lønklasse B. a. 3., forsørger med tjenestebolig m. v., grundløn 2 940 kr.	5 972 -
5. 1 afdelingsleder-hustru, grundløn 900 kr.	1 620 -
6. 1 socialrådgiver i lønklasse B. a. 3., ikke-forsørger med 2 umøblerede værelser, grundløn 2 940 kr.	6 880 -
7. 2 medhjælpere i lønklasse B. a. 5., ikke-forsørgere med 2 umøblerede værelser, grundløn 2 460 kr., å 6 316 fa. 08 øre.	12 632 -
8. Tilsynsråd.	1 155 -
9. Konjunkturlønnede medhjælpere (2 kokkepiger, 2 stuepiger, gartner, vaskeri- og systuemedhjælper).	20 000 -
	85 079 kr.

**Driftsbudget for det af udvalget foreslåede statsungdomshjem i Viby
for 38 særligt vanskelige piger over skolealderen.**

<i>Udgifter:</i>	absolutte tal	pr. elev
Bruttolønninger, jfr. underbilag 6 a	181 748 kr.	4 783 kr.
Pensionsbidrag	6 600 -	173 -
Fødevarer:		
38 elever, 13 funktionærer og 1 hustru (18 980 kostdage å 2 kr. 50 øre)	47 450 -	1 248 -
Brændsel, lys og kraft:		
a) Brændsel	12 000 -	316 -
b) Lys og kraft	3 000 -	79 -
Beklædning	19 000 -	500 -
Inventar	10 000 -	263 -
Vask og rengøring	7 500 -	197 -
Kontorhold og tjenesterejser	8 500 -	224 -
Land- og havebrug	15 000 -	395 -
Undervisningsmidler	4 000 -	105 -
Blevernes lommepege og fornøjelser	5 000 -	132 -
Diverse	2 000 -	53 -
Ejendomsudgifter:		
a) Vedligeholdelse af grund og bygninger	18 000 -	474 -
b) Skatter, afgifter og assurance	3 000 -	79 -
c) Forrentning 4½ pct. af 570 000 kr.	25 650 -	675 -
Afskrivning 1 pct. af 570 000 kr.	5 700 -	150 -
Læge- og sygeudgifter:		
Honorar m. v. til psykiater og terapeuter	12 000 kr.	
Andre læge- og sygeudgifter	3 800 -	
	15 800 -	416 -
Udgifter ialt.	389 948 kr.	10 262 kr.
<i>Indtægter:</i>		
Naturalydelser	30 465 kr.	
Land- og havebrug	22 000 -	
	52 465 -	1 396 -
Udækkede udgifter.	337 483 kr.	8 866 kr.

Lønningsoversigt til budgetforslag til et **statsungdomshjem** i Viby
for 38 særligt vanskelige piger over skolealderen.

Bruttolønninger:

1. Forstander med pædagogisk og psykologisk uddannelse, folkeskolelærer og cand. psych. eller tilsvarende, gift, hustru beskæftiget som lønnet husmoder, grundløn 6 900 kr., lønklasse 1. b., tjenestebolig	17 547	kr.
2. Forstanderhustru, grundløn 1 800 kr.	3 240	-
3. Overlærer i lønklasse 2, forsørger, grundløn 4 500 kr.	12 728	-
4. 2 afdelingsledere i lønklasse 3, ikke-forsørgere over 30 år, grundløn 3 540 kr. å 10 152 kr. 60 øre	20 305	-
5. Socialrådgiver + 1 faglærer i lønklasse 4, ikke-forsørgere over 30 år, grundløn 2 940 kr. å 8 860 kr. 08 øre	17 720	-
6. 3 faglærere i lønklasse 4, forsørgere, grundløn 2 940 Kr. å 9 900 kr.	29 700	-
7. 2 faglærere i lønklasse 5, ikke-forsørgere over 30 år, grundløn 2 700 kr., å 8 620 kr. 08 øre	17 240	-
8. Praktisk medhjælper i lønklasse 6, forsørger, grundløn 2 460 kr.	9 336	-
9. 6 praktiske medhjælpere i lønklasse 6, ikke-forsørgere over 30 år, grundløn 2 460 kr., å 8 296 kr. 08 øre	49 777	-
10. Tilsynsråd	1 155	-
11. Vikarer under ferier og sygdom m. v.	3 000	-
	181 748	kr.

Driftsbudget for det af udvalget foreslåede behandlingshjem til individuel psykoterapi for 18 børn i skolealderen.

	absolutte tal	pr. elev
Nettolønninger, jfr. underbilag 7 a66 567 kr.	3 698 kr.
Fødevarer:		
18 elever, 10 funktionærer, 1 hustru å 2,50 kr. pr. kostdag .	26 500 -	1 472 -
Brændsel, lys og kraft:		
a) brændsel	6 000 -	333 -
b) lys og kraft	1 500 -	83 -
Beklædning	9 000 -	500 -
Inventar	5 000 -	278 -
Vask og rengøring	3 500 -	194 -
Kontorhold og tjenesterejser	4 000 -	222 -
Undervisningsmidler	2 000 -	111 -
Elevernes lommepenge og fornøjelser	2 400 -	133 -
Diverse	1 000 -	56 -
Ejendommens vedligeholdelse:		
a) Vedligeholdelse af grund og bygninger, 2 pot. af 500 000 kr.10 000 kr.	
b) Skatter, afgifter og assurance	1 500 -	
c) Renter og afdrag af godkendte lån	12 240 -	
	—————23 740 -	1 319 -
Læge- og sygeudgifter:		
Individuel psykoterapi	26 700 kr.	
Andre læge- og sygeudgifter	1 800 -	
	28 500 -	1 584 -
	<i>lait udgifter.</i>	179 707 kr.
		9 983 kr.
Pleje penge 7 kr. pr. elev pr. dag	45 990 -	2 555 -
	<i>Udækkede udgifter.</i>	133 717 kr.
		7 428 kr.

Lønningsoversigt til budgetforslag til behandlingshjem for
18 børn i skolealderen.

Nettolønninger:

1. Forstander med pædagogisk og psykologisk uddannelse, folkeskolelærer og cand. psych. eller tilsvarende, gift, grundløn 5 700 kr., lønklasse B. a. 1. a.	11 622 kr.
2. 1 pædagogisk medarbejder med folkeskolelæreruddannelse, gift, grundløn 3 540 kr., lønklasse B. a. 2. b.	9 472 -
3. 1 pædagogisk medarbejder med fritidshjemslæreruddannelse, gift, grundløn 2 940 kr., lønklasse B. a. 3.	8 058 -
4. 1 pædagogisk medarbejder, gift, grundløn 2 940 kr., lønklasse B. a. 3.	8 058 -
5. 1 socialrådgiver, ugift, grundløn 2 940 kr., lønklasse B. a. 3.	7 198 -
6. 1 økonom, grundløn 2 460 kr., lønklasse B. a. 5.	6 802 -
7. 1 praktisk medhjælper, ugift, grundløn 2 460 kr., lønklasse B. a. 5.	6 802 -
8. 2 piger til vask, rengøring og hjælp i køkkenet	5 400 -
9. Vikar, konehjælp og løs medhjælp	2 000 -
10. Honorar til tilsynsråd	1 155 -
	66 567 kr.

